

svet na frekvenci **Radia Krka**

www.radiokrka.com

RadioKrka
106.6 MHz

Energetsko varčna hokejska dvorana v Radentheimu, Avstrija. V Logingu izvedejo športne dvorane za večnamensko uporabo v atraktivni obliki in po zahtevnih normativih. Posebno pozornost namenjajo gospodarnosti investicije, uporabi materialov, ki omogočajo umeščanje objekta v prostor, visoki funkcionalnosti ter ugodnemu počutju športnikov.

Knjižnica Velenje. Strukturna membranska fasada v kombinaciji z alu-elementi. Membrana je novejši gradbeni material, ki ga odlikujejo številne prednosti. Narejena je lahko iz različnih osnovnih materialov. Ima dolgo življenjsko dobo, je stabilna na UV žarke, požarno odporna ter vsebuje samočistilne teflonske premaze. Membrana je lahko poljubne barve in omogoča možnost poslikav. Poglavitna prednost membrane je v njenih možnostih krojenja in spajanja (varjenja), ki omogoča neomejene možnosti različnih izvedb in kreiranje še tako zahtevnih oblik in "mehkih" prostorskih površin; s svetlobno propustnostjo je možno dosegati različne svetlobne efekte. Zračne blazine, vgrajene med membrane zagotavljajo odlično izolacijo in kompaktnost.

Podjetje je investiralo tudi v svoj centralni objekt v Novem mestu, kjer je tudi sedež inženirskega dela podjetja in kjer se znanje spreminja v realnost. Pri gradnji je podjetje uporabilo rešitve, ki omogočajo ekonomično izrabo električne energije in smotrno porabo pitne vode. Izveden je tudi poseben arhitekturni videz objekta z novimi materiali, ki omogočajo prepoznavnost objekta.

V času svetovne gospodarske negotovosti podjetje Loging nadaljuje svojo usmerjenost v razvoj in nove izdelke na področju montažnih objektov in namenskih gradenj. Z inovacijami, jasnimi cilji ter odločnostjo so si tudi v letu 2009 uspeli zagotoviti dovolj naročil, da bodo zaposlili 20 proizvodnih delavcev, ki se bodo pridružili 40 že zaposlenim.

V podjetju so ponosni, da lahko svoje izdelke deklarirajo kot »Made in Slovenija«. Ime naše države so ponesli k svojim naročnikom na trge Evropske unije, Rusije, Centralne Azije ter Srbije in Hrvaške. Uspeh na tujih trgih je tudi posledica posebnega poudarka, ki ga v podjetju namenjajo ekološko in energijsko učinkovitim izdelkom. V letu 2008 so tako obstoječe programe montažnih proizvodnih in skladiščnih ter športnih objektov nadgradili s še tremi novimi tržnimi programi. Prvi so posebne termomembranske LOW E kritine za trajne in mobilne montažne objekte, s katerimi dosegajo izolacijske faktorje do $k=0,35$ W/m²K. Nadalje so lani v Logingu razvili program energetsko varčnih hokejskih dvoran. Poleg tega pa jim je uspelo razviti posebne konstrukcije za nadkrivanje parkirišč s fotovoltaičnimi paneli za proizvodno ekološko nesporne električne energije.

Podjetje je od leta 1993, ko je bilo ustanovljeno, kontinuirano povečevalo tržni delež na ključnih trgih. Zato so se v lanskem letu odločili, da investirajo v nakup zemljišča in izvedbo dveh novih proizvodnih hal za izdelavo kovinskih konstrukcij v Šentjernejju. Poleg tega pa so realizirali tudi investicijo v svoj centralni objekt v Novem mestu. »Gonilna moč podjetja so dobri inženirji, varilci, ključavničarji, monterji in kleparji. Nas cilj ni agresivno trženje, ampak razvojna naravnost in novi izdelki, ki dajo kupcem nekaj več. Razvojno naravnani programi in že pridobljeni posli za leto 2009 so potrditev naše usmeritve in nam v teh negotovih časih zagotavljajo varnost. Recesija bo naredila selekcijo med uspešnimi in neuspešnimi. Naravnost v razvoj, jasni cilji podjetja ter odločenost realizirati svoje projekte je naš odgovor nanjo,« pravi direktor podjetja Franc Lavrič.

Zunanost in notranost proizvodne hale podjetja Loging v Šentjernejju. Nov proizvodni objekt omogoča mesečno proizvodnjo 350 ton montažnih konstrukcij. V letu 2009 načrtujejo še tretjo halo, tako da bodo proizvodnjo sposobni povečati na 500 ton jeklenih konstrukcij mesečno.

**GOZDNO GOSPODARSTVO
NOVO MESTO d.d.**

PE Vrtnarstvo in hortikultura:

Vrtni center Novo mesto 07 - 33 47 287
Cvetličarna Srebrniče 07 - 33 82 315
Cvetličarna Straža 07 - 30 84 490
Cvetličarna Šmarješke Toplice 07 - 30 73 010

Kakovostno in po ugodnih cenah:

• opravljamo sečnjo in spravilo lesa • izvajamo gozdnogojitvena in varstvena dela • projektiramo, gradimo in vzdržujemo gozdne ceste in vlake • odkupujemo las na panju in kamionski les • izdelujemo in prodajamo žagan in tesan les • projektiramo in izvajamo hortikulturo in vrtnarsko dejavnost • proizvajamo in prodajamo vse vrste cvetja, lončnic, okrasnih grmovnic in dreves

Ti Mater Teater predstavlja

"MEHKI Č"

v teatru zatiranih

Projekt financirata Evropski sklad za regionalni razvoj in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. Vsebuje prispevek iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Za vsebino projekta ni odgovorna Evropska komisija.

Programa „Mladi v akciji“

park

torek,
24. marec, ob 19.30
Glasbeni abonma in izven

HREPENENJA

Café teater Ljubljana in MGL

torek,
14. april, ob 20.00
Glasbeni abonma in izven

**LEIPZIŠKI GODALNI KVARTET
in MOJCA ZLOBKO VAJGL, harfa**

četrtek,
23. april, ob 17.00
Otroški abonma in izven

Katarina Kocutar Klančar

/po ljudskih motivih/

KRALJ MATJAŽ

Drama SNG Maribor
in Lutkovno gledališče Maribor

marec / april 09

**KULTURNI
CENTER
JANEZA
TRDINE**

ponedeljek in torek,
20. in 21. april, ob 20.00
Gledališki abonma in izven

**Evald Flisar
AKVARIJ**

Prešernovo gledališče Kranj

PRODAJA VSTOPNIC:

- v tajništvo vsak delovni dan med 10. in 13. uro,
- na blagajni vsak delovni dan med 18. uro in 19.30, v soboto med 10. in 13. uro ter uro pred prireditvijo,
- prek spleta na www.kcjt.si.

REZERVACIJE:

- vsak delovni dan med 10. in 13. uro na telefonski številki 07 393 0 390.

park

regionalni mesečnik
števila 5, letnik 12, marec 2009
ISSN 1408-7189

odgovorni urednik: Uroš Lubej
kreativni urednik: Damir Skenderović

uredništvo: Marijan Dovič, Nejc Gazvoda,
Sandra Hrovat, Iztok Kovačič, Tomaž Levičar,
Gregor Macedoni, Katja Martinčič, Boštjan Pucelj,
Maja Regina, Mitja Sadek, Mitja Simič,
Damijan Sinigoj, Jaka Šulin

urednik rubrike FotoPub: Boštjan Pucelj
naslovnica: Kreator®
lektorica: Nina Štampohar
oblikovanje: Sandra Hrovat, Studio Pašteta

spletna stran: www.park-on.net
urednik spletne strani: Damir Skenderović
gospodar spletne strani: Marko Dvornik

vodja trženja: Boštjan Volk
040 804 083
bostjan.volk@park-on.net

Revija Park je bila v letu 2008 podprta na razpisu
Ministrstva za kulturo Republike Slovenije
za sofinanciranje programskih vsebin medijev.

CTP: Grafika Novo mesto d. o. o.
tisk: Tiskarstvo Opara, Mali Slatnik
naklada: 1300 izvodov
ustanovitelj: Društvo novomeških študentov
izdajatelj: Založba Goga, Novo mesto
direktor: Mitja Ličen

kontakti:
Park
Glavni trg 6
8000 Novo mesto
tel: 07 393 08 12, m-tel urednika: 031 626 326
e-pošta: park@park-on.net

naročila in distribucija: 07 393 08 12
park@park-on.net

Romsko vprašanje na dolenski način

Uroš Lubej

V zadnjem času se vrstijo incidenti, ki jih uredniki lokalnih medijev seveda z veseljem pograbijo in vržejo na prve strani svojih časopisov, med prve novice radijskih in televizijskih novic ali pač v rubriko »aktualno« na svojih spletnih straneh. Seveda jih pri tem opremijo s senzacionalističnimi naslovi, kot so Romski obračun pred Big Starom; Romi spet vzeli zakon v svoje roke; Prebivalci romskega naselja pretepli Šentjernejčana itd.

Dejstvo je, da so nekateri prebivalci barakarskih naselij v okolici Novega mesta in ostalih dolenskih krajev vpleteni v bolj ali manj droben kriminal in tudi v nasilništvo. Toda javnost si bo morala enkrat priznati dejstvo, da večina Romov živi na robu preživetja, da večina njih – v nasprotju z ukoreninjeno dolensko krilatico – ne vozi mercedesov in bmwjev ali pa sploh nič ne vozi in da večina romskih otrok nima prav nikakršne perspektive. No, seveda bo še pred tem treba priznati, da romski otroci sploh obstajajo, da imajo svoje želje in idealistične predstave o svetu, da mislijo, da čustvujejo ter da so sposobni občutiti bolečino in ponižanje. Pa ne glede na to, ali so bili v resnici spočeti za to, da bodo njihovi vnaprej kriminalizirani starši obogateli zaradi nekaj deset evrov dodatne socialne pomoči.

Javnost se obenem slepi, češ da romski populaciji stane, v katerem je, nekako ustreza. Kot da je glavni cilj življenja Romov, da večina »civilov« o njih meni, da terorizirajo okoliške prebivalce, da kradejo, da živijo na račun države in podobno. Priznati bo treba – čeprav je uradno to že dolgo znano, saj na to opozarjajo številne inštitucije, družbene organizacije in posamezniki, da so okoliščine, v katerih živi večina Romov, najbolj pogubne predvsem za njih. In da Romi najbrž vendarle ne želijo živeti v razmerah, v katerih živijo.

In priznati si bo treba, da imamo – kljub temu da ne more nihče zanikati »slabih izkušenj z Romi« – tudi Slovenci svoje kriminalce. Morda povzročijo celo več družbene škode kot tisti, ki so romskega porekla. Da imamo svoje morilce, svoje posiljevalce in svoje nasilneže. In, seveda, svoje tajkune. Pa vendar nihče v časopisu ne prebere bombastičnega naslova, da je *Slovenec* ubil 28-letnika iz Ljubljane.

Toda to so znana dejstva, ki pa se jih v razgretih razpravah dostikrat pozabi. Prava tabu tema pa je vprašanje, kakšna so medsebojna razmerja in strukture znotraj romske populacije. Nedavni obračun, ki se je zgodil med Romi, razkriva, da romska skupnost še zdaleč ni homogena. Da med Romi obstajajo številna nesoglasja. Ali še malo natančneje: zdi se, da obstajajo predvsem huda nasprotovanja med poglavarji romskih klanov, in ta nasprotovanja in ti poglavarji so nekakšen tihi generator incidentov, v katere so vpleteni Romi.

Seveda tovrstnih člankov v lokalnih medijih kaj prida ne boste našli. Če pa že, jih ni na prvih straneh. Zdi se, da pod vplivom svetovnega spleta lokalni mediji postajajo še bolj nagnjeni k objavljanju hitrih, udarnih in senzacionalističnih novic. Takih, ki burijo čustva, dvigujejo tlak in seveda zaradi dviga bransti nekoliko omilijo težak položaj, v katere je medije pahnila gospodarska kriza.

Novinarji so, namesto da bi postali del rešitve, postali del problema. Velikokrat so, bodisi zaradi želje po objavljanju vsega, kar bo senzacija, bodisi zaradi strahu, vir dezinformacij. A kar je huje, od kar so tudi mediji uvedli forume, na katerih lahko sodelujejo anonimni uporabniki, so prav novinarski članki odprli prostor razpihovanja najbolj pritlehnega nacionalnega šovinizma. Beseda cigan je spet prišla v medijski prostor kot nekaj povsem običajnega, čeprav je ta beseda za Rome žaljivka. Ampak v trenutku, ko se je treba boriti za svoj kos tržnega kolača, se pač ne bomo ukvarjali s tako nepomembnimi temami, kot je akumulacija obojestranskega sovraštva.

Na žalost se zdi, da je le še vprašanje časa, kdaj bo padla naslednja smrtna žrtev tega brezglavega procesa. Kdo torej v tej zgodbi igra vlogo cigana?

SPREHODI SE.

Naročnina se plačuje za obdobje od naročila do konca tekočega letnika (julij 2008).
Previdno naročnino je možna s plačilom in acer 10 dni pred koncem naročninskega obdobja (1. julij 2008). Naročniki imajo 15% popust, študentje in dijaki 20%. Naročnina za tujino znaša 35 EUR, z letalno dostavo 40 EUR.

Bridki konec novomeških pešpoti

Damir Skenderović, foto Boštjan Pucelj

Sedanja občinska oblast v tem mandatu ne samo da ni sposobna občine razvijati, ampak ni sposobna ohranjati niti pridobitev, ki so jih vzpostavile oblasti pred njo. Tiste oblasti, ki so bojda krive za današnje porazno stanje občine, poleg vlade Janeza Janše, svetovne finančno-gospodarske krize, delitvene bilance med občini in tako v neskončnost.

Občina je v proračunu za leto 2009 ukinila postavko za urejanje novomeških pešpoti. To je dejstvo, ki morda ne pride do izraza ob obsežnem »paketu občinskega varčevanja«, ki s seboj prinaša zastoj na videz veliko bolj pomembnih investicij in projektov pa tudi odrekanje sredstvom na področjih, za katera se zdi, da normalna občina ne bi smela niti pomisliti na to, da se jim odreče: na področju infrastrukture, izobraževanja, mladinskih projektov, sofinanciranja študentske organizacije, kulture, športa, športnikov, planinskih in taborniških društev in tako naprej. Pa vendar. Novomeške pešpoti skozi celo leto uporabljajo množica občanov vseh starostnih skupin (od zarodkov dalje) ne glede na barvo kože ali dlake svojih štirinožnih prijateljev, politična prepričanja in rekreativna nagnjenja. Je pa res, da na njih ni videti večino vidnejših novomeških političnih predstavnikov. Očitno je temu primeren njihov odnos do urbanih površin v mestu.

Kot je pred dobrim letom dni v eni od številčk Parka pisal Mitja Simič, je bil oktobra 2004 sprejet Ureditveni načrt za pešpoti in kolesarske poti Novega mesta. S tem so te poti dobile svoje mesto v pravno-veljavni prostorski dokumentaciji Novega mesta kot enakovreden člen urejanja prostora, kar je skladno z izhodišči Urbanistične zasnove Novega mesta iz leta 2002. Velik del pešpoti, ki jih ta ureditveni načrt obravnava, je bil (tudi) po zaslugi tedanjega svetovalca za urbanizem narejen skorajda sočasno z njegovim sprejetjem. Po Simiču, ki je že takrat izrazil zaskrbljenost, da sedanja občinska oblast vseh pomenov pešpoti (še) ni uvidela kot dovolj pomembne, lahko ta dokument skupaj z dejanskim začetkom gradnje mestnih pešpoti štejemo za enega večjih kvalitativnih premikov na področju urejanja prostora v Novem mestu nasploh. Kot je zapisal Simič, ker so pešpoti pomemben sestavni del t. i. zelenega sistema mesta, v katerem se smiselno povezujejo delčki narave znotraj urbane strukture v neko zaključeno celoto in pogosto predstavljajo tudi nekakšne

naravne bližnjice pri gibanju ljudi z enega konca mesta na drugega ter s tem razbremenjujejo motorizirane prometnice. Omogočajo spoznavanje nekaterih bolj skritih kotičkov mesta, v ekološkem smislu pa lahko izgradnja pešpoti poleg razbremenjevanja prometnic prispeva tudi k temu, da se nekateri deli mesta trajno namenijo urejenim zelenim površinam, namesto da se nesmotrno pozidajo ali uporabljajo kot divja odlagališča odpadkov. S tem se ohranjajo sonaravni življenjski prostori, ki prispevajo k večji biološki in krajinski pestrosti prostora. Obstaja pa še vrsta drugih pozitivnih družbeno-socialnih vplivov, ki so morda sami po sebi še pomembnejši. So prostor za srečevanje in druženja ljudi, kar pozitivno vpliva na družbeno klimo v mestu. Pešpoti nam tudi dajejo možnost, da se sprehajamo ali nas sprehajajo štirinožni prijatelji, da počivamo, tečemo, meditiramo, beremo, se ljubimo, gledamo televizijo na mobilcu ali se kako drugače rekreiramo v naravnem prostoru praktično sredi mesta in s tem pozitivno vplivamo na naše zdravje.

Dejansko pa se pešpoti – tako kot že samo ime pove – največkrat uporabljajo za pešačenje oziroma hojo. Sama hoja pa ima neverjetno pozitivne učinke na naše zdravje. Kot sem uspel prebrati na portalu zadovoljna.si, je hoja človeku najbolj lastno in najnaravnejše gibanje. Je varna rekreacija za vsakogar ne glede na starost in spol. Zanj ne potrebujemo veliko denarja in drage opreme. Edino, kar si moramo zares privoščiti, da bi hodili, je čas. Pri hoji ni negativnih stranskih učinkov, medtem ko ugodno vpliva na prekrvavitev telesa in krepi srce ter na ta način zmanjšuje nevarnost srčnožilnih obolenj, spodbuja presnovo in delovanje črevesja, prispeva k vzdrževanju telesne teže, pomaga k pravilnemu delovanju pljuč in tako izboljšuje dihanje, spodbuja pravilno razporeditev kalcija v kosteh in tako pomaga pri preprečevanju osteoporoze. Poleg tega deluje protistresno in pomirjujoče, saj po tridesetih minutah hoje telo začne izločati hormone sreče: serotonin

in posledično endorfine. Zaradi sproščanja napetosti tako hoja ugodno vpliva tudi na spanec, poleg tega povečuje proizvodnjo spolnega hormona testosterona in s tem lahko prispeva k izboljšanju spolnega življenja.

Sedanji občinski oblasti je očitno malo mar za vse zgoraj naštet. Sedanja občinska oblast bo v času, ko je gospodarska kriza prizadela večino občanov, ki si bodo čedalje težje privoščili počitnice in izlete izven mesta, tem odzela še tisto malo, kar si bodo lahko privoščili. Da ne omenjam, kakšen ogromen turistični potencial bi lahko imele urejene novomeške pešpoti. Če bi se denimo uredila pot »od mlina do mlina«, bog ne daj, kar do Plave lagune. Če bi se uredili piknik prostori in parki ob teh poteh. Če bi se dejansko uredile brežine reke Krke. Ljudje bi drli v Novo mesto. Iz okoliških zdravilišč, iz Evrope, če hočete. Ob vsem tem se sprašujem: kaj že počne Zavod za turizem Novo mesto? Ah, seveda, pripravlja Teden cvička, teden pijančevanja in onesnaženja okolja s hrupom, z bruhanjem in s scalino.

Sedanja občinska oblast v tem mandatu ne samo da ni sposobna občine razvijati, ampak ni sposobna ohranjati niti pridobitev, ki so jih vzpostavile oblasti pred njo. Tiste oblasti, ki se bojda krive za današnje porazno stanje občine, poleg vlade Janeza Janše, svetovne finančno-gospodarske krize, delitvene bilance med občini in tako v neskončnost. Neverjetna je ignoranca sedanjih šerifov, »neumnih belih mož« (kot bi rekel M. Moore) na Rotovžu in župana Muhiča, ki si upa v Novomeškem glasniku – temu izvrstnem dokumentu neke velike napake našega časa – celo zapisati: »Moji kritiki so prav smešni, ko udarjajo z vsemi topovi po oslovi senc.« Na kaj so že ves čas opozarjali kritiki? Neverjetna je toleranca Novomeščanov, ki to mirno prenašajo.

Retorično vprašanje je, kaj se bo zgodilo prej. Bo prej dokončno propadla občina ali bo prej trava prerasla novomeške pešpoti ali bo prej oslova senca osel postala?

Alojzij Muhič, župan Mestne občine Novo mesto

»Šele sedaj lahko začnem uresničevati, kar sem si zamislil«

Uroš Lubej, foto Boštjan Pucelj

Dvakrat so zavrnilo našo prošnjo za intervju, tretjič je šlo brez zapletov.

Pred dobrima dvema letoma je Alojzij Muhič na županskih volitvah s prepričljivo večino premagal Janeza Pezlja, kandidata iz vrst svoje nekdanje stranke LDS. Takrat se je zdelo, da je vse mogoče. Pod sabo ni imel le ljudstva, ampak tudi prepričljivo podporo v občinskem svetu. Vendar se stvari v prvi polovici njegovega mandata niso odvijale tako, kot je pričakoval.

Številne težave pestijo Mestno občino Novo mesto, od notranjih trenj znotraj oblasti, nelikvidnosti občinskih financ do relativno slabega ugleda v javnosti. Župan je prišel na oblast s sloganom dobrega gospodarja. Vendar pa se vse od prevzema oblasti zdi, da mu manjka resnične odločnosti in da predvsem ugotavlja, da so zunanje okoliščine vedno močnejše od njega. Sedaj pravi, da ima končno razvezane roke. Videli bomo, kako jih bo znal uporabiti.

Župan, začeli bi kar z najbolj aktualno zadevo. Slišali smo, da razmišljate o upokojitvi. Gre za zlonamerne govornice? Je stvar resna ali želite zgolj malce uspavati svoje nasprotnike oziroma pretendente na županski prestol?

(smeh) Pogoje za upokojitev sem izpolnil že s 1. septembrom lanskega leta. Človek po 40 letih delovne dobe pride do tega, da razmisli, kako naprej. Ne izključujem možnosti, da bi se upokojil. Nenazadnje bom s tem tudi razbremenil občinski proračun, v vsakem primeru pa bom dokončal mandat.

Ali to pomeni, da bi delo župana opravljali nepoklicno?

Delo bi opravljal nepoklicno, prejemal pa plačo, ki pripada neprofesionalnim županom, kot to določa zakonodaja.

Pred vami sta torej še dve leti trdega županskega dela, ne glede na to, ali boste formalno upokojenec ali ne. Kako po polovici mandata vidite stanje v Mestni občini Novo mesto?

Ti dve leti nista bili najbolj rožnati. Imeli smo številne probleme. Najbolj nas je prizadela delitvena bilanca. Bili smo blokirani pri zadolževanju in prodaji ter razpolaganju s premoženjem občine. To pa sta poglobljena vira proračuna, ki sta nam bila kar dve leti v celoti odvzeta. Sicer smo na neki način

varčevali (saj je občinsko premoženje ostalo nedotaknjeno, občini nismo naprtli novih dolgov), vendar je po drugi strani prišlo do tega, da nismo več uspevali poravnati obveznosti do naših upnikov in zavodov. Zaradi tega je ob koncu lanskega leta nastala proračunska luknja v višini devet milijonov evrov. Vendar je ta luknja nastala tudi zaradi drugih razlogov – še posebej boleče je bilo to, da je prišlo do spremembe zakonodaje. Leta 2006 je tedanja vlada uvedla glavarino kot podlago za financiranje občin, prej pa je bila osnova dohodnina. Novo mesto je v treh letih – po natančnih izračunih Skupnosti občin Slovenije – izgubilo več kot 10 milijonov evrov.

Pred kratkim ste še napovedovali, da bo občina ta denar vsaj delno dobila nazaj. Kako je s tem?

O tem teče razprava. Državi smo poslali zahtevke, vendar si velikih obetov glede tega ne delam več. Zadnji razgovori z ministrom za finance kažejo na to, da na to ne smemo računati. Tudi Ljubljana, ki je celo vložila tožbo, najverjetneje tega denarja ne bo dobila nazaj. To vem, ker sem bil slučajno z županom Jankovičem skupaj na sestanku. Dobra novica pa je vendarle ta, da je država na neki način spregledala, da je (bil) sistem krivičen in je dvignila povprečnino (tj. osnovo za določitev sredstev, ki pripadajo občinam). To nam bo vsaj letos

prineslo 1,6 milijona evrov in vsaj delno popravilo stanje v proračunu.

Prav gotovo sta to dve objektivni okoliščini, ki sta vplivali na stanje občine. Pa vendar me zanima, kako ocenjujete svojo vlogo in vlogo preostalega vodstva občine? Ste se na vse te okoliščine ustrezno odzivali?

Dejstvo je, da sem skušal vse te stvari pospešiti, tudi delitveno bilanco. Pogovarjali smo se dve leti, nazadnje pa smo prišli na tisto različico dogovora, ki sem jo ponudil že v izhodiščnih pogajanjih. Osebo se ne čutim odgovornega, ker sem dejansko storil vse, da bi se pogajanja čim prej zaključila. Trdim pa naslednje: zakonodajalec bi moral natančneje določiti, kako je s premoženjem, ki ga ni moč razdeliti po teritorialnem načelu, kot so skupni zavodi, knjižnice, gledališče, podjetja. Mestna občina Novo mesto bo sedaj morala plačati za to, da bo še naprej nosila celotno breme! Prek Združenja občin Slovenije in prek Skupnosti občin Slovenije smo dali pobudo, da se zakonodaja dopolni, saj bodo v primeru nadaljnjega cepljenja občin spet nastopili enaki problemi.

Ne glede na vse, kar nekaj močnih predvolilnih obljub ne bo uresničenih. Kako gledate na to?

Na katere obljube konkretno mislite?

Na primer, obljubili ste, da boste obnovili vse vrtce.

Vemo, da je vrtec Ciciban obnovljen in da potekajo obnovitvena dela v vrtcu Ostržek. Tudi na drugih vrtcih bomo, upam, še kaj naredili. Upam, da mi bo uspelo tudi to, da bomo del sredstev za obnovo vrtcev pridobili s pomočjo velikih investitorjev v naši občini. O tem vodim povsem konkretne pogovore, na primer z investitorjem v poslovni coni v Mačkovcu. Mislim, da bo ta obljuba uresničena vsaj osemdesetodstotno. Vsi vrtci pa vendarle ne potrebujejo obnove.

No, obljuba o obnovi vseh vrtcev, ki jih je dvanajst, ne bo uresničena osemdeset odstotno?

Ni potrebe, da bi bili vsi vrtci obnovljeni, saj so bili nekateri, denimo na Dolžu in pri OŠ Stopiče, obnovljeni že prej. Dva vrtca, na Šegovi ulici in Drski, sta potrebna temeljite prenove, delno tudi vrtcev na Smrečnikovi. Obnove je potreben vrtcev na Ljubljanski ulici, na Lešnici pa potrebujemo drugačno rešitev, kjer lahko izkoristimo OŠ Otočec. Poleg tega pa se pojavljajo vloge za podelitev koncesije za otroško varstvo, tako da bomo – to je najbolj pomembno – prostorsko in po številu otrok izpolnili vse zahteve. Vrtci bodo primerno urejeni in vsi otroci bodo imeli zagotovljeno otroško varstvo.

Vendarle, ko občan prebere predvolilni oglas – objavili ste ga pred volitvami v vašem mesečniku –, v katerem piše »obnovljeni bodo vsi vrtci«, dobi občutek, da bodo vsi vrtci obnovljeni. Tudi analiza, ki jo je naredila občinska uprava, kaže na to, da so skorajda vsi vrtci potrebni obnove.

Prav gotovo, da so obnove potrebne in da proces z mojim odhodom ne bo v celoti končan. In tudi v naslednjem mandatu ne bo končan, ker se bodo takrat pojavile že nove potrebe. Mislim, da je bila storjena velika napaka – vendar ne v tem mandatu –, da se je predolgo čakalo z obnovo vrtcev in ureditvijo te problematike. Če pa bomo nadaljevali na tak način, tako kakovostno, kot smo obnovili Ciciban, potem si bomo v naslednjih mandatih vendarle lahko privoščili tudi krajši »premor« pri investicijah v vrtce, vendar nikoli več takega kot do sedaj, ko se je čakalo trideset in več let.

No, naslednja neuresničena obljuba je gradnja telovadnice Stopiče, ki prav gotovo ne bo končana do konca vašega mandata.

Priprava projekta poteka. V začetku naslednjega šolskega leta bomo postavili temeljni kamen. Kako hitro se bo razvijala nadaljnja izgradnja, pa je tudi stvar izvajalca.

Je realno, da boste začeli že letos?

To je realno.

Toda tega ni v sprejetem proračunu, v katerem se za letos omenja samo izdelavo projektne dokumentacije.

Sprejeli bomo rebalans, poleg tega pa bomo poskusili gradnjo financirati tudi iz drugih virov. Proračun bo zagotavljal tisti

nujni, standardni del, za tisto, kar pa bo pri telovadnici nadstandardno, moramo iskati druge vire.

Menite, da bo pomagala država?

Država bo prispevala le en del. Drugi del pa je tudi zasebna iniciativa. Pogovarjamo se z eno izmed bank, pogovarjamo se z gasilci, pogovarjamo se s krajevno skupnostjo, ki se sicer tudi financira iz proračuna, skušali pa bomo najti tudi druge zasebne investitorje.

Če torej pogledamo v celoti, potem menite, da boste svoje obljube vendarle uresničili?

Tiste obljube, ki so realne, bom uresničil. Del obljub pa vendarle ni odvisen samo od mene in mojega vpliva. Nekatero obljubo pa so vendarle že uresničene ...

S čim ste torej najbolj zadovoljni? Kaj ste že dosegli?

Moja najpomembnejša obljuba bo uresničena v kratkem, in to je občinski prostorski načrt. Občinski prostorski načrt je tudi osnova za nadaljnji razvoj občine. Začela se je gradnja Šmihelske ceste, kot sem obljubil. Z naše strani smo zaključili tudi Šmarješko cesto; če bi država pohitela, bi jo imeli zaključeno v celoti. Pri Ljubljanski cesti imamo probleme z lastništvom ...

Kdaj pa bo sprejet občinski prostorski načrt?

Če bosta ministrstvo za okolje in prostor ter ministrstvo za kmetijstvo upoštevalo zakonite roke – v 75 dneh moramo po zakonodaji uskladiti vse zadeve –, bi moral biti OPN sprejet na majski seji.

Kako poteka usklajevanje? Kje so odprte točke?

Največ pripomb je bilo pri razdrobljenih nepremičninah, kjer sredi polja z vsemi dovoljenji stoji hiša. Kako zdaj to zgodbo vključiti v zakonske omejitve? Je pa tudi nekaj takih objektov, ki nimajo dovoljenj. Največ problemov imamo skratka na kmetijskih območjih.

Kako je pa s Trško goro, kjer je veliko spornih gradenj?

Tudi to bomo reševali. Mi smo predlagali, da se dodeli stavbna pravica in da bi imel vsakdo možnost objekte legalizirati.

Toda nekateri izmed teh objektov so se precej razširili?

Ja, to so že postali stanovanjski objekti. Iz orto-foto posnetkov je vse razvidno. Žal je bila v tem času direktorica direktorata za prostor Černelčeva razrešena s svoje funkcije in trenutno nimamo sogovornika. Upam, da bo zadeve vendarle sprejeta na majski seji. OPN pa je vsekakor osnova za vse nadaljnje delo občine.

Malo prej ste omenili ceste – ne bom pozabil, kako optimistično ste začeli mandat. Takrat ste dejali, da bodo »vse ceste prekopane«. Zdi se mi, da ste bili na začetku zelo optimistični, potem pa se je pojavila cela kopica problemov, za katere niste vedeli.

Res nisem pričakoval, da se bodo pri tolikih stvareh pojavile take težave. Povedal bom primer. Kandijska cesta je potrebna temeljite prenove, od mostička čez Težko vodo do križišča v Žabji vasi. Računali smo, da bo to že potekalo, kakor tudi da bo potekala obnova Smrečnikove ulice. Toda žal se dogajajo stvari, na katere nimamo vpliva. Lani novembra smo dobili odločbo o odobritvi sredstev iz evropskega kohezijskega sklada in odobritev državnega deleža sredstev. Vendar že od takrat čakamo potrditev pogojev za razpis za izvajalca. Ministrstvo za okolje in prostor nam mora potrditi razpis; novembra smo dobili odločbo, takoj smo jim poslali že prej pripravljeni razpis, vendar čakamo vse do danes. Kljub številnim pozivom; poznam človeka, ki dela na tem primeru. Vsak dan sem v navezi z njim. Obljubljala mi rešitev iz tedna v teden, vendar se ne zgodi nič.

To morate vendar povedati medijem!

Saj sem že povedal. V tem je velik problem: če se že pri nas, na občini, nekaj naredi, potem se izjemno zavleče pri državi. Ko sem prišel na občino, sem si kot gospodarstvenik dejal, da je treba zamenjati časovno enoto. Z let moramo priti na

Ko sem prišel na občino, sem si kot gospodarstvenik dejal, da je treba zamenjati časovno enoto. Z let moramo priti na mesece, z mesecev na tedne, s tednov na dneve in z dni na ure. Moj največji »greh« je, da mi to ne bo uspelo. Toda to ni krivda naših delavcev. Vsaka zadeva je vezana na kak državni organ, državni organi pa ne servisirajo občinskih služb, tako kot bi bilo treba.

mesece, z mesecev na tedne, s tednov na dneve in z dni na ure. Moj največji »greh« je, da mi to ne bo uspelo. Toda to ni krivda naših delavcev. Vsaka zadeva je vezana na kak državni organ, državni organi pa ne servisirajo občinskih služb, tako kot bi bilo treba. Morda je na cestnem programu nekoliko bolje, drugače pa je stvar dokaj neverjetna in tudi jaz se velikokrat čudim, da je tako.

Ali po lanskoletni zamenjavi vlade opazate kakršne koli spremembe?

Ne, enako je, kot je bilo prej. Državni aparat se ne odziva na naše potrebe. Občina je konec koncev nekakšen tampon med ljudstvom in državo. No, in ravno na področju komunalnega gospodarstva nimamo pravih sogovornikov, stvari se odvijajo prepočasi.

Če se obrnemo na prihodnji dve leti – kakšna so torej vaša pričakovanja za leti 2009 in 2010?

Šele sedaj imam možnosti, da se stvari začnejo odvijati tako, kot sem si zamislil. Do sedaj sem imel žal zvezane roke. Vse postopke bomo pospešili. V tem trenutku čakamo na to, da nam minister za finance odobri zadolževanje. Upam, da bo to nemudoma storil. Naši upniki pritiskajo na nas. Upravičeno pričakujejo, da bomo hitro

odreagirali. Že smo objavili razpis za prodaje občinskega premoženja. Imel sem razgovore v zvezi s komunalnim prispevkom v Mačkovcu, kjer bo investitor zaprosil za gradbeno dovoljenje in pričakujemo plačilo komunalnega prispevka. Pričakujem šest milijonov evrov za poravnavo obveznosti, ki jih imamo. Morali bomo delati izjemno aktivno.

Omenili ste neplačane obveznosti. Vprašal bi vas, ali v tem trenutku že nastajajo nove obveznosti?

Ne. V tem trenutku se nalagajo zgolj obveznosti proračunskih porabnikov. Plačujemo predvsem obveznosti za lansko leto, mislim pa, da bomo do konca marca prišli na zeleno vejo. Bo pa kmalu treba poravnati prve račune pri investiciji v Ostržku. Upam, da bomo do takrat imeli odobrene kredite.

Kako ste sploh zašli v situacijo, da je občina v lanskem letu porabila kar deset milijonov evrov več, kot je imela prihodkov? Ste šli zavestno v vse te investicije? Ste računali na to, da boste stanje popravili letos?

Veliko obveznosti je bilo vezanih na po-

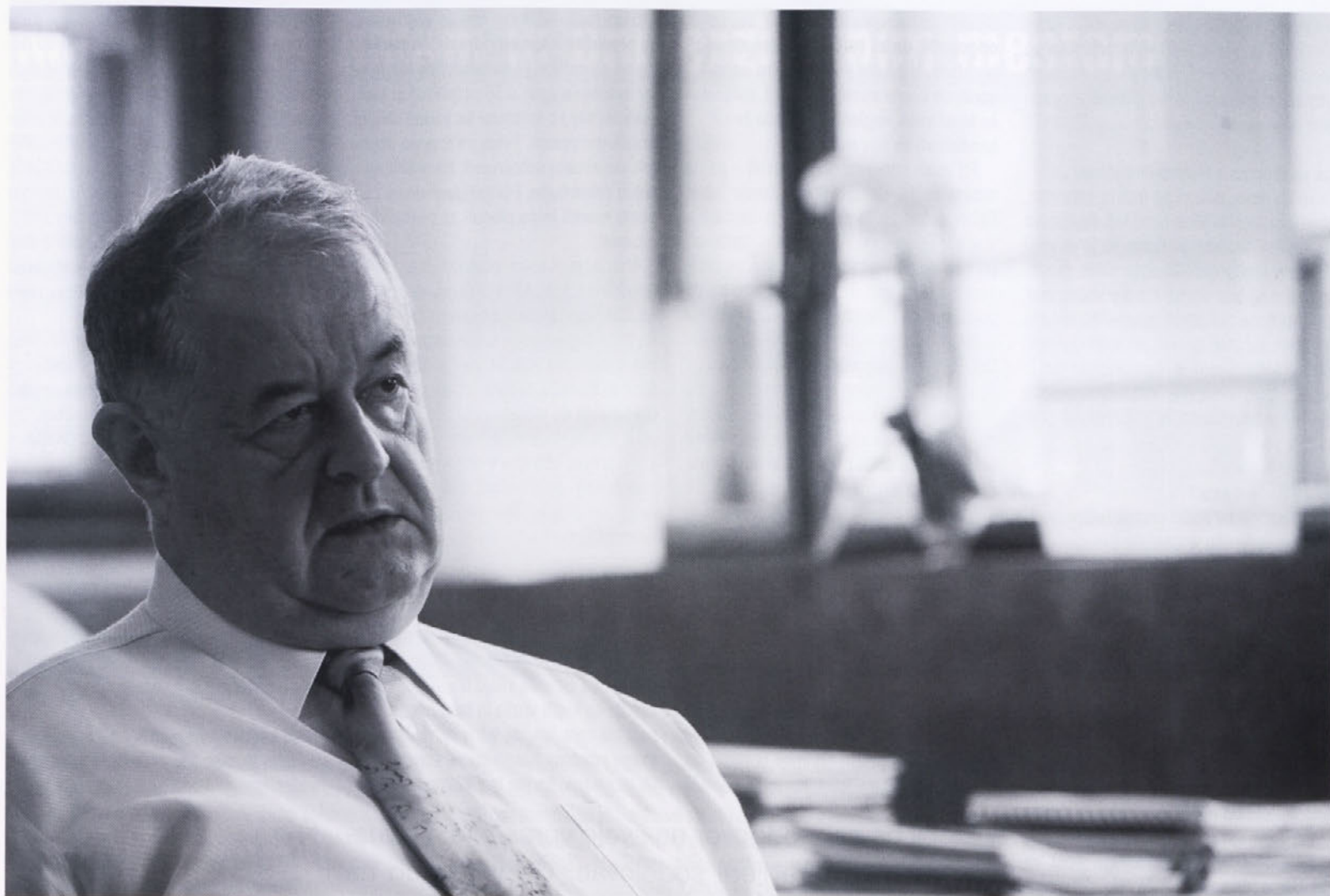
godbe, sklenjene v preteklosti, ki za občino pomenijo velike in dolgoročne finančne obveze.

Toda to bi občinska uprava morala vedeti?

Seveda bi. Po drugi strani pa smo vendarle pričakovali večje prilive. Tudi jaz sem podpisal pogodbo za adaptacijo Cicibana, vendar je bil končni znesek zaradi dodatnih nepredvidenih del višji od predvidenega. V proračunu smo imeli vse zapisano, toda dejanskih prilivov pa potem ni bilo ...

Na to so vas vendarle opozarjali iz opozicije – da so prihodki načrtovani nerealno? Ste bili preveč ambiciozni?

Vedno je bilo iz LDS tudi govora o »neambiciozno zastavljenih ciljih«, »nerazvojni naravnosti občine«. Pripravljenih smo imeli veliko projektov. Z njimi smo kandidirali na državnih in evropskih razpisih. Vendar smo velikokrat iz teh razpisov izpadli. Na romskem področju smo sicer dobili veliko denarja. Na komunalnem področju pa smo dobili »zunanja« sredstva samo pri vodovodu Grčevje. Imeli smo torej optimistično načrtovanje, začeli smo s projekti, denar pa ni prihajal v takšnem obsegu, kot smo pričakovali. Toda s projekti, ki smo jih začeli, smo morali nadaljevati. Druga možnost bi bila zgolj to, da dela ustavimo. Do-

ber primer je na primer objekt ob teniških igriščih. Dobili smo določeno vsoto denarja. V proračunu so bila sredstva opredeljena, a začele so se vrstiti želje po spremembah, zato je objekt postal predrag. To se ne bo več zgodilo. Vsaj dokler bom jaz tukaj. Še vedno me obiskujejo z željami, na primer pri vrtcu Ostržek. Sedaj jih vprašam samo še: »Koliko bo projekt zaradi tega cenejši? Če se bo pocenilo, potem v redu, če ne, pa lahko greste.«

delnic in je vsak izmed zaposlenih dobil možnost, da to kupuje, tako kot je to v vseh podjetjih.

Zakaj pa je sploh prišlo do razmišljanj o prodaji Zarje? Govorilo se je spet o nekakšni skrivni privatizaciji na račun davkoplačevalcev.

Tukaj ni bilo nobenih špekulacij. Šlo je zgolj za to, kako napolniti proračunsko blagajno. Vendar bi morali ta denar nameniti

kandijskih zapornic). Upam, da bo naslednje leto obnovljena Smrečnikova ulica, in s tem bomo odprli možnost, da začnemo prenovo kanalizacijskega sistema od križišča Žabja vas do Kandije. Tako bi se ta cesta lahko gradila med letoma 2010–11. Do takrat bosta naredili Centralna čistilna naprava in projekt hidravličnih izboljšav kanalizacijskega sistema v porečju reke Krke. Zaključena bo, mislim, tudi Ljubljanska cesta. Dogovarjamo se tudi z direktorjo za ceste glede začetka gradnje vzhodne obvoznice, kjer ima občina že pripravljene projekte od križišča pri avtocesti do Šmarješke ceste. Država bi lahko začela projektirati most in obvoznico. Upam, da bo končana cesta Brusnice–Ratež. Končan bo vodovod Grčevje. S tem projektom bo kar 98 odstotkov občine pokrite z vodovodnim sistemom. Pripravljamo pa tudi regionalne vodovodne projekte – gre za hidravlične izboljšave vodovodnih sistemov Dolenjske. Vložili smo zahteve za pridobitev evropskih sredstev za CeROD II. Poudarjam, da so omenjeni projekti vezani tudi na državni proračun.

Zdi se mi, da pri vaših željah in načrtih nekoliko zanemarjate mestno jedro. Iz proračuna so letos denimo izpadle pešpoti, Kandijski most je poln lukenj, Narodni dom ostaja izven dnevnega reda.

Ne bi rekel, da je mestno jedro pozabljeno. Res je, da imamo dva vpajoča problema. Kandijski most bo obnovljen, ko bodo vremenske razmere dopuščale ...

Kaj mislite s tem, da bo obnovljen? Že pred nekaj leti so »vrgli« neko plast čez

pločnik, ki pa je prav hitro propadla.

Ne, to se mora sedaj popraviti tako, kot je treba.

Zakaj pa občina ne zahteva poroštev?

Pločnik na mostu je bil popravljen pred približno petimi leti, garancija pa je bila samo za dve leti, tako da te možnosti ni. Glede obnove sem celo predlagal – čeprav se bo to komu zdelo bogokletno, vendar take primere vidimo v tujini –, naj razmislijo o kakšni drugi podlagi. Ne vem, če mora nujno biti beton, lahko je kakšna druga podlaga, morda les. O tem naj odloči stroka – toda zahteval bom, da naj naredijo tako, da bo držalo za dlje časa. Ne moremo obnavljati vsakih pet let.

In drugi vpajoči problem v mestnem jedru?

Prav gotovo je to Narodni dom. Dejansko se ni nič naredilo na njem. ZVKDS je izdelal konservatorski program. Narodni dom je bila tema današnjega kolegija (intervju je potekal 2. marca) ...

To je velik projekt. Kje vidite pot k njegovi uresničitvi?

Projekta se je vsekakor treba resno lotiti. Na način, kot smo se ga do sedaj lotevali – ne le v tem mandatu, ampak tudi prej –, prav gotovo ne bomo daleč prišli. Najprej si moramo razjasniti, kaj bi radi. Potem moramo najti investitorja, ki bi to uresničil. Obstaja sicer pobuda, da bi Narodni dom postal kulturni spomenik državnega pomena. Vendar vsi vemo, da se država takih spomenikov otepa. V kratkem bom imel

V proračunu so bila sredstva opredeljena, a začele so se vrstiti želje po spremembah, zato je objekt postal predrag. To se ne bo več zgodilo. Vsaj dokler bom jaz tukaj. Še vedno me obiskujejo z željami, na primer pri vrtcu Ostržek. Sedaj jih vprašam samo še: »Koliko bo projekt zaradi tega cenejši? Če se bo pocenilo, potem v redu, če ne, pa lahko greste.«

Ena izmed rešitev, s katero ste želeli reševati likvidnostne težave občine, je bila tudi prodaja Zarje. Kasneje ste od prodaje odstopili. Toda vprašati želim nekaj drugega. Odkril sem, da ste tudi vi med lastniki Zarje, da so lastniki postali nekateri zaposleni, vsi sicer v dokaj minimalnih deležih. Kako je prišlo do tega?

Jaz imam le tri delnice. V letu 2007 je ustvarjen dobiček. Člani uprave so dobili po pet delnic, člani nadzornega sveta po tri. To je tudi vse. Zaposleni pa so delnice kupovali, ker je imelo podjetje lastni fond

v stanovanjski fond, ne pa za to, za kar bi ga v resnici potrebovali. Proračun bomo zato zapirali na druge načine. Jaz nimam nobenih ambicij po kakšni privatizaciji. Če bi želel kaj takega, so bile priložnosti veliko večje, kot je ta. Ne pade mi na kraj pameti, da bi se na koncu svoje kariere ukvarjal s tovrstnimi zadevami.

Če se vrneva k prihodnjima dvema letoma; kateri bodo torej največji projekti do konca mandata?

Zaključen bo prvi del Šmihelske ceste (do

pogovor z ministrico za kulturo, da bi uspel vsaj kakšno novomeško kulturno ustanovo regijskega pomena prenesti na državno raven (od knjižnice, APT, grmskega gradu itd.) ...

Če se vrnemo k Narodnemu domu ...

Te komisije, odbori pa tudi ta ustanova, ki je bila postavljena pred leti (Ustanova za oživitve Narodnega doma, ki jo je vodil nekdanji predsednik Društva Novo mesto, op. a.), niso bile učinkovite. Še vedno imajo tri milijone nekdanjih tolarjev na svojem tekočem računu, ki niso porabljeni. Anton Škerlj, Mitja Simič in Igor Vidmar so iz tega odbora odstopili, zato sem zadolžil podžupana Križmana, ki je že opravil prve razgovore.

In središče mesta?

Mislím, da se stvari urejajo tudi v središču mesta. Veliko je zasebne iniciative. Začeli smo delati na velikem projektu, ureditvi tržnice.

Položaj na področju kulture prav gotovo ni rožnat, sredstva se drastično zmanjšujejo, še posebej na razpisnem področju, ki je bilo že do sedaj precej podhranjeno, letos pa bodo morali vsi še bolj potrpeti. Omenili ste, da imate pogovore z ministrstvom za kulturo. Kaj pričakujete od njih?

Če nam uspe na ministrstvo prenesti vsaj nekaj od prej omenjenega, bom vesel. Vemo, da so kulturniki zelo skromni in ne zahtevajo veliko – razen seveda javnih ustanov, ki potrebujejo višja sredstva. Zelo mi je žal, da manjšim društvom in zasebnim iniciativam na področju kulture ne moremo dosti pomagati, saj so ravno oni tisti, ki prinašajo življenje v mesto. Da ne bo pomote, nisem za to, da bi ukinjali APT, knjižnice in druge zavode. Vendar so to regijske ustanove, ki potrebujejo ogromna sredstva.

Tudi v vašem mandatu ste ustanovili en občinski zavod, namreč zavod za turizem. Svetniki so na zadnji seji potrdili program za letošnje leto. Toda želel bi vas vprašati nekaj drugega. Gospod Kuljaj, v. d. direktorja Zavoda za turizem, velikokrat razburka novomeško sceno. Vajin odnos je precej tesen, sodeloval je pri volilni kampanji in skozi ves mandat.

Kuljaj ima izjemno veliko idej. Velikokrat ga moram pri tem tudi brzdati. V zavodu dela na način, kot si je zamislil. Ugotavljam, da dela dobro, toda kljub temu moramo izvesti postopek imenovanja direktorja in v kratkem bo objavljen razpis, vendar Kuljaj tam ne bo kandidiral. Naložil sem mu drugo nalogo, ki se je je zavzelo lotil, to je tržnica.

Kako pa vidite njegove spore z LDS?

Jaz nisem ravno pristaš javnih sporov te vrste. Stvari bi se dalo reševati drugače ... toda tudi LDS včasih igra tako vlogo, kot da ne bi nikoli skupaj delali. Saj smo bili konec koncev pred leti vsi Idsovcil!

Vendarle pa ste si nekako uspeli odpreti še eno fronto – če to ni premočan izraz –, in sicer z ravnateljki novomeških šol.

Od njih pričakujete varčevanje, oni so odgovorili, da za varčevanje nimajo več prostora, vi pa ste jim kar ostro odgovorili, da boste sedaj razmislili, ali bodo še imeli vaše soglasje, ko bodo želeli kandidirati za nov mandat.

Pri vsaki stvari se da varčevati – pa ne mislim na to, da si sami plačujejo kave. Dober dokaz za to je novi v. d. ravnatelj v vrtcu Pedenped. On je začel varčevati pri radiatorjih, zamenjal je nekaj ventilov, zapirajo okna ipd. Gre predvsem za to, da pokažejo voljo. Nisem pričakoval, da bomo s takim varčevanjem napolnili proračun. Dobil pa sem odgovor na svoje vprašanje. Ravnateljki niso pripravljene sodelovati. Če je nekdo na mestu ravnatelj, pričakujem, da je glavni pobudnik takšnih varčevalnih aktivnostih in da se pridruži takemu pozivu, ne pa da a priori trdi, da se ne da nič storiti. To je tipičen primer starega delavca v neki ustanovi. Ko si deset let ali več na nekem stolčku, ne vidiš več jasne slike. Ravnateljki so mi v bistvu odgovorili: »Jaz sem človek, ki je neomajen in v moje delo se ne bo nihče vtikal, najmanj pa župan, ki ga ne spoštujem.« Morajo se zavedati, da živijo v tem okolju in da upravljajo s premoženjem mestne občine. Šole so občinske. Povedal sem jim, da jih potem pa nihče ne bo nič vprašal. V OS Bršljin so imeli poplavo, za katero so bili sami krivi. Ko je bil največji

Dobil pa sem odgovor na svoje vprašanje. Ravnateljki niso pripravljene sodelovati. Če je nekdo na mestu ravnatelj, pričakujem, da je glavni pobudnik takšnih varčevalnih aktivnostih in da se pridruži takemu pozivu, ne pa da a priori trdi, da se ne da nič storiti. To je tipičen primer starega delavca v neki ustanovi. Ko si deset let ali več na nekem stolčku, ne vidiš več jasne slike.

mraz, so zaprli ventile in jim je počila cev. Na drugi strani pa je župan kriv, ko pušča streha. V tem pogledu so me torej vsi po vrsti razočarali.

Toda ravnateljki trdijo, da že tako ali tako del programskih sredstev, ki jih dobivajo s strani ministrstva, namenjajo za materialne stroške. Prav tako je treba priznati, da so lani dobili samo 60 odstotkov sredstev, ki bi jih morali dobiti.

Samo eno stvar bi rad še povedal. Ravnateljki in učiteljki gredo na številna izobraževanja. Podpiram izobraževanje, vendar je tudi pri tem treba včasih narediti selekcijo in tudi tako kaj privarčevati. Na občini se za izobraževanja občinskih uslužbencev odločamo preudarno in racionalno.

Najavili ste varčevanje. Sredstva za kulturo drastično padajo, razpisov je manj, zavodi varčujejo, občina varčuje. Po drugi strani pa se mi zdi, da ostajajo področja, ki si jih ne upate dotakniti. Tak primer je, na primer, mestni potniški promet. V poročilu občinska uprava piše, da se število potnikov povečuje, vendar pri tem ne poudarja, da so se ob enem podaljšale linije, tako da je v

zadnjih letih dejansko število potnikov na prevožen kilometer drastično padlo. Če se ne motim, je na prevožen kilometer avtobusa zgolj 0,55 potnika, kar vidi vsakdo, saj so avtobusi še vedno skoraj praviloma prazni. Tukaj pa imamo občutek, da nimate odločnosti, da resnično nekaj privarčujete, Pol milijona evrov boste morali letos plačati za potniški promet!

Morda je mestni potniški promet res nekakšna luknja, ki se iz različnih razlogov ne razrešuje. Moram pa povedati – pa ne da bi se izgovarjal –, da je pogodba, ki je bila podpisana leta 2006 (podpisal jo je Boštjan Kovačič, tedanji župan, op. a.) zelo obvezujoča do mestne občine. Druga stvar pa je v tem, da novi lastniki (Veolia) pogujejo prevoz učencev v osnovne in srednje šole s tem, da moramo ohranjati celoten avtobusni promet. Tega ne jemljejo kot dva ločena segmenta.

Jih ne morete pritisniti, da stroške zmanjšajo?

Bili so tukaj in dogovorjeni smo, da jim do 10. marca predlagamo racionalizacijo dejavnosti. Seveda imajo oni svoje razloge, češ da so kupili vozila in tako naprej. Toda pojasnil sem jim, da tukaj ni več manevrskega prostora. Kar so konec koncev občutili tudi sami, ko jim lani nismo uspeli pla-

ekološka bomba. Ukinitve Žabjaka je zato možna samo s pomočjo države, ki bo določila novo lokacijo, izven občine. V naši občini nimamo primerne prostora. Jaz pa pripravljam program, ki sem ga že predstavil uradu za narodnosti in službi za lokalno samoupravo. Moj predlog je, da mlade družine, ki se želijo asimilirati, premestimo izven romskih naselij, pri čemer bi v enem bloku lahko bila največ ena romska družina. Takoj ko imamo višjo koncentracijo romskih družin v objektu, nastanejo veliki problemi.

Govori se o tem, da želite zamenjati direktorja občinske uprave. Pogovarjali ste se že z Gregorjem Macedonijem, nekdanjim direktorjem Založbe GOGA. Je ta zadeva padla v vodo?

Ne, res sem se med drugimi pogovarjal tudi z njim. Dokončno se še nisem odločil.

Pa drži, da je ta zahteva po zamenjavi prišla iz vaše stranke Zveze za Dolenjsko?

O tem smo se na stranki res pogovarjali, prav tako sem o morebitni zamenjavi govoril z direktorjem in s sodelavci.

Niso zadovoljni z njim?

Tako je, niso vsi zadovoljni z njegovim vodenjem.

Pa vi?

Tudi jaz nisem povsem zadovoljen z njegovim delom.

Pa ga ne morete premestiti na drugo delovno mesto?

Neko rešitev bomo zagotovo našli.

Kakšni so vaši načrti za naprej? Razmišljate o prihodnjih volitvah, ki bodo že naslednje leto?

Prav gotovo je to razmišljanje prisotno. Na vsakem koraku me to sprašujejo. Osebnostno razmišljam takole: vse je odvisno od rezultatov v tem letu in pol. Če bo vodstvo stranke presodilo, da naj ostanem, je možno podaljšanje še za en mandat ...

Zdi se mi, da so vas v vodstvu stranke nekako pustili samega. Vse kritike, vsi medijski napadi se koncentrirajo na vas. Stranka pa je velika ...

Ne bom kandidiral pod vsakim pogojem. Potrebno bo kar nekaj korektur. Stranka ima 400 članov, vse pa se osredotoča na župana. Želim si tudi mlajših ljudi, ne le v stranki, tudi v občinskih organih.

V reviji Park smo objavili veliko kritik na vaš račun. Kakšno sporočilo imate za uredništvo? Verjetno niste ravno navdušeni nad nami?

Nekdo mora pisati tudi kritično, to me ne moti. Bi pa od vas pričakoval malce več objektivnega poročanja in profesionalnega odnosa.

Križišče Žabja vas

Med zgodovinskim in univerzitetnim mestom

Tekst in foto Mitja Simič

Največ možnosti za kakovostno nadgradnjo ponuja prostor ob križišču. V prihodnosti naj bi se vzhodna obvoznica prenesla na traso tretje razvojne osi, ki naj bi potekala vzhodneje mimo Cikave. To pa pomeni, da bi sedanja vzhodna cesta med Krko in Revozom lahko dobila bolj mestni značaj.

Podoba osrednjega mestnega križišča ali industrija na vasi?

V času, ko ljudje izgublajo službe in se nekateri komaj preživljajo, mogoče res ni najbolj prikladno pisati o tem, kaj bi bilo v prostoru lepše, če bi ... Izkušnje kažejo, da tudi grde stvari lahko v življenju čisto solidno funkcionirajo, in dokler nas neka zadeva prav fizično ne ovira ali ogroža, je običajno še opazimo ne. Pa vseeno ni dobro, da se z nekaterimi prostorskimi zanikrostmi popolnoma sprijaznimo. Teh je v našem mestu še vedno na pretek, vendar pa se nam, ko govorimo o Novem mestu kot mestu z visoko razvito industrijo in bodočem univerzitetnem središču, pogled usmeri bolj proti vzhodu mesta, na os Krka-Drgančevje (prostor univerzitetnega kampusa)-Revoz. Dokler ne bo zgrajena zahodna mestna obvoznica, se večina prometa v Novo mesto steka z vzhodnega avtocestnega priključka prek severne obvoznice prav na to os. Ne razumem povsem dobro sporočilnosti skulpture, ki so jo nedavno postavili sredi križišča na severni mestni obvoznici in ki prikazuje tableto, vendar pa dvomim, da so imeli v mislih pomirjevalo, ki bi ga bilo dobro vzeti, preden se človek odpravi na ogled našega mesta.

Novo mesto na splošno nima spodobne vpadnice, saj so se njegove meje razširile na nekdanje okoliške vasi, ki to niso več, do urejene mestne podobe pa jim tudi še veliko manjka. To, da se mesta širijo in prerastejo okoliške vasi, je povsem normalen proces. Konec koncev je bila tudi Siška še v začetku 20. stoletja preprosta vas, preden jo je Ljubljana prerasla in je postala eden najbolj urbaniziranih delov naše prestolnice.

Z odločitvijo, da se bodoči novomeški univerzitetni kampus umesti v Drgančevje, bi človek pričakoval, da se bo predelu mesta, ki povezuje mestno jedro s kampusom, posvetilo več pozornosti, vendar tega ni opaziti. Prav ta predel ostaja eden najbolj zanemarjenih in neurejenih, čeprav je tu eno najpomembnejših in najprometnejših križišč v mestu – križišče v Žabji vasi. Vse okoli njega pa ena sama žalost.

Namesto sistematičnega urejanja, v smislu delovanje mesta kot celote, je bila Žabja vas skozi čas deležna parcialnih udarcev urbanizacije, investitorji pa so tam videli predvsem proste parcele za umestitev bencinskih servisov in nakupovalnih središč. Rezultat je temu primeren – Žabja vas danes izgleda, kot bi jo mesto posililo in jo pustilo ležati tam izmaličeno in na pol razgaljeno ...

Pa vendar je to prostor, ki bi lahko predstavljal najkakovostnejšo vstopno točko v osrednji del mesta, Kandijska cesta do Kandije pa pravo mestno cesto, ki pripelje do starega mestnega jedra. Novo mesto dandanes izven starega mestnega jedra pravzaprav nikjer ne daje pravega mestnega vtisa – vse je nekakšna periferija, v najboljšem primeru BTC City. Zgornji del Kandijske ceste pa bi, glede na svojo lego v prostoru, enostavno morali kakovostno nadgraditi. Razmisliti bi veljalo o oblikovanju mestne aleje s pritličji stavb, ki se odpirajo nanjo in ji dajo življenje. V ta prostor bi morali umestiti tudi parkirno hišo na tak način, da ne bi uničili še tistih malo kakovosti, ki jih ta prostor še nudi (npr. stari hotel Kandija z nekoč najlepšim gostinskim vrtom v mestu in zgodovinsko navezavo na znamenito novomeško pomlad). Razmisliti bi morali o premestitvi Krnčeve kmetije, saj stisnjena med Kandijsko cesto in Revozom nima prave perspektive, čeprav lahko sočasno občudujemo kmetovalca, ki vztraja pri svoji dejavnosti ne glede na neugodne dejavnike in je pri tem celo uspešen. Razmišljali bi lahko tudi o nadomestitvah neustreznih objektov in novih gradnjah.

Največ možnosti za kakovostno nadgradnjo pa ponuja prostor ob križišču. V prihodnosti naj bi se vzhodna obvoznica prenesla na traso tretje razvojne osi, ki naj

bi potekala vzhodneje mimo Cikave. To pa pomeni, da bi sedanja vzhodna cesta med Krko in Revozom lahko dobila bolj mestni značaj. Prostor ob križišču je danes bodisi prazen bodisi pozidan z nekakovostnimi objekti, ki še dodatno kazijo vtis vhoda v mesto. O pozidavi ob tem križišču se je že razmišljalo, žal pa so bili ti predlogi povsem neprimerni – postaviti so hoteli še tretji bencinski servis ter še tretji nakupovalni center, in to na razdali vsega nekaj sto metrov. Dalo pa bi se razmišljati povsem drugače. Prostor ob križišču bi lahko oblikovali kot kakovosten sodoben urbani prostor, ki bi bil obdan s kakovostno sodobno arhitekturo in bi predstavljal nova vrata v Novo mesto, ki bi s tem pokazalo, da nima le kakovostne preteklosti, ampak tudi sedanost in prihodnost. Namesto črne luknje in vrzeli med mestnim jedrom in Drgančevjem kot predvidenim univerzitetnim centrom bi na ta način dobili novo prostorsko kakovost, ki jo neko univerzitetno mesto potrebuje, če hoče biti prepričljivo.

Žal pa se zdi, da gredo procesi ravno v obratni smeri. Namesto da bi načrtovani univerzitetni kampus sprožil pozitivne premike v mestu, se sliši, da je ta smeli projekt vedno bolj pod vprašajem. Recesija je res neprijetna reč. Predvsem tista v glavah.

In viktorja za urbanizem dobi ...

»Umor« na ulici pešcev

Leta 2007 je bilo za pešpoti namenjenih 114 000 EUR, leto kasneje le še 50 000 EUR. In letos? Niti evra.

Tekst in foto Tomaž Levičar

Gradnja Sprehajališča Primičeve Julije avgusta 2004

Pred leti je novomeška občina v mestu z lastnimi finančnimi sredstvi v nekaj letih uredila več kilometrov novih sprehajalnih poti. Obstoječim sprehajališčem, Kettejevemu drevoredu (ta je zagotovo ena najlepših mestnih potez) in Župančičevemu sprehajališču, je pridružila ob reki Krki Sprehajališče Primičeve Julije, Župančičevo sprehajališče pa je dobilo kilometrski podaljsek do Laštovč. Ob Težki vodi je bila urejena pot med Grmom in Regrčo vasjo. Po grmskem graščaku izpred nekaj stoletij je poimenovana Mordaxovo sprehajališče. Mesto je postalo leta 2005 bogatejše tudi za pešpot s kapiteljskih Šanc na Loko, leta 2003 za novo brv prek Krke na Loki, kasneje je bil prenovljen tudi most v Ragov log ter urejen nov mostiček prek Bršljinskega potoka ob njegovem izlivu v reko Krko. Mesto je pred par leti dobilo tudi kolesarsko stezo in pločnik med Bršljinom in Prečno, zatem pa še njun podaljsek do naselja Podbreznik. Občina je začela celo s snovanjem skoraj 40 kilometrov dolge Rudolfove poti okoli Novega mesta oziroma po meji pomerija nekdanjega Rudolfswertha, ki bi mogla postati novomeška različica ljubljanske Poti spominov in tovarištva. Ljubljanska pot ne le da je zgledno urejena, ampak se nanjo vseskozi vežejo tudi mnoge, posebej rekreativne aktivnosti. Lahko bi bilo tako tudi v Novem mestu. Morda. In še marsikaj je mesto dobilo pred leti, denimo tudi načrte, torej pravno podlago za ureditev novih poti, dobilo je proračunsko postavko s kar nekaj vsakoletnimi finančnimi sredstvi za urejanje in vzdrževanje poti, dobilo je nekaj nove urbane opreme ob poteh ..., predvsem pa se je v mestu izoblikovalo obilo javne podpore za tovrstna prizadevanja. Vse to so bili začetki. Ti bi morali dobiti nadaljevanje v naslednjih, torej v teh letih, na podlagi česar bi se na koncu

oblikoval zgleden sistem poti za pešce in kolesarje, kakršen pritiče modernemu mestu, še posebej pa mestu, ki želi biti zdravju ljudi prijazen. Poti niso same sebi namen, pač pa naj bi poleg marsičesa ostalega še najizraziteje pripomogle k zmanjšanju obremenjujočega motornega prometa v mestu ter prispevale nekaj k boljši oziroma lažji skrbi meščanov za svoje zdravje. Da Novo mesto želi biti zdravo mesto je sicer nakazalo s pristopom k projektu Svetovne zdravstvene organizacije Zdrava mesta. A takšno je Novo mesto le na papirju, pa še ta je že precej bled. Resnici na ljubo ne vemo nič o kakršnih koli načrtih, koordiniranih prizadevanjih mesta v zvezi s tem projektom. Zanemarjanje razvoja pešpoti pa je celo neposreden dokaz, da se mesto giblje prav v nasprotno smer. Stran od zdravja. In najbrž tudi stran od zdrave pameti.

Novomeška občina si je letos napisala rekordno velik proračun. Predvideva za skoraj 45 milijonov evrov odhodkov. Če vemo, da je lani županu uspelo uresničiti zgolj nekaj prek 27 milijonov evrov odhodkov in podoben obseg prihodkov, ugotovimo, da računa na okoli 60 % zvišanje proračuna. V obdobju, ki je krizno tudi za javne proračune marsikje po svetu, je to sanjski proračun. A počakati bo vendarle treba na konec leta, da bi ugotovili, ali so bile to le sanje ali pa bo na koncu županov sanjski uspeh. Ena izmed občinskih proračunskih postavk minulih let je bila tudi postavka »ureditev pešpoti«. Na njej so se minula leta zagotavljala sredstva za gradnjo in vzdrževanje novomeških pešpoti. A letos, navedenemu rekordnemu obsegu proračuna navkljub, se je župan Muhič odločil, da razvoju omrežja pešpoti ne nameni niti evra več. Razlogov za tako odločitev ni navedel. Kakor tudi niso znani razlogi, zakaj, če že zmore takšna dejanja, ni na ničlo

spravil še proračunskih postavk za razvoj infrastrukture za motorna vozila.

Občina je v prvih dveh letih mandata župana Muhiča urejanju pešpoti v proračunu sicer namenjala nekaj sredstev. Kot kaže sedaj, ne na podlagi kakega temeljitega razmisleka, ampak sprva zgolj po inerciji, ker je očitno tudi nekajletna občinska navada že železna srajca. Leta 2007, torej prvo Muhičevo leto, je bil sprejet proračun, ki je za urejanje poti zagotavljal 114 000 evrov. Ni veliko, je pa vseeno dovolj za kako novo pridobitev in kolikor toliko zgledno vzdrževanje obstoječega omrežja občinskih pešpoti. Toda na koncu leta se je izkazalo, da z očitno pičlimi aktivnostmi občine ta niti te vsote ni bila sposobna nameniti razvoju omrežja za pešce. Postavka je bila na koncu leta uresničena le do zneska nekaj prek 50 000 evrov. Že to je kazalo, da urejanje pešpoti nove občinske oblasti ne zanima kaj dosti. Leto dni kasneje, torej 2008, je župan obseg sredstev za pešpoti več kot prepolovil. V proračunu je projektu namenil le še 50 000 evrov. V letu 2009, kakor rečeno, pa se je župan s svojo koalicijo odločil, da se za urejanje pešpoti ne nameni niti enega samega evra. To kaže na svojevrstno erozijo vrednot na občini, ki, četudi je proračun rekordno visok, krči tam, kjer bi, skladno s trendi na področju prometa, varstva okolja, zdravja in kakovostnega razvoja mest, morala iz leta v leto nameniti več sredstev, še posebej več v primerjavi s sredstvi, ki jih na področju prometa namenja razvoju infrastrukture za individualni motorni promet. A naša občina je očitno nekaj posebnega.

Pogoji za razvoj novomeškega omrežja pešpoti so sicer oblikovani s prostorskimi dokumenti, ki na različnih koncih mesta, a povezano v sistem, omogočajo urejanje

Kandijaska cesta klise po prenovi

Gradnja Mordaxovega sprehajališča novembra 2004

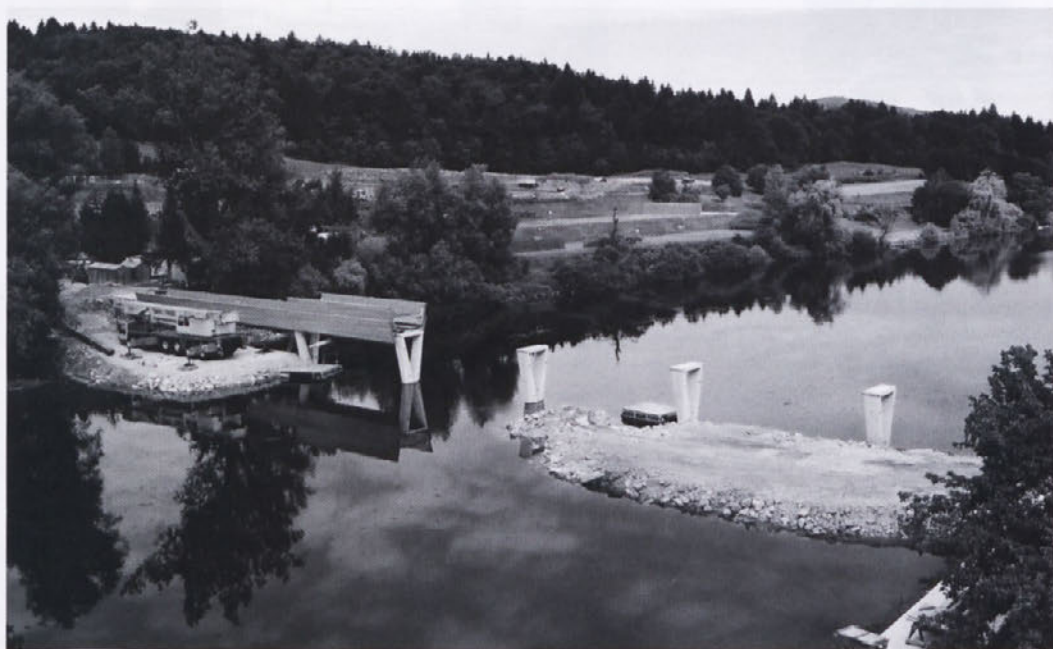

Gradnja prvega odseka sprehajališča ob Težki vodi med Ğrmom in Šmihelom aprila leta 2001

poti za pešce in tudi za kolesarje. Konec leta 2004 je občina sprejela ureditveni načrt za pešpoti in kolesarske poti Novega mesta, ki predvideva celo vrsto novih pešpoti in kolesarskih poti. V Bršljinu denimo od Straške ceste ob vojašnici do križišča z ulico Bršljin, ob Seidlovi cesti vse od ločenskega križišča do trgovine Motoroil oz. Koštialove ulice, zatem pločnik in kolesarsko stezo od Žabje vasi mimo Drgančevja do ločenskega križišča, ob Šentjernejski cesti od križišča v Žabji vasi do odcepa za obrtno cono Cikava, ob Težki vodi, ta je ambientalno in funkcionalno posebej atraktivna, predvideva odseka od izliva potoka v reko Krko do Šmihela in zatem od Regrče vasi do Gotne vasi, vmes je pot že nekako urejena, z načrtom predvidena je tudi pot od pokopališča Šmihel prek Drske do Ulice Slavka Gruma, v mestnem jedru pa od nekdanjega Seidlovega mлина do Zajčeve žage pa seveda skozi Ragov log od Ragovske ulice do Ragovega in zatem z novim mostom prek Krke v Plavo laguno. A to ni vse, saj so ureditve novih poti predvidene tudi z nekaterimi drugimi še neuresničeni načrti. Tako je z enim od prostorskih dokumentov možna ureditev poti ob Krki v mestnem jedru od Župančičevega sprehajališča do Seidlovega mлина, z drugim aktom je predvidena ureditev poti skozi Portoval in še dveh brvi prek Krke med Portovalom in Bršljinom oz. Medičevlje ulico ter Portovalom oziroma Irčo vasjo ter vasjo Groblje na drugi strani reke. To je samo nekaj bolj zanimivih že podanih možnosti za urejanje poti v Novem mestu. Gre, grobo izračunano, za kakih 15 kilometrov novih poti in za 3 nove mostove prek reke Krke, ki pa jih občina očitno, ker urejanju pešpoti sedaj ne namenja niti evra več, pod to oblastjo ne namerava uresničevati. Škoda je toliko večja, ker ta projekt z malo vloženi sredstvi prinaša pomembne pozitivne učinke za mesto in prebivalce. Tovrstne ureditve so pač v primerjavi z mnogimi drugimi mestnimi projekti finančno silno nezahtevne, njihova posledica pa je izboljšanje možnosti za promet pešcev in tudi kolesarjev, odpiranje novih prostorov v mestu ter seveda ponujanje novih kapacitet za bolj zdravo življenje. Da sta pešačenje in kolesarjenje med najbolj zdravimi oblikami prometa in rekreacije, ni treba nikomur obelodanjati, saj to sodi že v temeljno izobrazbo današnjega človeka. Zdelo se je sicer, da sodi med osnove današnje mestne politike tudi nujno stalno povečevanje prizadevanj za razvoj prometa pešcev in kolesarjev, seveda tudi javnega prometa, a v Novem mestu to očigledno vsaj v teh letih ne velja. Da manjka zdravja, to vem, sem pa upal, da vsaj zdrave pameti v tem mestu ne bo prav nikoli umanjalo, zdaj, ko menim, da je glede tega strašna erozija in gre zato tu vse tako zelo počasi, pa upam vsaj, da se res tudi, kakor so govorili stari, počasi daleč pride. Peš, torej.

Gradnja sprehajalne poti na Šance oktobra 2005

Gradnja mosta za pešce na Loki julija 2003

Kandijska cesta kliče po prenovi

Tekst in foto Damir Skenderović

Udrta, preluknjana in uničena asfaltna površina, škarpa, ki se ruši neposredno na pločnik in na cesto, v ozadju neurejeno avtobusno postajališče na Kandijski cesti.

Kdor se te dni pelje po Kandijski cesti, mu je jasno, da je cesta potrebna temeljite prenove. Asfalt je po letošnji zimi na nekaterih odsekih popolnoma uničen, pogreznjen in poln lukenj. Lukenj, ki jih ne more odpraviti niti večkratno posamično saniranje. Na odseku od lani rekonstruiranega mostu Težka voda pa do Kandijskega mostu se ruši celo škarpa, medtem ko je nekaj metrov naprej avtobusna postaja brez

avtobusnega postajališča – se pravi, da avtobus ustavlja kar sredi ceste. »Kandijska cesta ima status državne ceste, zato je dinamika izgradnje predvsem odvisna od zagotovljenih sredstev Ministrstva za promet. Za odsek od Šmihelskega mostu do stare interne bolnice, kjer se je končala rekonstrukcija, so projekti za rekonstrukcijo pripravljeni. Sama rekonstrukcija se bo izvedla sočasno z izgradnjo Šmihelske

ceste. Za odsek od mostu čez potok Težka Voda do križišča v Žabji vasi trenutno poteka projektiranje ceste. Rekonstrukcija tega odseka je predvidena sočasno z izgradnjo kanalizacijskega sistema, ki bo potekal od križišča v Žabji vasi do črpalnice v Kandiji in je predvideno v letih 2010 in 2011.« je na vprašanje, kdaj bo obnovljena ena izmed najbolj obremenjenih in vitalnih novomeških cest, odgovoril vodja

Oddelka za komunalne zadeve, krajevne skupnosti in kmetijstvo Jože Kobe.

Podobno so nam glede odseka od Lekarne do Šmihelskega mostu odgovorili tudi na Direkciji RS za ceste: »Za odsek od Lekarne do Šmihelskega mostu bo projekt naročila občina. Projekt bo možno realizirati šele po preusmeritvi prometa na novo Šmihelsko cesto, za katero poteka postopek pridobivanja zemljišč.« Iz dokumentov MONM (predlog proračuna 2009 in razvojni načrti občine) je sicer razvidno, da DRSC v letošnjem letu pripravila investicijsko tehnično dokumentacijo za odsek od mostu Težka voda do križišča v Žabji vasi. Na vprašanje, v kakšni fazi je priprava te dokumentacije in kdaj bo dokumentacija predvidoma izdelana, so nam na direkciji odgovorili: »DRSC je za ceste v okviru rekonstrukcije Kandijske ceste v Novem mestu naročila izdelavo projektne naloge za idejno zasnovo rekonstrukcije odseka od mostu čez Težko vodo do križišča v Žabji vasi, ki bo prav tako rekonstruirano in za katerega Mestna občina Novo mesto pripravlja podrobni občinski lokacijski načrt. Iz navedenega je razvidno, da je priprava projektne dokumentacije v začetni fazi.«

Če sklenemo: gradnja Šmihelske ceste zamuja že več kot leto dni – če bremo izjave vodstva novomeške občine v lokalnih medijih. Začela naj bi se letos. Temeljita obnova Kandijske ceste pa bo mogoča šele po tem. Samo upamo lahko, da bodo prevozna sredstva občanov in drugih voznikov pa tudi samo vozišče le uspeli dočakati prenovu.

Območje Novoteksa: Nekdaj ponos, danes sramota

Tekst in foto Maja Regina

Vsi se spominjamo nekdanjega, za naše območje pomembnega tekstilnega obrata, v katerem so še pred desetletjem tkali, predli, skratka, izdelovali blago za nadaljnjo predelavo. Novoteks je bil ustanovljen še v času Jugoslavije leta 1947. Žal tega poslopja oz. vsega, kar je od njega ostalo, danes ne moremo spregledati. Nekdaj ponos tekstilnih delavcev in Novega mesta je že lepo dobo sramota, ki bode v oči.

Res, da je bolj skrita, a nihče, ki se sprehodi po Župančičevem sprehajališču in po tej poti ob Krki nadaljuje proti Bršljinu, ne more mimo razpadajoče stavbe. Bolje rečeno kar mimo ogromnega kompleksa nekdanjih tekstilnih obratov, zasedranega na območje, ki je zaraščeno in prepredeno s trnjem, čeprav mimo njega vodi urejena sprehajalna pot. Mimoidoči ima občutek, da je tu čas obstal. Znamenita tovarniška

streha spominja na čase socializma, le da je takrat iz gromozanskih dimnikov pihal gost dim. Razbita okenska stekla, rjasti in uničeni stroji, ki so nekoč poganjali proizvodnjo ... Vse to tik ob sprehajalni poti. In kar ni uspel uničiti čas, so nadoknadili objestni in brezobzirni posamezniki, ki so med drugim za sabo pustili tudi kupe iztrebkov. Nič manj klavrna pa ni podoba bližnje okolice tovarne, ki mnogo bolj kot

na del nekega mesta ali regije, ki se ima za slovensko gospodarsko velesilo, spominja na zanemarjen in zapuščen geto. Skrajni čas bi že bil, da se lastniki, občina in vsi odgovorni ob tem katastrofalnem stanju vsaj malo zamislijo, v prihodnje pa v tej smeri tudi kaj postorijo.

Dolenjska in Bela krajina po poti turističnega razvoja

Projekt Regijske tematske poti

Decembra 2008 se je zaključil projekt, ki je celih 12 let združeval kar 16 občin JV Slovenije. Še posebno s tega vidika je bil projekt Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine edinstven, vključeval pa je tudi Ministrstvo za kmetijstvo, gospodarstvo in kulturo, Terme Krka, Krka d. d., STO, KGZ, Zavod RS za varstvo kulturne in naravne dediščine, Kompas Novo mesto, Turistično zvezo Dolenjske in Bele krajine. Projekt, katerega nosilec je bila Območna Gospodarska zbornica, je nastal s sofinanciranjem evropske skupnosti in je zbral 28 najpomembnejših lokacij naravne in kulturne dediščine na območju Dolenjske in Bele krajine.

Projekt je pravzaprav zaslužen za to, da se je o Dolenjski in Beli krajini začelo govoriti kot o turistični destinaciji. Direktor Kompassa Novo mesto pravi, da je bila namreč dotlej naša regija siva lisa na turističnem zemljevidu Slovenije. "Z izjemno Term Krka je bila ostala turistična ponudba zelo skromna in nepovezana."

Rezultati projekta so zelo otipljivi in odmevni: "V 12 letih je projekt doživel izjemno prepoznavnost v Sloveniji, pa tudi v tujini. Da je projekt dal dobre rezultate, potrjuje tudi dejstvo, da v Kompasu Novo mesto vsako leto beležijo skoraj 20% povečan obisk turistov v naši regiji, zanemarljivo pa ni niti dejstvo, da je v spomladanskem in jesenskem času v Beli krajini konec tedna zelo težko dobiti proste kapacitete na turističnih kmetijah. "To sicer ni samo zasluga projekta, vendar pa le-ta zagotovo nosi levji delež, saj povezani dokazano dosegamo dosti boljše rezultate kakor razdrobljeni."

Dolenjska in Bela krajina idealni za aktivni turizem

Po zaključenem projektu je prišlo do spoznanj, da sta Dolenjska in Bela krajina poleg kulturnega turizma idealni destinaciji tudi za aktivni turizem. "V ta namen smo se lotili projekta Regijske tematske poti, ki zajemajo 1400 km pohodnih, kolesarskih, jahalnih in vodnih poti. Izvedbo projekta v povezavi z 19 občinami financira Ev-

ropski sklad za regionalni razvoj. Nosilna občina operacije je občina Trebnje," pojasni Pavlin.

Vodenje po poteh tudi z GPS-om

Slovenija ima ogromno različnih tematskih poti. Naše se razlikujejo predvsem iz dveh vidikov: nobena regija nima enovito obdelanega tako širokega območja (1400 km – 19 občin) in nihče nima tako inovacijske informativne podpore. Skozi poletje so vseh 1400 km prehodili z GPS-i, jih posneli, vnašali v GPS znamenitosti, gostinško ponudbo ... "Rezultat tega je, da si sedaj lahko na spletnih straneh s sodobno animacijo ogledate vse poti, jih načrtujete, predvidite, kaj si boste ogledali, kje boste lahko jedli, kje spali, kje si sposodili kolo itd.

Poti si lahko enostavno natisnete, za tiste, ki pa bolje obvladate sodobne pripomočke, pa si lahko zadeve prenesete na svoje GPS-e. Prav tako boste po poteh lahko potovali tudi s pomočjo mobilnih telefonov. Za skupine so v Kompasu Novo mesto pripravili posebne pakete, s katerimi poskrbijo za celotno organizacijo. Vse informacije so na voljo na spletni strani www.slovenia-heritage.net, na mobilnih telefonih pa <http://activeslovenia.mobi>.

Predstavitve projekta Regijske tematske poti doživela navdušen sprejem

S ponudbo Regijskih tematskih poti so se predstavili na sejmu TIP 2009, kjer je zadeva naletela na izjemno dober sprejem. "Celo sami smo bili presenečeni, kako veliko število ljudi išče ponudbo aktivnega turizma. Ko smo jim prikazovali našo spletno stran, je bila njihova reakcija fenomenalna; vsi so bili navdušeni." Projekt so predstavili tudi STO-ju, ki vidi možnosti implementacije podobnega projekta tudi v druge regije.

Konec inovativnega projekta mora voditi v nov začetek

Projekt Regijske tematske poti se zaključuje že 31. 3. 2009. Obeležili ga bodo z dvodnevno

konferenco, ki bo 26. in 27. 3. 2009 na Otočcu. "Seveda pa ta datum nikakor ne sme pomeniti konec projekta, ampak njegov začetek. Eden glavnih ciljev je namreč bil zagotavljanje trajnosti projekta. Projekt je toliko inovativen, da ga je nujno potrebno čim prej peljati naprej," zagotavlja Pavlin. Pri tem pa izpostavlja problem recesije in dejstvo, da vse občine zelo varčujejo (posebej na področju turizma). A vsaka občina za turizem namenja določeno vsoto denarja; žal predvsem za tisk brošur, ki v nekaj letih poidejo ali postanejo neaktualne.

Razvoj turizma mogoče le s sodelovanjem

S tem projektom pa je JV Slovenija dobila ponudbo s sodobno informacijsko podporo, ki jo bomo lahko sproti ažurirali. Pavlin v projektu vidi priložnost za nadaljnji razvoj turizma, ob tem pa izpostavlja nujnost sodelovanja: "Evropska sredstva so način, kako najbolje oplemenititi občinska sredstva, ki se namenjajo za turizem: občina vložiti 15 %, Evropa doda 85 %. Upamo, da bodo ta vidik imeli pred sabo tudi župani in svetniki, ko se bodo odločali o nadaljnjem razvoju turizma na Dolenjskem in v Beli krajini."

Center vseživljenjskega učenja Dolenjska

Center vseživljenjskega učenja Dolenjska omogoča delovanje svetovanja in informiranja, samostojnega učenja in vseh vrst učenja z informacijsko - komunikacijsko podporo za odrasle in mladino, s poudarkom na neformalnem učenju. Vse dejavnosti Centra vseživljenjskega učenja Dolenjska so brezplačne in dostopne vsem prebivalcem Dolenjske in Bele krajine, ki želijo pridobiti nova znanja.

TOČKE VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

V naglici današnjega časa je veliko vredno, če lahko svoje interese uresničujemo kar se da blizu doma. S tem namenom je RIC Novo mesto skupaj s partnerji CIK Trebnje, ZIK Črnomelj in Ljudsko univerzo Kočevje v okviru projekta Center vseživljenjskega učenja Dolenjska odprl 21 Točk vseživljenjskega učenja. Točke brezplačno ponujajo predavanja, delavnice in predstavitve različnih vsebin.

Ob pomoči mentorja se lahko učite osnov računalništva in tujih jezikov, se udeležite raznih predavanj in delavnic, npr. delavnice nordijske hoje, delavnice joge, predstavitve in delavnice različnih oblik samopomoči, svojo kreativnost pa lahko preizkusite na ustvarjalnih delavnicah. Na točkah se lahko v živo ali pa v spletni učilnici učite Worda, Excela, PowerPointa, Accessa ter uporabe interneta in elektronske pošte. Ne bomo pozabili tudi na področja, kot so uspešno komuniciranje, preventivne zdravstvene vsebine ter spodbujanje reakcije, na osebnostno rast, zdravo prehrano, zdravilna zelišča ...

Vse to vam ponujamo brezplačno.

Prijazno vabljeni vsi posamezniki, društva in organizirane skupine, da tudi sami predlagate vsebine, ki vas zanimajo.

SVETOVALNO SREDIŠČE NOVO MESTO

Bi si radi pridobili novo znanje, pa se ne morete odločiti katero? Si želite pomoč pri iskanju zaposlitve?

Svetovalke brezplačno pomagajo vsem odraslim, ki imate kakršnakoli vprašanja s področja izobraževanja in zaposlovanja ter bi se želeli o njih s kom pogovoriti. Oglasite se lahko vsi, ki razmišljate o vključitvi v šolo ali tečaj, potrebujete pomoč pri iskanju zaposlitve, pri učenju ali informacije o opravljanju različnih izpitih. Udeležite se lahko tudi različnih delavnic: Naučimo se učiti, Tehnike učinkovitega branja in zapisovanje, Kako napišem europass življenjepisa ...

Kje in kako do nas?

Najdete nas v Novem mestu, Žužemberku, Trebnjem, Šentjerneju in Metliki. Informacije in dogovori za osebni obisk na telefonski številki 07 393 45 52 (Tina Kržišnik in Barbara Ivanež). Lahko nam pišete tudi po elektronski pošti: svetovalno.sredisce@ric-nm.si.

PROGRAM AKTIVNOSTI

v točkah VZU in delavnice Svetovalnega središča

RIC NOVO MESTO

19. 3. 2009, 10.00 - Vaje pomlajevanja in samozdravljenja z razširjenim programom
26. 3. 2009, 10.00 - Predavanje Od tod do nebes z nasmehom do ušes "Moč pozitivnega mišljenja"

ŠENTJERNEJ, v prostorih knjižnice Osnovne šole Šentjernej

11. 3. 2009, 9.00 - Predavanje »Kaj je resnica?«
18. 3. 2009, 9.00 - Predavanje »Do boljše samopodobe in spoštovanja«
27. 3. 2009, 9.00 - Predavanje »Črna moč rastlin«

ŠKOCJAN, v prostorih Metelkovega doma

5., 17. in 18. 3. 2009, 16.00 - Predavanje »Zdravo življenje z naravo - zdravilne rastline«
12. 3. 2009, 16.00 - Predavanje »Sprememba na koži in kožni rak«

ŠMARJETA, v prostorih Gostilne Cviček (v Karlovski spominski sobi)

4. 3. 2009, 16.00 - Predavanje »Poskrbimo, da bodo naši možgani aktivni«
11. 3. 2009, 17.00 - Predstavitve uporabe eteričnih olj in delavnica aromaterapije
18. 3. 2009, 18.00 - Predavanje »Komunikacija in odnosi v družini«
19. 3. 2009, 16.00 - Ustvarjalna delavnica »Pirhi z bleščicami in kristalčki«

DOLENJSKE TOPLICE, v prostorih Kulturno kongresnega centra Dolenjske Toplice

2. 3. 2009, 13.00 - Predavanje »Zdravo življenje z naravo - zdravilne rastline«
9. 3. 2009, 9.00 - Predavanje »Zgodovina in ohranjanje kulturne dediščine o Kočevjarjih«
16. 3. 2009, 15.00 - Predavanje »Zdravo življenje z naravo - zdravilne rastline«

METLIKA, v prostorih Ljudske knjižnice Metlika

10. 3. 2009, 18.00 - Predavanje »S prehrano do zdravja - spoznavanje in uporaba živil«
17. 3. 2009, 9.00 - Predavanje in delavnica »Umetnost kaligrafije«
24. 3. 2009, 18.00 - Predavanje »S prehrano do zdravja - tehnike priprave hrane«

ŽUŽEMBERK, v prostorih Občine Žužemberk (sejna soba)

11. 3. 2009, 13.00 - Kako napišem europass življenjepisa
25. 3. 2009, 16.00 - Ustvarjalna delavnica »Pirhi z bleščicami in kristalčki«
27., 30. in 31. 3. 2009, 16.00 - Predavanje »Zdravo življenje z naravo - zdravilne rastline«

STRAŽA, v prostorih Gasilskega doma (sejna soba)

11. 3. 2009, 9.00 - Predavanje »S prihranki energije lažje skozi gospodarsko krizo«
16. 3. 2009, 9.00 - Potopisno predavanje »Potepanja po državah bivše Jugoslavije«

TREBNJE, v prostorih Knjižnice Pavla Golie Trebnje

9. 3. 2009, 15.00 - Kako napišem europass življenjepisa

Za individualno učenje osnov računalništva, interneta in elektronske pošte ter predstavitve možnosti spletnega učenja na portalu www.cvzu-dolenjska.si se je potrebno predhodno najaviti na tel. številki 07/393 45 55, 041 686 721 ali na el.naslovu anita.jakse@ric-nm.si.
Urnike partnerjev projekta si lahko ogledate na portalu www.cvzu-dolenjska.si.

Znanje je zaklad, ki povsod spremlja svojega lastnika.

Razvojno izobraževalni center Novo mesto, Ljubljanska cesta 28, Novo mesto

www.ric-nm.si • ric@ric-nm.si • Telefon: 07/393 45 50 in 041 686 721 • Delovni čas: vsak delovnik, med 8. in 18. uro.

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve: izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Ob sprejemanju proračuna

V prazen bus namesto v kulturo!

Gregor Macedoni, foto Boštjan Pucelj

Denar, ki ga občina namenja kulturnim razpisom, se je v zadnjih letih zmanjšal z 246 000 EUR na 113 000 EUR! Medtem pa občina vztrajno meče denar skozi okno za mestne avtobuse: iz občinske blagajne bo šlo letos pol milijona evrov, čeprav se je učinkovitost MPP v zadnjih letih zmanjšala za 40 odstotkov: avtobusi na kilometer vožnje prepeljejo zgolj 0,55 potnika.

Na februarški seji občinskega sveta so svetniki sprejeli proračun Mestne občine Novo mesto za leto 2009. Za razliko od predloga proračuna, ki je bil pripravljen za prvo obravnavo, je predlog v drugi obravnavi odražal določeno mero celovitosti in doslednosti. Ta enovitost v večini primerov pomeni zmanjševanje postavk glede na predhodna leta. Kar je v sedanjih situaciji po slabem poslovanju občine v letih 2007 in 2008 nujno. Seveda pa tudi sedanjih varčevalnih ukrepi po posameznih postavkah ne bodo prinesli nobenega napredka, če ne bo pravega in skrbnega upravljanja z javnim občinskim denarjem. Papir namreč prenese vse. Proračun pa večina javnih uslužbencev razume kot absolutno pooblastilo za realizacijo odhodkovnih postavk brez sočasne povezave s prihodkovno stranjo. Večina ljudi se drugače obnaša pri osebnih financah, ko jim zdrava pamet brez vsake ekonomske šole pravi, da lahko porabim toliko, kot imam, in da je raven vnaprej porabljenega (sposojenega) treba skrbno pretehtati. Da zdrava pamet ni edina in vedno prva izbira na področju osebnih financ, nam kaže sedanja finančna kriza, ko so številni posamezniki nerazumno tvegali.

Pa se vrnimo k novomeškemu proračunu za letošnje leto. Med področji, ki so najbolj prizadeta z izvajanjem varčevalnih ukrepov, so tudi vsa področja družbenih dejavnosti. Kultura, šport, interesne dejavnosti mladih itd. Najlaže je seveda varčevati tam, kjer ni znanega konkretnega prejemnika, to pa so postavke, ki opredeljujejo sredstva, ki jih aktivnim organizacijam in posameznikom občina namenja prek razpisov. Teško si je predstavljati, kako naj se neki prejemnik (četudi vsakoletni do sedaj) pritožuje nad zmanjšanjem sredstev, če razpis še ni izveden in do sedaj sploh še ni nič dobil. Tako se te postavke znajdejo prve na varčevalnih spiskih. Drugače je s stroški za plače občinskih uslužbencev in z neposrednimi materialnimi stroški za delo uprave. Ta sredstva se tudi v letošnjem letu povečujejo ob nespremenjenem številu zaposlenih na občini na podlagi dogovorov države in sindikatov javnih uslužbencev. Proračun sicer najavlja 10 % zmanjšanje zaposlenih v upravi, vendar še ne v letu

2009, ko naj bi se število zaposlenih ne povečevalo. Tako se sredstva, namenjena organizacijam in posameznikom na področju družbenih dejavnosti, vztrajno zmanjšujejo že nekaj let. Ker se vsako leto zmanjšajo za deset, dvajset odstotkov, se kruta resnica, da so ta zmanjšanja že zelo obsežna, kar nekako prikriva. Zato sem šel pogledat nekaj let nazaj v proračun mestne občine in ugotovil, da je bil v občinskem proračunu za leto 2004 seštevek osmih postavk na področju kulture (kulturni projekti, perspektivni posamezniki, založništvo, programi v javnem interesu ...), namenjenih razdeljevanju prek razpisov in pozivov načrtovan v višini 58,9 mio SIT (približno 246 000 EUR), medtem ko je seštevek istih osmih postavk v letošnjem proračunu 113 200 EUR. Če odmislimo inflacijski vpliv, so se sredstva v teh dobrih 4 letih več kot prepolovila. Nekoliko boljše stanje oz. zmernejše zmanjšanje se dogaja na področju športa, kjer je seštevek 13 postavk za razdelitev v letu 2004 znašal 68,45 mio SIT (približno 285.600 EUR), v letu 2009 pa seštevek istih postavk znaša glede na znižanja pri kulturi zelo sprejemljivih 231 570 EUR. Številke za vse aktivne kulturnike res niso spodbudne, vendar bi svoj delež k reševanju občinskih financ verjetno z lažjim srcem prispeval vsak oz. vsa področja, če bi bilo breme res enakomerno porazdeljeno. Tako pa še vedno najdemo področja, kjer se »denar z lopato meče čez okno« ob hkratnem intenzivnem varčevanju na drugih področjih.

Meni je, zaradi vztrajne pasivnosti vseh odgovornih, že nekaj let zelo »pri srcu« postavka Mestni potniški promet (MPP), ki ima v letu 2009 načrtovano realizacijo pol milijona EUR. Čeprav je vsem jasno, da je ob finančni realizaciji za leto 2008 v višini nekaj več kot 110 000 EUR večina letošnjega zneska namenjenega pokrivanju lanske koncesijske obveznosti in se s tem že prikrito obremenjuje proračune prihodnjih let z letošnjimi obveznostmi. Bolj kot samo dejstvo, da je strošek ogromen glede na učinek in da je vsakemu, ki kdaj sreča avtobus MPP, jasno, da je potnik na avtobusu izven obeh dnevih konic prej redkost kot pravilo, preseneča vna, s katero se nekateri na

mestni občini trudijo prikazati pozitivne učinke MPP. V uvodu analize izvajanja koncesijske pogodbe, ki je bila del gradiva tokratne seje občinskega sveta, je namreč navedeno: »Potrebno pa bi se bilo zavedati, da gre za dolgoročno naravnan projekt, ki bo svoje rezultate dajal zlagoma in predvsem ne skozi finančno prizmo sistema temveč iz prometnih, socialnih, ekoloških in mobilnostnih vidikov.« Jaz bi avtorju analize svetoval predvsem nekaj resnicoljubnosti in objektivnosti. Podatke in statistiko se da namreč premetavati zgolj v smeri ciljev, ki jih zasleduješ, ali pa tudi bolj resnicoljubno. Tako je prikazovanje 219 422 prepeljenih potnikov v letu 2008 ob hkrati prevoženih 399 213 km zelo nepošteno prikazovati kot uspeh z 10,18-odstotno rasto v obdobju 1999–2008, če poznamo podatek, da je bilo v letu 2004 prepeljenih 214 564 potnikov ob prevoženih 244 642 km. Torej skoraj enako število potnikov ob občutno manj prevoženih kilometrih. Lahko ugotovimo, da je učinkovitost izvedbe MPP v 4 letih padla za skoraj 40 % (z 0,87 na 0,55 potnika na prevožen kilometer). Še bolj kot vsa statistika, ki jo lahko obračamo tako ali drugače, pa bode v oči, da nihče ne uporabi zdrave pameti. Ob taki izvedbi in taki rasti števila potnikov še naslednjih 50 let ne bomo prišli do ravni, ki bi opravičevala tako obsežno porabo javnega denarja. Torej, najprej je treba priti do spoznanja, da je nekaj neučinkovito in si to priznati, da se lahko začne reševanje problema. Lahko pa je tudi za vse kriva slaba koncesijska pogodba, in če je zraven sistem še na »dolgoročno pravi poti«, potem res ni treba ukreniti ničesar. Še vedno trdim, da bi se dalo zgolj z reorganizacijo sistema javnega prevoza (seveda ob zmanjšanju sedanjega obsega in minimalnih žrtvah) prihraniti vsaj polovico sedaj namenjenega denarja za MPP. 250 000 EUR torej. To pa je več kot so vsa znižanja na desetinah postavk s področja družbenih dejavnosti, ki jih glede na raven izpred let prinaša letošnji občinski proračun.

Finančna prizma gor ali pa dol. Zdrave pameti manjka.

Mobing nad delavci - invalidi

Zgodba o žalostni Želvi

Maja Regina, foto Boštjan Pucelj

Podjetje Želva, d. o. o., Podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, je že dobra tri leta tudi na Dolenjskem oz. v Novem mestu. Direktor Želve Dominik Presen pravi, da so socialno podjetje, ki želi tako tudi delovati. Glede na pričevanja nekaterih delavcev, ki so bili ali pa so še vedno vključeni v to podjetje, pa je ta socialna nota predvsem celofan, v katerega se zavija vodstvo, da bi prikrilo svojo močno tržno usmerjenost in s tem povezane pritiske, ki se izvajajo nad delavci.

V naši zgodbi gre za pričevanja ljudi, ki imajo priznano določeno stopnjo prizadetosti. Prav to botruje tudi odločitvi, da imen delavcev ne bomo navajali. Z našo preiskavo delovanja in medosebnih odnosov v omenjenem podjetju smo dregnili v osje gnezdo, posledično pa naleteli na številne grožnje s tožbami. Te pa niso doletele le naše uredništvo, ampak tudi delavce, saj je inštruktorica oz. mentorica zaposlitvenega centra tistemu, ki je razkril težave ter jih posredoval naši reviji, obljubila maščevanje.

Kako se je vse skupaj začelo: visoki ideali

Podjetje Želva, d. o. o., je leta 1991 na predlog Zavoda RS za zaposlovanje ustanovila Zvezo Sožitje - Zvezo društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju. Njihovo osnovno poslanstvo je, kot imajo zapisano tudi na spletni strani, usposabljanje in zaposlovanje oseb s posebnimi potrebami (predvsem z motnjami v dušev-

nem razvoju) in drugih, teže zaposljivih oseb ter iskanje novih zaposlitvenih priložnosti zanje. V Želvi pravijo, da že 17 let uspešno usposablja in zaposluje invalide. Danes imajo tudi razvejano organizacijsko strukturo, saj delujejo na več vsebinsko različnih področjih, v katere se lahko vključujejo invalidne osebe. V omenjena področja spadata zaposlitvena in poklicna rehabilitacija, varstveno delovni centri, oddelki bivalnih enot, mizarske delavnice, komunalno vrtnarske storitve, upravljanje in vzdrževanje stavb, čistilni servisi itd.

Dejavnosti se izvajajo na več kot desetih lokacijah po vsej Sloveniji. V nekatere se lahko vključujejo tudi invalidi z območja Dolenjske in Bele krajine. V Novem mestu delujeta dve Želvini enoti, to sta Poslovna enota podjetja Želva in Zavod Nova Želva. Podjetje izvaja gospodarske programe in zaposluje osebe z invalidnostjo, v zavodu pa skrbijo za zaščitno zaposlovanje invalidov. Na že omenjeni lokaciji se izvaja program zaposlitvene rehabilitacije, invalidi pa se lahko vključijo v opravljanje čistilnih del (čiščenje stavb, poslovnih in zasebnih objektov), na voljo imajo še hišniška opravila, upravljanje stavb pa tudi šivanje ter razna druga ročna ali strojna opravila. V omenjene dejavnosti vključujejo tudi člane rehabilitacije, saj jim je v letu 2006 ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve dodelilo koncesijo za izvajanje zaposlitvene rehabilitacije na območju Dolenjske in Bele krajine.

Gre torej za dva ločena in samostojna pravna subjekta. Naj najprej razmejimo bistvene razlike med podjetjem in zavodom. V invalidsko podjetje se lahko vključijo invalidne osebe, katerih preostala delovna zmožnost ni manjša od 70 odstotkov. V podjetju imajo možnost zaposlitve tudi neinvalidne osebe. Medtem pa zavod oz. zaposlitveni center zaposluje invalide, ki zaradi svoje invalidnosti dosegajo od 30 do 70 odstotkov pričakovanih delovnih rezultatov, oziroma tiste, ki niso zaposljivi na običajnih delovnih mestih in imajo o tem Odločbo Zavoda republike Slovenije za zaposlovanje. Osnovno poslanstvo zaposlitvenega centra je torej socialna in zaposlitvena integracija invalidov na zaščitnih delovnih mestih.

Kaj pravzaprav je zaposlitvena rehabilitacija in kdo je do nje upravičen? Gre za proces, ki se izvaja zato, da se invalidna oseba usposobi za ustrezno delo, da se zaposli, zaposlitev zadrži in v njej napreduje. Poudarek je na samostojnosti pri delu, večji motivaciji za delo, osvajanju in utrjevanju delovnih navad, uvidu potrebnosti dela, razvijanju novih spretnosti, delovnih veščin in krepitvi samozavesti. V storitve zaposlitvene rehabilitacije napotujejo Zavod RS za zaposlovanje in posamezni delodajalci.

In v Novem mestu?

Po naših podatkih je bilo v novomeški enoti podjetja v mesecu februarju skupno zaposlenih osem ljudi; šest invalidnih oseb, ena oseba brez zdravstvenih omejitev in vodja enote. V zavodu pa so štirje invalidi in inštruktor. Direktor je pojasnil, da je v zaposlitveno rehabilitacijo trenutno vključenih osem oseb, a se število ves čas spreminja.

Vsaka enota pa ima tudi svojo vodjo. Podjetje Želva, Poslovna enota Novo mesto, vodi Vesna Fabina, za delovanje zavoda pa je odgovoren Branko Adam, strokovni sodelavec, ki pa ima sedež v Ljubljani in v Novo mesto prihaja le občasno oz. po potrebi. Glede na njegovo odsotnost nad "zavodskimi" delavci vsakodnevno bdi Irena Gazvoda, mentorica oz. zavodska inštruktorica. Čeprav sta podjetje in zavod pravno formalno ločena, pa so de-

lavci obeh enot z različno stopnjo invalidnosti, vključno z rehabilitanti, hočeš nočeš združeni, saj so prisiljeni delovati na isti lokaciji in celo v istem delovnem prostoru. Na papirju torej zavod in podjetje delujeta ločeno, v praksi pa so stvari videti precej drugače.

Druga plat Želvine zgodbe

Naslednja zgodba je le ena izmed mnogih, ki pričajo, da za invalide ni najbolje poskrbljeno. Ena izmed delavk nam opiše svoje delo v Želvi, kamor je na priporočilo Zavoda za zaposlovanje prišla pred tremi leti: "V Želvo sem prišla, ker imam priznano 3. stopnjo invalidnosti. Najprej sem se zaposlila v podjetju, pred kratkim pa so me vključili v zavod, kjer sem zaposlena še danes. Opravljam lažja ročna dela, zato mi delo ni pretežko," pove sogovornica. A kljub temu ni zadovoljna. Pravi, da se na delovnem mestu zaradi pritiskov ne počuti dobro, zaradi česar se večkrat zgodi, da je depresivna in razdražena. Razočarana je tudi nad mentorico, ki delavce, namesto, da bi jih spodbujala, demotivira: "Irena je agresivna oseba, saj nad nami kriči, veliko tudi preklinja." Ni ji všeč tudi poniževanje, češ da so neumni in nesposobni.

Podobno zgodbo navede tudi delavka, ki so ji na delovnem mestu pred časom dejali, da ima "šlampasto pamet". Izročila nam je pismo, v katerem je zapisala, kaj vse se ji dogaja na delovnem mestu, a se ga zaradi strahu pred izgubo službe odgovornim nikoli ni upala odposlati. Med drugim je v njem zapisala, s kakšnimi težavami se soočajo delavci novomeške Želve: "Vodja (Irena Gazvoda) se do nas obnaša nečloveško. Zmerja, kriči in izvaja psihični pritisk." Zapiše tudi, da se takšne stvari pred njenim prihodom niso dogajale.

Ravno nasprotno pa trdi mentorica: "V podjetju jim skušamo dati občutek, da so nekaj vredni." Sicer pa je bil odziv mentorice, ko smo jo prosili za komentar obtožb in domnevno slabih odnosih z delavci, precej buren: "Mislim, da čisto lepo funkcioniramo in da se problemi rešujejo. Ne bom dovolila takšnih očitani!"

A največ nezadovoljstva je bilo usmerjenega ravno proti njej. Na seznamu je vse od prostaškega preklinjanja na delovnem mestu, kar je menda že kar stalnica in so se delavci na to morali privaditi, pa vse do zmerjanja, poniževanja in vmešavanja v osebne zadeve. Delavke so zaupale, da se vtika v vse mogoče: "Prepovedala nam je, da bi se sodelavke po končanem delovnem času dobivale ali pogovarjale prek telefona." Menda ne dovoli niti tega, da bi si priskočile na pomoč, tako da bi na primer tisti, ki ima svoj prevoz, peljal domov še koga drugega. Zato delajo to naskrivaj. Zanima jo tudi, kaj vse počnejo delavci doma. Ena izmed delavk potoži: "Ko sem ji povedala, kaj vse delam doma, v svojem prostem času, jo je zanimalo, kdo mi je torej priznal skrajšan delavnik. Da ona tega ne bi nikoli dovolila." Menda je šla celo tako daleč, da je tej osebi želela spodbijati skrajšani delovni čas, češ da je povsem sposobna delati tudi običajni 8-urni delavnik.

Za mnenje o sodelavki smo prosili tudi nekdanjega mentorja zavoda Kruna Bošnjaka, še pred slabim letom zaposlenega v Zavodu Nova Želva v Novem mestu: "Sedanja mentorica je daleč od tega, da bi bila primerna za delo z ljudmi, ki imajo neko stopnjo prizadetosti. Nima izkušenj, še manj pa primernega odnosa." Doda, da je njen odnos »šefovski«. »Obnaša se kot veliki šef, od invalidnih ljudi pa zahteva, da delajo stoodstotno.«

Vodstvo ne priznava težav

Seveda smo se obrnili še na vodstvo. Ko smo poizve-

dovali, kakšna je njena funkcija v podjetju, smo dobili pojasnilo, da so zavezani k varovanju osebnih podatkov: »Brez privolitve imenovanih vam žal zahtevanih podatkov ne moremo posredovati,« so odgovorili. A kasneje nam je direktor le pojasnil, da je gospa v zavodu zaposlena kot mentor oz. inštruktor zaposlitvenega centra. Na vprašanje o primernosti izobrazbe za to delovno mesto smo dobili odgovor, da je po poklicu sicer trgovski poslovodja, vendar pa ima za to delovno mesto vse zakonsko določene kvalifikacije. Na sestanku je Irena Gazvoda v svoj zagovor dodala, da ima zaradi invalidnega brata s takšnimi osebami zadostne izkušnje. In kaj pravi direktor, ko mu povemo, da ji delavci očitajo neprimerno vedenje na delovnem mestu in neizkušnost pri delu z invalidnimi ljudmi? »Če mentor ni kos svoji nalogi, ni več pri nas.«

A starši invalidnih ljudi pravijo, da so stvari precej resne. Mama, ki je za svojo hči čedalje bolj v skrbeh, nam je zaupala: »Ljudje hodijo domov prestrašeni, tudi naša hči. Doma jokajo in si ne upajo v službo. Takšne osebe nujno potrebujejo mirno delovno okolje, namesto tega pa morajo prenašati tudi hude psihične pritiske.« In kako se je na njihove mnoge klice in prošnje odziva direktor? »Direktor samo kima in obljublja, ko je treba kaj tudi storiti, pa ni iz tega nič,« ogorčeno doda nekdo izmed staršev. O mnogih težavah spregovori tudi Bošnjak: »Sam sem želel direktorju predstaviti situacijo, pa ga ni zanimalo. Moram reči, da so odnosi v tej firmi katastrofalni.«

Nekaj nezadovoljstva je bilo s strani invalidov izrečnega tudi glede delovnega časa. Največkrat je dela za vse premalo, dogaja pa se, tako trdijo delavci, da delajo tudi dlje, kot bi smeli. Vodstvo podjetja Želva priznava, da smejo, kot določa zakon o delovnih razmerjih, tako invalide kot tudi neinvalidne osebe delati največ 8 ur na dan. Za osebe, ki imajo status delovnega invalida in odločbo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, pa seveda skladno s to odločbo (skrajšan delovni čas). Zakaj prihaja do tega? Tudi tu zadeve niso čisto takšne, kot bi morale biti. To potrjuje tudi nekdanji mentor zavoda, ki je priznal, da je delo trajalo tudi po 10 ur in več. V uradno evidenco je zapisoval le tolikšno število ur, kolikor je bilo posameznemu delavcu glede na odločbo dovoljeno. »Ostane se je zapisoval drugam, te dodatne ure pa so lahko koristili kot proste ure,« še doda. Direktor takšnim trditvam nasprotuje: "Podatek ne drži. Evidenca ur se vodi s podpisi delavcev in njihovim vnosom prihoda in odhoda. Nobena invalidna oseba ne dela čez zakonskih 40 ur na teden." O tem povprašamo še Vesno Fabina: »Zgodi se, da kakšen dan res delajo dlje kot običajno, a vzrok temu največkrat ni večja količina dela, ampak predvsem ostale okoliščine, ki jim v podjetju nismo kos.« Pojasni, da imajo delavci težave s prevozi, saj mora marsikdo, ki je odvisen od javnega prevoza, od doma mnogo prej, kot bi bilo treba. »Nekateri tako prihajajo na delovno mesto po več ur prezgodaj, nato pa so primorani čakati, da se začne njihov delavnik.«

Težav je torej več in prav zato je nadvse zanimiv komentar direktorja, ko smo želeli izvedeti, kako vodstvo ukrepa glede številnih težav, o katerih pričajo zaposleni, in ki se nanašajo na mnoge segmenta delovanja: »Za reševanje dnevnih problemov oseb, ki se vključujejo v delo, zaposlitev ali rehabilitacijo, vzpostavljamo redne stike s t. i. naravno socialno mrežo, torej starši, sorodstvom, skrbniki. Pri tem usklajevanju in načrtovanju ne moremo govoriti o nepravilnostih in težavah, temveč o usklajevanju potreb posameznikov s ciljem kompetentnejšega vstopa

posameznika v delovni proces in zaposlitev,« pojasni direktor. Lahko povzamemo, da vodstvo ne vidi kakršnih koli resnejših težav.

Nerazumevanje okolja in občine, pritiski trga

A tako kot vsako drugo podjetje je tudi Želva postavljena na trg dela. Direktor prizna, da je PE Želva v Novem mestu v rdečih številkah: »Dela je manj, kot bi ga potrebovali za vse zaposlene delavce.« Prednost poslovne plati izpostavi tudi nekdanji mentor zavoda: »Največji problem Želve je, da jih zanimajo le številke. Podjetje pač mora živeti. Ljudje so zato na drugem mestu.«

Ne le slabi odnosi, ki so med delavci že kar nekaj časa vir nezadovoljstva, tudi stiska s prostorom, pomanjkanje dela, med drugim tudi slaba vpetost v okolje in še kaj bi lahko dodali kot vzrok, da so tako zaposleni kot tudi rehabilitanti ter zavodski delavci nezadovoljni. Vodja novomeške enote Vesna Fabina je zaskrbljena predvsem zaradi slabega posluha okolja, v katerem deluje enota: »V Novem mestu smo bili slabo sprejeti. Težko si pridobimo zaupanje podjetij, za katera bi bili naši delavci primerni. Dandanes, ko je tu tudi recesija, pa je to še toliko težje.« Vodja enote izpostavi še slabo sodelovanje z MO Novo mesto: »Novomeška občina nam pri integraciji ni bila pripravljena pomagati, niti ko smo zaprosili za pomoč pri iskanju primerne lokacije. V drugih občinah, kjer delujejo Želvine enote, je posluh za pomoč invalidnim osebam precej večji.«

Zakaj se zdi, da vodstvo o omenjenih težavah ne želi slišati ničesar? Se jih ne zaveda ali pa jih želi pomesti pod preprogo, kjer se bodo morda rešile kar same od sebe? Prikriti jih nikakor niso uspeli, saj so se delavci, ki v takšnih razmerah nočejo in ne zmorejo več delati, končno opogumili in se odločili spregovoriti tudi širši javnosti.

Videti je, da za invalide osebe pri nas ni najbolje poskrbljeno. So za takšen odnos krivi podjetje Želva in njeno vodstvo, morda družba, ki z invalidi ne ravna enakovredno, saj so na trgu dela mnogokrat zapostavljeni? Morda lahko krivimo kar državo in njeno zakonodajo. Kljub vsemu upamo, da se bodo zadeve le premaknile. V dobrobit vseh invalidov, ki po podatkih Statističnega urada Slovenije predstavljajo kar osmino slovenske populacije.

»Ljudje hodijo domov prestrašeni, tudi naša hči. Doma jokajo in si ne upajo v službo. Takšne osebe nujno potrebujejo mirno delovno okolje, namesto tega pa morajo prenašati tudi hude psihične pritiske.«

Na silo v združevanje?

Tekst in foto Damir Skenderović

Kot je znano, je na predlog župana in na podlagi javnega razpisa podjetje Espri, d. o. o., izdelalo elaborat o reorganizaciji vrtcev v Mestni občini Novo mesto, katerega glavna ugotovitev je, da je združitev novomeških vrtcev pod eno streho smiselna. Podjetje Espri novomeški občini predlaga, da se vrtci spet združijo v enoten zavod z enim ravnateljem; vrtci zdaj delujejo pod okriljem dveh zavodov (Ciciban in Pedenjped). Pri tem predlagajo, da se ohranita sedanja organiziranost in način delovanja obšolskih vrtcev. O predlogu bo novomeški občinski svet odločal konec tega meseca.

S tem pa se ne strinja ravnateljica vrtca Ciciban Majda Kušer Ambrožič, ki pravi, da bo združitev prinesla več negativnih kot pozitivnih posledic. Ob tem je tudi zelo kritična do tega, da v vrtcu niso bili o združitvi niti obveščeni niti seznanjeni s predhodno analizo, na katero naj bi po županovih zagotovilih izpred leta dni imeli možnost celo sodelovati s pripombami. Hkrati se čudi, zakaj se tako zelo mudi o združitvi odločati »na horok«, ko pa se po njenem mnenju tudi iz analize vidi, da vrtci delujejo v zdajšnji obliki dobro, da so poceni in da iz leta v leto manj zajedajo proračun. Toda pojdemo po vrsti.

Espri, d. o. o.: Ne le finančni, ampak tudi drugi pozitivni učinki

Analiza o reorganizaciji novomeških vrtcev med drugim predvideva, da naj bi nova organiziranost prinesla za tri odstotke nižje stroške oziroma 81 000 EUR na letni ravni. Združitev v enoten zavod pa naj bi imela tudi druge prednosti, ne samo finančne. Predvsem večjo preglednost glede zasedenosti vrtca, saj se sedaj številne vloge podvajajo, kar posebej na začetku jeseni daje napačen vtis izrednega števila zavrženih otrok, enoten sistem vpisa za starše otrok na enem mestu in enotna obdelava vlog, enotno izdajanje odločb, skupne prireditve, predstave in dodatni programi za vse novomeške enote, lažje nadomeščanje zaposlenih v primeru odsotnosti, poenoteno izobraževanje zaposlenih in enotno pedagoško vodenje, boljši pregled glede prednostnih investicij in vzdrževanj, lažje obvladovanje likvidnostnih težav, hitrejšo akumulacijo sredstev za nakup didaktičnih pripomočkov ali investi-

cijsko vzdrževanje, enoten sistem nakupa igrač, opreme, hrane in ostalih stvari, boljši pregled nad poslovanjem vrtca, zmanjšanje kadrovskih postopkov za imenovanje ravnatelja in sveta zavoda, zmanjšanje dela v občinski upravi, sposojanje opreme med enotami bo enostavnejše in predvsem boljše sodelovanje med enotami, ki je bilo sedaj v dveh samostojnih zavodih majhno.

Direktorica Cicibana kritična

Na žalost nismo uspeli dobiti mnenja v. d. ravnatelja vrtca Pedenjped Alberta Zorka, ki nam je odpisal, da v Pedenjpedu še niso končali analize o združitvi, zaradi česar nam težko ponudi odgovore. Medtem ko se ravnateljica vrtca Ciciban Majda Kušer Ambrožič s pozitivnimi posledicami združitve v največji meri ne strinja, čeprav poudarja, da niti vodstvo vrtca Ciciban niti zaposleni kategorično ne odklanjajo združitve obeh vrtcev:

»Ne želimo dajati vtisa, da smo se tako zelo oddaljili od naših nekdanih kolegic in kolegov, s katerimi smo že bivali pod isto streho, da bi to za nas pomenilo posebne prilagoditvene pretrese. Je pa res, da smo v minulih petih samostojnih letih vsak na svoji strani mesta zaživeli in prehodili svojo pot, jo tlakovali s svojimi, specifičnimi idejami in se sčasoma samostojni, za polovico manjši, začeli dobro počutiti. Zato pravzaprav ne vidimo kakšnih zelo pozitivnih vplivov ob morebitni združitvi. Menimo, da v obstoječi obliki delujemo dobro in da zmoremo še kaj izboljšati. Verjamemo, da je za starše pomembna možnost izbire in da je pomembna vsaj minimalna konkurenca – to nas žene naprej. Občinski prihranek ob združitvi bi

bil minimalen, stroški poslovanja pa bi se na določenih postavkah verjetno povečali. Že sama »papirologija« bo terjala precej časa in tudi kar nekaj denarja.« Poleg tega še dodaja, da so prednosti, ki se nanašajo na vpis v vrtce, poenotenje tega in izdajanje odločb, možne tudi v obstoječi obliki in pravi: »Ravno na poenotenem vpisu v sodelovanju z občino delamo že od jeseni, tako bo letošnji vpis enoten za vse novomeške vrtce, razen Petrovega vrtca, ki je financiran po pogodbi in ni zavezan takemu sodelovanju. Na zadnjem aktivu ravnateljev novomeških vrtcev, katerega vodja sem, smo poenotili tudi kriterije za sprejem v vrtce, ki jih bomo po predstavitvi na svetih zavoda posredovali (enotne za vse) županu v potrditev.«

Ne strinja se tudi, da bo združitev prinesla lažje obvladovanje likvidnostnih težav ali boljši pregled poslovanja: »Tudi tu ne vidim vpliva združitve vrtcev. Za likvidnost vrtcev mora poskrbeti ustanovitelj, ne glede na velikost vrtca. Prav tako za investicije in investicijsko vzdrževanje. Upam si trditi, da je pregled nad poslovanjem boljši, če je možna primerjava, še zlasti takšna, kot je pri nas, ko se primerjata med sabo dva zelo primerljiva zavoda, celo iz istega okolja in istih korenin.« Pri tem še opozarja, da je pomembno tudi predvideno število zaposlenih po normativu, in sicer glede matematičnih izračunov, in dodaja: »To enostavno v vrtcu tako ne gre, saj je preveč posebnosti. Po naših izračunih, ker poznamo situacijo na terenu, se kaže višek zaposlenih samo pri številu ravnateljev, pri vseh ostalih predstavljenih viških pa so potrebni dodatne obrazložitve in drugačni izračuni.« Analiza namreč predvideva, da bi imel enoten zavod po normativu približno štiri

zaposlene manj, kot je seštevek dveh sedanjih normativov oziroma približno 3 zaposlene manj, kot jih je sedaj zaposlenih. Kar bi na letni ravni pomenilo 68 000 EUR prihranka, kar je večina od predvidene celote prihranka.

Ravnateljica vrtca Ciciban je skeptična tudi do drugih prednosti, ki jih ob združitvi vrtcev predvideva elaborat. Glede skupnih prireditev, predstav in dodatnih programov pravi: »Treba je poudariti, da bo organizacija skupnih prireditev za 1300 otrok velik zalogaj, že zaradi zagotovitve dovolj velikega prostora, za zagotovitev varnosti (to so vendar predšolski otroci, ki v taki množici zelo različno reagirajo, je pa vprašanje, kako se v taki množici lahko sploh dobro počutijo), skupne prireditve za 1300 otrok in prav toliko njihovih staršev pa sploh več ne služi prvotnemu namenu druženja, temveč zgolj izgubljeni se v gneči; predvidevam, da se starši z otroki takih prireditev ne bodo želeli udeleževati; naše tradicionalne Ciciveselice ne bodo mogli več organizirati v Konjeniškem šolskem športnem centru v Češči vasi, ker je za takšno množico premalo prostora, povsod drugje bo treba prostor plačati. Za namen Ciciveselice pridobimo vse z donacijami, od materiala do storitev, vendar v takem razmahu to seveda ne bo več možno – škoda, ker nam to predstavlja največji donatorski prihodek, s katerim smo v nekaj minulih letih uspeli nabaviti za vse igralnice klimatske naprave, zamenjati sporno mivko v vseh peskovnikih na naših igriščih, z mehкими podlagami podložiti vsa igrala na igriščih, nabaviti igrače za novoletno obdaritev otrok, skupaj z donatorskimi sredstvi Tovarne zdravil Krka obnoviti celotno igrišče enote Ciciban, delno urediti z nabavo nekaj igral igrišča pri Najdihojci ...« Za dodatne programe pravi, da so tudi sicer podobni v novomeških vrtcih, se ji pa zdi pomembno, da so vsaj nekoliko različni, že zaradi možnosti izbire staršev.

Za lažje nadomeščanje zaposlenih v primerih odsotnosti meni, da združitev vrtcev na to nima nikakršnega vpliva. Glede na poenoteno izobraževanje zaposlenih in enotno pedagoško vodenje se sprašuje, zakaj je to potrebno: »Tudi če bosta vrtca združena pod eno streho, nikakor ne bomo skrenili z zastavljene poti, ki spoštuje posebnosti vseh otrok in zaposlenih, spoštuje in upošteva individualnost, svobodno izbiro, večkulturnost. Kakšno možnost izbire pa bodo imeli otroci in starši, če bomo vsi ponujali isto? To nikakor ni cilj niti kurikulum za vrtce, niti usmeritve predšolske vzgoje na državni ravni.«

Glede boljšega pregleda prednostnih investicij in vzdrževanj med enotami pa Majda Kušer Ambrožič meni, da je to je naloga investicijske službe MO Novo mesto, ki je v sodelovanju z vrtcem in zunanji izvajalci naredila že kar nekaj pregledov vrtcev (enot), da so že bile narejene tudi določene prioritete, ki jih je treba samo še izvajati, na kar pa združitev vrtcev nima nikakršnega vpliva: »Samo vzdrževanje s predvidenim številom vzdrževalcev, brez predvidenega vodje vzdrževanja (ki smo ga imeli pred reorganizacijo, torej pred razdružitvijo), bo manj učinkovito, kot je sedaj.«

Ne strinja se tudi s pozitivnimi učinki glede enotnega sistema nakupa igrač, opreme, hrane in ostalih stvari: »V obeh vrtcih izvajamo javna naročila malih in velikih vrednosti in dosegamo zelo ugodne cene, na kar velikost vrtca ne bo imela bistvenega vpliva. Tako velik vrtec bi utegnil vplivati na izbiro ponudnika oz. več ponudnikov, saj bi šlo v tem primeru za velike nabave, vprašanje pa je, koliko ponudnikov, vsaj lokalnih, je sposobno zagotoviti tako veliko dobavo različnih kakovostnih živil.«

Prav tako ni prepričana, da bo združitev prinesla boljši pregled nad poslovanjem: »Upam si trditi, da je pregled nad poslovanjem boljši, če je možna primerjava, še zlasti takšna, kot je pri nas, ko se primerjata med sabo dva zelo

Potrdili združitev vrtcev, vendar z zahtevo po vključitvi vodstev in staršev – M. K. Ambrožič: "Manjše zlo"

Občinski svet Mestne občine Novo mesto pa je 26. februarja že obravnaval elaborat podjetja Espri in potrdil združitev novomeških vrtcev, vendar z zahtevo, da se v proces vključi vodstvo vrtcev in starše. Ravnateljica vrtca Ciciban je namreč opozorila na to, da do sedaj v ta proces niso bili vključeni.

Številni svetniki so se spraševali, ali je združitev vrtcev res smiselna. Marija Zupančič (NSi) je podvomila v to, da bi prišlo do prihranka, o katerem govorijo v podjetju Espri, pri tem pa se je sklicevala na vodstvo vrtca Ciciban. Tomaž Levičar je opozoril na to, da se na občini ponavlja zgodbo o reorganizaciji občinske uprave, ko so najeli zunanjega izvajalca. Občina je za elaborat namreč odštela 10 000 EUR, ob tem pa ima službe, ki so dovolj strokovne, da bi same naredile analizo. Ana Bilbija (DeSUS) je predlagala, da je treba, preden se gre v sklep o združitvi, zadolžiti občinsko upravo, da pripravi tudi druge vidike združitve. Svetniki koalicije, med njimi Rafko Križman (ZzD), pa so poudarjali, da je več pozitivnih kot negativnih vidikov. Gregor Klemenčič (SDS) je poleg tega opozoril, da so po njegovem mnenju odnosi med dvema zavodoma pod vsako ravni, prav tako odnos do občine kot ustanoviteljice. Ivan Grill (SDS) je poudaril, da pri reorganizaciji nikakor ne gre za poseganje v pedagoško delo, ampak zgolj v vodstveni in administrativni del vrtcev.

Župan Muhič je predlagal – svetniki so to potrdili – da se sprejme sklep o združitvi, da pa se v nadaljnje procese vključi vodstva vrtcev in starše. »Navsezadnje lahko sprejmemo tudi stališče, da do združitve ne pride,« je zatrdil Muhič.

Na seji je bila prisotna tudi ravnateljica zavoda Ciciban Majda Kušer Ambrožič, ki je dejala, da je bilo sprejeto manjše zlo. »Na občini so nam dali jasno vedeti, da bo do združitve prišlo. Bolje pa je, da v tem procesu sodelujemo tudi vrtci, kot da bi nas iz tega izključili.«

primerljiva zavoda, celo iz istega okolja in istih korenin.«

Glede zmanjšanja kadrovskih postopkov za imenovanje ravnateljev in svetov zavoda in zmanjšanje dela v upravi občine meni, da to deloma drži, saj bo to treba storiti le enkrat na 5 let namesto dvakrat (za vsak zavod posebej). Pravi pa, da če vse službe pravočasno in kakovostno opravijo svoje delo, ni niti postopek imenovanja ravnatelja hudo zahtevna in naporna naloga. In dodaja: »Bolj ko občina sodeluje z vrtcem, manj dela ima in obratno, res pa je, da so bile določene naloge podvojene.«

Obdobje konsolidacije bi verjetno zaznamovala poraba časa in energije, ko bi se spet vzpostavljalo enotno vodstvo in bi se vrtci ukvarjali sam s seboj, opozarja ravnateljica Cicibana. Poleg tega bi bili zaposleni v upravno-podpornih funkcijah še vedno ločeni na dve lokaciji, pričakuje pa se tudi kratkotrajno vzpostavitev slabe klime v vrtcu ob prerazporeditvi zaposlenih ali prenehanju delovnega razmerja za koga izmed njih.

Elaborat nastajal mimo vodstev vrtcev

Poleg tega je ravnateljica vrtca Ciciban zelo kritična do nesodelovanja in neobveščanja MO Novo mesto, saj, kot pravi, so v vrtcu prvič videli analizo v pisni obliki, ko je bila prejšnji teden objavljena na spletnih straneh: »Nas pa o tem, da je objavljena in da je združitev vrtcev na dnevnem redu seje občinskega sveta, nihče ni niti obvestil. Ne glede na zagotovila tako župana kot tudi vodje oddelka za družbene dejavnosti, da bomo imeli možnost na gradivo pravočasno dati pripombe. Kot da se to ne bo zgodilo nam in z nami. Ne vemo, zakaj se tako zelo mudi o tem odločati tako »na horuk«, ko pa se tudi iz analize vidi, da delujemo tudi v obstoječi obliki dobro, da smo poceni in iz leta v leto manj zajedamo proračun. Sami menimo, da če že, bi bilo bolj smiselno združevati zavode, ki imajo po tri in pet zaposlenih, pa vsak svojega direktorja, kot pa dva že sicer velika vrtca, kjer učinek ne bo primerljiv z izgubo določene, z večletnim trudom pridobljene kakovosti. Še posebej zato, ker delež plače ravnatelja, vsaj 30 % v povprečju znotraj cene programa, plačajo starši in ne torej v celoti občina oz. njen proračun.«

Župan Muhič podpira združitev

Iz MO občine Novo mesto smo glede neobveščanja vodstev vrtcev prejeli odgovor, da je politika predšolske

vzgoje v domeni občine, ki je želela pripraviti čim bolj objektivni dokument. Zanimalo nas je tudi, zakaj je prišlo do zamude pri predstavljanju elaborata, saj je lansko leto vodja oddelka za družbene dejavnosti v novomeški občinski upravi Mateja Jerič za medije izjavila, da bo elaborat o reorganizaciji vrtcev predstavljen občinskemu svetu najkasneje konec junija 2008. Iz kabineta župana so sporočili, da je bila junija 2008 izdelana osnovna verzija elaborata, ki pa jo je bilo treba še dodelati. V januarju 2009 je bil dokument potrjen na kolegiju občinske uprave, občinski svet pa naj bi o njem odločal na prihodnji seji sveta (26. februarja 2009).

Vprašanje je tudi, kdaj bi do združitve sploh lahko prišlo. Analiza kot najbolj primerna predvideva dva datuma, 1. september (začetek šolskega leta) ali pa 1. januar (začetek proračunskega leta). Podjetje Espri svetuje, da bi se dejansko začelo delovati po novem sistemu že s 1. septembrom letos, formalno pa bi zadevo uredili 1. januarja 2010. Tudi glede tega je ravnateljica Cicibana skeptična. »Sam datum združitve je za poslovanje in delovanje vrtca izredno pomemben. Ker je po Odredbi o ustanavljanju javnih vrtcev potrebno spremembo napovedati eno leto prej (vrtcu, staršem in ministrstvu), je prvi možen datum šele 1. januar 2011. V vmesnem času so možne še mnoge spremembe, še zlasti pa je aktualna napoved, da bo program vrtcev (torej plače) prevzela pod okrilje država. V tem smislu je odgovoril na vprašanje financiranja vrtcev tudi minister Lukšič na regijskem posvetu ravnateljev 30. januarja letos v Novem mestu.«

Župan Alojzij Muhič je odgovoril, da bo reorganizacija izvedena v enem letu od sprejetja sklepa občinskega sveta. Poleg tega ni želel podrobneje komentirati pomislekov ravnateljice vrtca Ciciban, ampak je zgolj poudaril, da združitev po njegovem mnenju vsebuje več pozitivnih kot negativnih posledic ter menil, da bi z reorganizacijo, ki naj bi bila izvedena v enem letu od sprejetja sklepa na občinskem svetu, dosegli poenoteno politiko vodenja in racionalizacijo poslovanja.

Podbevšek in Šali: zgodba o nekem prepadu

Marijan Dovič

Anton Podbevšek okrog leta 1933

Pesnik Anton Podbevšek (1898–1981), rojen v Novem mestu, po pravici velja za najslavnejšega, a hkrati tudi najbolj kontroverznega predstavnika slovenske zgodovinske avantgarde. Burna dvajseta leta minulega stoletja je zaznamoval z dvojnimi, brezprimerno radikalnim prelomom. Medtem ko so njegove pesmi nasladno razbijale utečene pesniške konvencije, so njegove kontroverzne provokacije pometale z ustaljenimi načini obnašanja v literarnem polju: v slovenski prostor so prvič vpeljale model pisatelja-avantgardista. Njegov mlajši pesniški rojak Severin Šali (1911–1992), ravno tako Novomeščan, je ubiral drugačna pota: v poeziji je nadaljeval izročilo nove romantike, medtem ko se je na kulturnem prizorišču udejeval v skladu z ustaljenimi predstavami o slovenskem umetniku in njegovem kulturnem in nacionalnem poslanstvu. Sredi velike vihre druge svetovne vojne sta se sodobnika, med seboj oddaljena svetlobna leta, zapletla v svojevrsten in mestoma nadvse zabaven konflikt. Ker so se raziskovalci doslej osredotočali na Podbevškovo pesnjenje, ki pa se je končalo že pred letom 1920, in kvečjemu še na njegovo delovanje v avantgardistični fazi, torej do srede dvajsetih let, ta epizoda doslej še ni bila opažena.

Naslovnica Podbevškove antologije Slovenska lirika (1944)

Poleg Jakca, Jarca, Vidmarja in Kogoja velja Podbevšek za enega najvidnejših predstavnikov umetniške generacije, ki je po prvi svetovni vojni poskusila korenito prenoviti slovensko umetnost. Skladatelj Kogoj in Podbevšek sta bila nesporno najradikalnejša protagonistista formacije, ki je jeseni leta 1920 zakuhala »novomeško pomlad«, v Ljubljani zasnovala Klub mladih in pozneje ustanovila revijo *Trije labodje*. Podbevšek, energični in samozavestni »titan«, je v začetku dvajsetih kot meteor zasvetil na slovenskem kulturnem obnebu in sprožal ostre, polarizirane odzive javnosti: vplival je na mlade pesnike in umetnike, ki so posnemali njegovo pesnjenje in avtoritarni slog nastopanja; po drugi strani pa zbuja zgražanje in pošiljanje v sanatorij. Tako imenovani »človek z bombami« je bil glavna ljubljanska atrakcija, nekakšen slovenski »primerek« norih evropskih avantgardistov in vir neštetihih anekdot – zaradi varnosti naj bi hodil okrog z revolverjem, pred njim pa naj bi se ustavljal celo ljubljanski tramvaj.

Podbevškova zvezda je kmalu začela ugašati, od njega so se postopoma odvrnili praktično vsi nekdanji zavezniki, ki so ga obtoževali avtoritarnosti, nadutosti, zaletavosti ali neetičnosti. Tako se je po zadnjih incidentih v letu 1927 Podbevšek iz javne sfere bolj ali manj umaknil z avantgardističnih okopov v zasebnost družinskega življenja. V tridesetih letih ga tudi na časnikarskem prizorišču ne zasledimo več, kajti lotil se je pisanja monografij o Groharju in Jakopiču ter urejanja različnih zbornikov. Namenil se je namreč izkoristiti nove možnosti na področju knjigotrštva in je začel delovati kot samostojni urednik in pozneje založnik, pri čemer se je oprl na vključevanje oglaševanja. V nasprotju z vsesplošnim odporom do povezav umetnostnih dejavnosti z zaslužkom v tedanji kulturni javnosti si je Podbevšek, ki je dotlej trpko izkušal tegobe življenja brez finančnega zaledja, založništvo zamislil kot posel, ki bi združil tradicionalno kulturniško delovanje in oglaševalska sredstva hitro rastoče industrije in trgovine. V tem smislu je bil njegov koncept izrazito pred časom; o njem pričajo predvsem različni zborniki iz tridesetih let, na primer *Dolenjska metropola Novo mesto*, ki je izšla leta 1930 pri *Progresu*, »Zavodu za pospeševanje mednarodnih trgovskih zvez v Novem mestu«, in jo je Podbevšek zasnoval skupaj s podjetnikom Mahorčičem. Gre za zgodnje primere druženja turistično-promocijskih in poljudnih domoznanskih vsebin z intenzivnim trženjem oglasnega prostora.

Hkrati je Podbevšek gojil tudi načrte za bibliofilsko založništvo, ki se je v prvi polovici 20. stoletja uveljavljalo na majhnem slovenskem trgu. Pri lastni založbi Ivan Grohar je leta 1937 izdal monografijo o Groharju, zatem pa je z Jakopičem ustanovil založbo Sejalac, v kateri sta izšli monografija o Jakopiču in antologija *Slovenska lirika*. Da mu ni šlo ravno slabo, je potrdila Podbevškova hči, do neke mere pa to potrjuje že bogata oprema knjig. A tudi Podbevškova bibliofilska založniška dejavnost ni minila povsem brez incidentov. Že ob monografiji *Ivan Grohar: tragedija slovenskega umetnika* (1937) je Mirko Javornik v Slovincu napisal nenavadno ostro kritiko: »Zadnja tragedija slovenskih umetnikov je, da so njihove tragedije začeli izkoriščati ljudje, kakor je Anton Podbevšek. /.../ V tej svoji zaslini prozi je pokazal toliko ustvarjalne in oblikovalne in stilistične revščine, da mu ne bi bilo mogoče prisoditi niti nekdanjih pesmi o mavričnih kačah in električnih žogah. /.../ Podbevšek pri Groharju metode ni imel. Literarne zato ne, ker ni umetnik, znanstvene pa, ker ni znanstvenik. /.../ Nesorazmerje med tistim splošnim okvirjem iz kulturne, politične in družabne zgodovine, ki bi bil za razumevanje Groharjeve žalostne poti potreben, in med neznatnostjo Groharjeve snovi v knjigi je porazno«

(27. 6. 1937). Edini spodobno napisan odlomek v celi knjigi se Javorniku zdi Jakopičev, medtem ko Podbevšek »ni niti dober reporter, kaj šele pisatelj«. Na koncu namigne, da je draga prodaja takšne knjige prevara, s katero se hoče Podbevšek predvsem finančno okoristiti.

Tik pred koncem druge svetovne vojne pa je Podbevšek zakuhal še eno, mnogo hujšo polemiko, ob kateri je spet izbruhnil latentni in še ne pozabljeni gnev slovenskih kulturnikov v zvezi z nekdanjim »bombašem«. V založbi Sejalac je leta 1944 – z dovoljenjem OF, saj bi sicer prekršila zapovedani kulturni molk – izšla antologija *Slovenska lirika: najlepše pesmi od Prešerna do najnovejšega časa* z uvodnim Podbevškovim esejem *Nekaj o darovalcih čiste stege veselja*. Antologija, o kateri je Josip Vidmar pozneje izjavil, da je »informativna« kvečjemu za Podbevškov okus, v veliki meri odstopa od tedaj že veljavne norme; povedano drugače, izbor avtorjev in del v njej ni v skladu s tedaj že splošno sprejetimi predstavami o tem, kateri pesniki in katera njihova dela sodijo med najvišje dosežke slovenske poezije. Podbevškova antologija sicer ni povsem samovoljna, je pa vsekakor zelo *individualna*. Nenavadno veliko prostora je v njej odmerjenega Franu Levstiku in Alojzu Gradniku pa tudi danes skoraj neznanima Franu Ellerju in Radivoju Peterlinu-Petruški, medtem ko na primer Jenka, Gregorčiča pa tudi Cankarja ni. Od Podbevškovih sodobnikov so zastopani Alojzij Remec, Vojeslav Mol, Anton Debeljak, Ivan Zorman, Janko Glaser, Radivoj Rehar, Srečko Kosovel, Jože Dular, s pesmijo Japonski motiv pa tudi Severin Šali.

Prvi je Podbevška napadel Vaclav Držaj in v *Jutru* 4. maja 1944 ostro kritiziral antologijo – zaradi izbora, metode in uvodnega eseja. Podbevšek mu je v istem časniku 14. maja lakonično odgovoril, da sicer o članku »nekega Držaja« v »normalnem času« ne bi »zglobljal besed«, nato pa ga je zavrnil, vendar brez prave utemeljitve. Držaj se ni dal kar tako in je 2. julija nadaljeval čustveno, toda dobro argumentirano polemiko. Podbevška je poleg vsega obtožil še sleparije v zvezi s številčenjem bibliofilskih izvodov antologije – napovedanih je bilo 350 numeriranih izvodov, na trg pa naj bi jih prišlo precej več. Polemiki z Držajem je sledil še ostrejši napad, tokrat izpod peresa Severina Šalija, ki se je novomeškega rojaka najprej lotil v *Knjižnem razgledniku založbe ljudske knjigarne* za leto 1944. Šali se v eseju ukvarja z vprašanjem socialne odgovornosti sestavljavca antologij in v tem smislu zelo ostro obsodi Podbevškov diletantizem: »Kajti prireditelju in presojevalcu Podbevšku manjkajo za tako delo – knjiga priča o tem! – trije osnovni pogoji: kritični duh, estetski okus in objektivno gledanje. In napisati tak šablonski uvod, pripraviti tak nekritični izbor danes /.../ je za nas kulturni škandal« (*Knjižni razglednik založbe ljudske knjigarne*, str. 13–14).

Iz Šalijevega spisa preseva stara stritarjevska ideologija, v kateri se antologija lirike lahko pokaže kot nekakšen vrhovni odraz narodne duše, s tem pa sestavljavcu in založniku na pleča nalaga »odgovornost« pred narodom in prihodnostjo. Izrazi, kot so sramota, škandal, »mrcvarjenje in samovoljno obdelovanje slovenske lirike«, so seveda odlične iztočnice za premislek o postopkih sprejemanja slovenskih umetnikov med »posvečene« in ideologij, ki so njihova podlaga. Šali in Podbevšek stojita na povsem nasprotnih bregovih, izhajata iz diametralno nasprotnih kulturnih izhodišč in spor med njima poudarja vso zapletenost in večplastnost možnih kulturnih položajev v tem času.

Oglejmo si torej nadaljevanje te mestoma prav duhovite medijske bitke. Časopisni spopad med Podbevškom in Držajem je medtem prerasel v pravo tiskovno pravdo, ki ji je zatem sledila še Držajeva zasebna tožba. Podbevšek

kot običajno ni ostal dolžan in je vložil protitožbo. Medtem je v dnevniku *Jutra* 21. 10. 1944 uredništvo priobčilo nekaj besed o omenjeni Šaliji ostri kritiki. Podbevšek je nemudoma reagiral in poslal časopisu »popravek«, sklicujoč se pri zahtevi za objavo na paragrafe §26-29 tiskovnega zakona. Spodaj navajamo vseh pet točk Podbevškove »argumentacije«:

1. Ni res, da je izšla v pravkar izišli številki Književnega razglednika založbe »odločna in jasna ocena« iz peresa pesnika Severina Šalija.

2. Ni res, da »sestavljalcu manjkajo za tako delo trije osnovni pogoji: kritični duh, estetski okus in objektivno gledanje.«

3. Ni res, da je Severin Šali naslovil na Podbevška »več utemeljenih vprašanj«.

4. Ni res, da je »kritik dobro postavil vprašanje kulturne in socialne odgovornosti« sestavljalcu pesniške antologije.

5. Ni res, da je opozoril na »neizpodbitne pomanjkljivosti« Podbevškove izbire.«

Uredništvo *Jutra* si je svojega nekdanjega urednika Podbevška privoščilo na humoren način. Njegov popravek je 27. oktobra sicer izšel, toda pospremljen je bil s sledečim komentarjem: »Čprav popravek ni povsem v skladu z zakonom, ga priobčujemo kot človeško in kulturno zanimiv dokument.« Hkrati je uredništvo zraven ponatisnilo Šalijevo kritiko, tokrat v celoti. Podbevška se je zatem lotil še Mirko Javornik, avtor že omenjene kritike o Groharjevi monografiji, ki je tedaj urejal katoliški dnevnik *Slovenski dom*, ter ponatisnil njegov popravek in dodal še notico o domnevni bibliofilski prevari.

Podbevškov »argumentativni slog« torej tudi v tej epizodi ostaja stopnjevano avtoritaren; ostaja tak, kot smo ga vajeni že iz njegovih predhodnih programskih manifestov in škandaloznih izjav. Nadutost in privzeta pozicija moči nadomeščata popolno odsotnost racionalne argumentacije – in le merico cinizma bi dodali, pa bi *Popravek* lahko motrili kot avantgardističen umetniški artefakt, kot avantgardistično gesto, ki redefinira tip vpisovanja v kulturno polje in revolucionira veljavni model slovenskega pisatelja kot skromnega in marljivega »kulturnega delavca«.

Takšna interpretacija bi šla gotovo veliko predaleč. Odsotnost resne argumentacije lahko povežemo tudi z dejstvom, da Podbevšku – za razliko od nesporno atraktivne in mestoma naravnost odlične poezije – v resnici nikdar ni uspelo napisati res dobrega esejističnega, novinarskega ali strokovnega teksta. Če si priključimo pred oči njegove mladostne prozne in esejistične poskuse, ki so jih zavrnili vsi uredniki, njegove članke v *Rdečem pilotu*, njegove izjave in končno tudi manj znane članke, ki jih je v drugi polovici tridesetih let objavljval v *Modri ptici*, vsa njegova besedila družijo nekatere temeljne skupne poteze. Zaznamuje jih nekoherentna zgradba, prekomerna raba dolgih citatov, odsotnost jasnih miselnih sklepov, naslanjanje na en sam vir, nekritično navdušenje nad izbranimi kulturnimi ali političnimi zamislimi ter velika mera politične in celo življenjske naivnosti – skratka natanko tista »difuznost misli«, ki je morda povzročila generacijske odklone od Podbevška, kot je ugibal že znani slovenski komparativist Janko Kos. Če k temu dodamo nepripravljenost na dialog in slabo argumentirane napade s pozicije moči, ki so posebej značilni za Podbevškove kratke izjave in demantije, se iz vsega skupaj izlušči resnično zanimiv profil kulturnega in političnega delovanja, ki ga zgornji popravek zelo jasno demonstrira.

Tožbe, protitožbe, sklicevanje na paragrafe medijskega zakona in uveljavljanje pravice do popravka ... se vam zdi ta zgodba znana? Sklenemo lahko le s staro modrostjo: »Nihil sub sole novum«, nič ni novega pod soncem (*Pridigar* 1, 9).

Severin Šali:

Podbevškova „Slovenska lirika“ ali problem kulturno-socialne odgovornosti

Anton Podbevšek, avtor futuristične pesniške zbirke »Človek z bombami«, biograf in tolmač umetnosti Jakopiča in Groharja, je izdal v svoji založbi »Sejalec« antologijo slovenske lirike. Lep tisk, lep papir, skratka čedna in prikupna (v knjigi piše: bibliofilska) izdaja. Oprema torej nikakor ni kriva, da smo v slovenski kulturi dobili tale zgoščeni paradoks: Podbevšek – in slovenska lirika. Kajti knjiga ima podnaslov – in to je važno – »Najlepše pesmi od Prešerna do najnovejšega časa«. Torej delo, katerega bi moral biti vsakdo posebno danes resnično vesel. »Najlepše slovenske pesmi...« Človek bi se zjokal nad to izdajo, ki bi morala imeti pravi naslov: Za Podbevška najlepše slovenske pesmi! Če bi moral izbor naših pesnikov in vrednotenje naših pesmi, teh rahlih stvaritev slovenskega duha, priti v bolj nesrečne roke, kot so roke Antona Podbevška, bi jih le stežka našel. Kajti prireditelju in presojevalcu Podbevšku manjkajo za tako delo – knjiga priča o tem! – trije osnovni pogoji: kritični duh, estetski okus in objektivno gledanje. In napisati tak šablonsko amaterski, pripraviti tak nekritičen izbor danes, ko imamo vendar razvito literarno vedo, ko imamo posamezne antologije naših pesnikov, ko ima zbiralec lahko cel kup svetovalcev in ko imamo vendar že deset let strokovni uvod v liriko in izbor modernih pesnikov (Ložar-Vodnik: Slovenska lirika), danes, pravim, izdati take vrste delo, kot je Podbevškova Slovenska lirika, je za nas kulturni škandal. Da se je avtor sam bal strokovne ocene, se vidi iz tega, ker knjige ni poslal nobeni reviji ne uredništvu naših listov, da bi jo »ocenili«, kot se spodobi. Le v »Jutru« je izšlo nekaj polemičnihotic med Podbevškom in Držajem in posebej še v brošuri Držajevi »Satiri«.

Nimam ne prostora ne namena, da bi na tem mestu knjigi obširneje pretipal obisti, kar bi vsekakor zaslužila, nekaj vprašanj bi pa sestavljalcu le rad zastavil.

Torej, gospod Podbevšek!

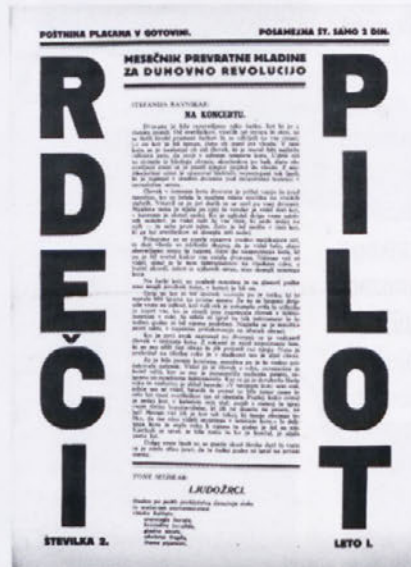
Čemu ste napisali Uvod, če bistva pesniškega ustvarjanja ne razumete in njegov zapleteni kompleks odpravljate z romantično besedo: Custvo je vse! (Sploh je pa vaša pesniška teorija le drugače in slabše povedana vsebina Stritarjevih misli, katere slede vašemu Uvodu.)

Čemu tako banalno naštevanje vsebine pesmi (n. pr. pri župančiču)? Čemu »blesteča« razčlemba Ellerja? (Tisto o »jasnosti« je posebno imenitno!)

Kdo vam je dal pravico, da v Uvodu – ko ste ga že napisali! – privoščite velikemu pesniku Murnu samo dve vrstici, a je še tu vmes omenjen tudi Kette, vrstici, v katerih se je vaše lakonično kritično-literarno doživljanje pesnikov zgostilo v tole klasično ugotovitev: »Mlad, še nerazvit, je moral umreti tudi Kettejev pesniški tovariš Josip Murn-Aleksanrdov (1879 do 1901). Niste našli vsaj nekaj besed za K o s o v e l a?

Kakšen lirični duh vas je razsvetlil, da ste lahko zadeli na takole odkritje, pred katerim morajo ponižno povestiti glave naši literarni zgodovinarji, književniki in občinstvo: »Kot bo mogel vsakdo občutiti, ima-

Šalijeva kritika Podbevškove antologije

Rdeči pilot, Podbevškov avantgardni časopis (1922)

BIBLIOFILSTVO
PO PODBEVŠKOVU.

Anton Podbevšek je svojo zadnjo bomba, »Slovenska lirika«, napovedal v 320 numeriranih bibliofilskih izvodih, torej samo za najbolj izbrane ljubitelje lepe knjige. Samo ti zaslužijo, da jim pride za drago ceno v roke delo, o katerem pravi Podbevšek sam, da »malo knjig izide pri nas, kjer bi bila vsaka beseda tako pretehtana, kakor je tu.

Od teh 320 numeriranih bibliofilskih izvodov jih je do zdaj prišlo na trg – nekaj čez 700!

Bibliofil bo pri nas kmalu pomenilo isto kakor lahkovernež, bibliofilska izdaja pa toliko kakor sleparija...

Kratka notica o domnevni bibliofilski prevari v Slovenskem domu

Boštjan Pucelj: Šelma v Kostanjevici na Krki

Šelma se imenuje pustovanje v Kostanjevici na Krki, kjer se splošno pustno veseljačenje združi z malomeščanskimi, fevdalnimi in kmečkimi elementi. Ime izvira iz nemščine in pomeni oče navihancev. Poleg njega pa obstaja tudi združba norcev Perforcenhavs, ki v pustnih dneh prevzame oblast v mestu. Začne se z nedeljsko budnico ob 6. uri, ko godba po mestu oznanja začetek pusta. Popoldne se s prižigom ognja začne oklic kurenta in pustna povorka. Naslednji dan se v kulturnem domu zbere občni zbor. Program je mešanica skečev, drobnih novic, flavz, glasbe, plesa in smeha. Demokratično se izvoli nov predsednik. To pomeni, da se predlaganega kandidata »trdno prime« ter prinese na oder in okrona. Po končanem zboru sledi ples v maskah. V torek je gonjenje medveda po mestnih ulicah. Medved lovil mimoidoče in pobere kakšen prispevek (kot pravijo v nagonu: enkrat po 5 ali dvakrat po 10). Popoldne se na mestne ulice podajo plug in sejači ter prinašalec malice. Plug vlečejo mlajši otroci, s plugom pa zaorjemo kakšno brazdo v lepo tlakovane pločnike, kamor posejemo pepel in žagovino. Za njimi teče prinašalec malice z jerbasmom na glavi, polnim starih loncev, ki jih najraje raztrese tam, kjer je največ ljudi. Na pepelnično sredo pa kurenta pokopljejo. Zažgejo in vržejo v Krko. Pustovanje je tu nadvse prijetno, vsakdo ti ponudi roko in zaželi vesele praznike, ti ponudi kozarček kratkega ali skodelico toplega čaja. Vse poteka kot po maslu, brez gromozanske garniture organizatorjev, redarjev ali sponzorskega plakatiranja. Takorekoč se zgodi skoraj samo po sebi. V tem času izdajo tudi posebno plačilno valuto 1 kostanj.

4

5

6

7

8

1. Nedeljska budnica ob 6. uri v središču Kostanjevice.
2. Budnica. Povorka se pri mladih dekletih zadrži malo dlje kot pri običajnih meščanih.
3. Na budnici ne manjka dobro volje vaščanov, ki godbo pogostijo s pustnimi dobrotami in kozarčkom domačega, zato je povorka zelo vesela in poskočna.
4. Nedeljsko popoldne in oklic kurenta. Letošnja skupinska maska iz Malencev predstavlja družino Štrumfov, tudi Gargamel in Azrael sta prišla.
5. Ribiči v pustni povorki.
6. Cestarji v pustni povorki. Zelo aktualna s sodobnimi problemi in z zablodami: cestarji so ponazorili mukotrpno gradnjo mostu čez Krko za obvoznico okoli Kostanjevice.
7. Gonjenje medveda: medved lovi mimoidoče in pobere kakšen prispevek.
8. Združba norcev Perforcenhavs pobira prispevke. »Enkrat po 5 ali dvakrat po 10,« pravijo.

Marijan Dović
Manhattan: Thanksgiving

Portret: Mitja Pelko

Rasto Božič, foto Boštjan Pucelj

Uspeh je našel skozi lastno zadovoljstvo, ki odtehta več kot razvpita poklicna pot. Njegova pot ni tako hrupna, je pa vsekakor bleščeča in privlačna.

Mitja Pelko je moj dolgoletni znanec. Poznava se iz časov, ko sem bil nadobuden študent, on pa gimnazijec in zagnan fotograf. Po letih sva si bliže z njegovim starejšim bratom, največkrat pa se srečujem z njegovim mlajšim. Mlajšega, Boruta, sem že portretiral, sedaj je na vrsti Mitja, to Pelkovo tako rekoč trilogijo pa nameravam v bližnji prihodnosti zaključiti s portretom brata Stojana, kar bi bilo glede na to, da sem ga kot osnovnošolec po nesrečnem spletu okoliščin podrl s kolesom, še najbolj pošteno.

Torej, Mitja se je leta 1968 rodil v Brežicah, njegova mama in znana novomeška učiteljica, ki je tako rekoč seme tehnične kulture in ljubezen do fotografije vsadila v marsikatero osnovnošolsko glavo, je odraščala v Brežicah, oče pa je Novomeščan. Mitja se je rodil v družini, prežeti s kulturo, odraščal je v Novem mestu, življenje v krogu družine pa ga je zaznamovalo, da sedaj kot mož in oče dve sinov osebno izpolnitev enako zavzeto kot drugje išče v lastni družini.

Obiskoval je osnovno šolo Katja Rupena (danes OŠ Center), nato gimnazijo, v Ljubljani diplomiral kot kemik, sedaj pa je v Krki zaposlen v patentni službi, kjer se ukvarja z varovanjem intelektualne lastnine. S fotografijo se je okužil v 2. razredu osnovne šole, ljubezen do nje pa se, kot zagotavlja, ves čas kot lok vleče skozi njegovo življenje. Bil je član maminega šolskega foto krožka, v 7. razredu je bil kot prvi jugoslovanski pionirski fotograf na srečanju mladih tehnikov v Prištini nagrajen z zlato plaketo. Kot gimnazijec se je močno povezal z novomeško Fotogalerijo, v kateri so takrat delovali Bojan Radovič, Danijel Brezovar, Gregor Čampa, Marko Švent in še nekateri. »Glede mojih dejavnosti sem v življenju stopal skozi

razna obdobja. Prvi je bil vpliv maminega foto krožka, sledilo je obdobje, ko je name najbolj vplival starejši brat Stojan. Navdušil me je za košarko, začel sem delovati pri takratnem mladinskem časopisu Valj, ki je na pobudo Janeza Pezlja imel v uredništvu Gregorja Golobiča, oba brata Lukšič, Matjaža Bergerja, Karmen Kenda, Barbaro Jaki in Bojana Radoviča. V času študija kemije je name posredno najbolj vplival oče, sedaj pa sem kot obiskovalec mestnih prireditev podvržen vplivu mlajšega brata. Po svoje so me vsi štirje zaznamovali,« je povedal.

Mitja se je začel resneje s fotografijo ukvarjati v časih, ko fotografija v Novem mestu še ni bila razvpita kot danes, ko izza vogalov kot kobilice prežijo mladi fotografi s palestinskimi rutami okoli vratov in z nespodobno drago opremo v rokah. Bil je čas zanesenjakov. »To je bil čas preboja novomeške fotografije, ko sta Bojan Radovič in Sašo Fuis odšla na študij fotografije v tujino, njuno delovanje pa je takrat močno podprl Jovo Grobovšek oziroma Dolenjski muzej. Njun študij je za vse nas nekoliko mlajše pomenil veliko spodbudo. Potem je sledilo obdobje s foto galerijo Pri slonu, še najbolj pa sta mi ostala v spominu delovanje v okviru Fotogalerije Novo mesto in takratni niz razstav,« je pojasnil. Po vseh letih se ima Mitja še vedno za fotografskega navdušenca, pretežno se ukvarja le z družinskimi portreti, kljub temu spremlja dogajanje na novomeškem fotografskem prizorišču. Kot je dejal, se verjetno danes mladi fotografi težje uveljavijo. Pri vsej sodobni opremi in tehniki si vsi predstavljajo, da znajo slikati, kar pomeni, da sta za uspeh in presežke potrebna dodatno znanje in napor. Po njegovi sodbi ima Novo mesto danes več odličnih mlajših fotografov, Boruta Peterlina, Boštjana Pucelja in ostale.

Po študiju in zaposlitvi se je Mitjeva umetniška žilica preusmerila. Hitro po prihodu v Krko se je vključil v delovanje njenega kulturnega društva. V Krki je zaposlen dobrih 15 let. Sprva je bil podpredsednik kulturnega društva, zadnjih šest let ga vodi. Tudi tukaj se je vpel v družinsko tradicijo, saj je oče dolgoletni član Krkinega pevskega zbora. »Osnovna ideja društva je razvijanje in podpiranje kulturne dejavnosti za Krkine zaposlene in ostale obiskovalce naših prireditev. Društvo deluje prek Krkinih galerij v Ljubljani in Novem mestu, prek pevskega zbora, ljubljanskega gledališkega kluba, ustvarjalnih delavnic, knjižnega sejma in ostalih prireditev. Na leto jih priredimo več kot 50, povsod pa skušamo slediti kakovostnemu umetniškemu dogajanju. Zanimivo je, da imamo precej več ponudb za likovne razstave, kot pa jih lahko izvedemo.«

Krka ima kot podjetje razvit socialno-kulturni čut. Po eni strani mu, kot pravi Mitja, zapolnjuje kulturne potrebe, po drugi pa je Novo mesto le za slabo uro oddaljeno od dveh evropskih prestolnic, Ljubljane in Zagreba, nekaj dlje pa so že nova kulturna središča. Tudi zaradi tega z družino in ženo Ljubljančanko rad živi v Novem mestu. Kot fotograf je skozi svetlobni odsev tipal po mestnih vedutah, skozi leta pa je v Novem mestu našel splet družinsko družabnega življenja, poslovnih obveznosti in sprostitve. Mitja je, kot zazna njegov sogovornik, srečen človek. Uspeh je našel skozi lastno zadovoljstvo, ki odtehta več kot razvpita poklicna pot. Njegova pot ni tako hrupna, je pa vsekakor bleščeča in privlačna.

Č-b ples

Katja Martinčič, foto Jaka Šuln

To je ruska ruleta, ne bitka talentov.

V petek zvečer. Ples v maskah, premišljeno izbrana glasba, pritajena žoltava svetloba, dress code črno-bel, martini po polovični ceni. VIP vstop ne obstaja, tokrat smo vsi enaki. Začne se točno ob devetih, zamudniki ostanejo zunaj na dežju. Povabimo dobre prijatelje in tiste, s katerimi bi imeli nekaj več, pa vemo da bo vse veliko lažje po petih kozarcih in pod lažnim imenom. Na kraj dogodka naj vsak pride sam, ker si organizator želi naključnih srečanj. Edina obveza je maska, nihče si je ne sme sneti do konca. Naj bo to test sposobnosti zaupanja, kajti nikoli ne bomo zagotovo vedeli, s kom se pogovarjamo, kdo nas drži za osamljene roke ali se z mentolovim dihom dotika našega vratu med plesom.

Posebej bomo previdni pri izboru mask. Preoblačenje v princeske in kraljeviče je že dolgo označeno za otročje, čeprav nam v bistvu gre za hipno pretrganje vseh vezi z realnostjo, se bomo omejili vsaj na njen odsev, popačen ali ne. Brez princesk, torej. Vsi bomo zelo izvirni, ker imamo tokrat na voljo kar oboje, črno in belo. Če se zgodi, da dva nosita preveč podobno masko, ju takoj zapremo v srebrno kletko, visečo pod stropom, kjer se borita z golimi rokami, dokler šibkejši ne umre. Ni prostora za dva enaka. In nujno, prav vsak mora imeti vsaj lasuljo, krinko čez obraz in rokavice, sicer bo celotna zabava zastrupljena, omadeževana. Če se vam zdi takšno vzdušje rahlo tekmovalno, je problem v vašem dojemaju. To je ruska ruleta, ne bitka talentov.

Glasba se bo sprva vrtela samo polglasno, pilo se bo potih, ker ne maramo vulgarnega kričanja čez mize in pulte. Kasneje morda zamenjamo ploščo, šele ko bomo

spili dovolj, da si bo prvi upal na plesišče. Do takrat je močno zaželeno, da vsi opravimo s svojimi problemi, kisli izrazi nerrvirajo srečne, zato bodo tokrat spet obratovale vse štiri komore hkrati. Za uporabo čistilne komore se dogovorite pri točilnem pultu, kjer vam dajo štampiljko, storitev je namreč plačljiva. Ko vstopite, sedete na bel lesen stol na sredini in začnete govoriti. Časovna omejitev na osebo bo petnajst minut, temo pogovora izbere plačnik. Bele maske na desno in črne na levo, kot ponavadi. Poslušalci v komorah so pripravljeni na vse. Do trenutka, ko zadnji zapusti posvečeni prostor, imate tudi čas, da si najdete svojo sorodno krinko za ta večer. Kot vedno bo vaš izbor dokončen, gostje, ki ostanejo sami, naj odidejo pred nadaljevanjem.

Družba bo sicer velika, a izbrana premišljeno. Povabilo je enkratno, če ga zavrnete, ste bodisi strahopetni bodisi lažete sami sebi, da se vam maskiranje zdi abotno, nemno in nepotrebno. Vsakdo se mora kdaj skriti pred svetom, da lahko odvrže staro pretesno kožo. Vedite torej, vedno se bo našel nekdo, iskalec rešitve, ki si želi vaše mesto na tem plesu in je zanj pripravljen storiti več od vas. Vedno obstajajo boljši, lepši in tudi bolj zaželeni, zato povratnikov pri nas ni. Lahko pa kadar koli prosto odidete. Edini porok, ki ga nudimo, je popolna diskretnost, opazovalec ali del dogajanja ste samo po svoji izbiri. Slabe vesti naše komore ne poznajo, laž z vstopom na ples ne obstaja več. Ali se vam mogoče zdi bistveno, da govori resnico človek, ki nosi krinko in lažno identiteto? Pojem relativnosti dobiva nove razsežnosti, ki jih bomo izkoristili v svoji prid. Še enkrat, mask se ne snema! In previdno,

beli obrazi niso znak nedolžnosti, črni so sicer za hujše skrivnosti, tisti vmes samo poskušajo zavajati in vnašati dvom v sistem, ampak pravi eksperti jih znajo menda kljub vsemu prebrati. Grešimo še vedno vsi, edino sodb na ta večer ne izrekamo.

Če se bo srečanje lepo razvijalo, bomo opolnoči začeli z igro Spraševanja. Okvirna pravila so vam znana. Izbravec sede na oder, osvetljen z eno samo neposredno in močno rumeno lučjo, ostali obstanejo v zatemnjenem delu dvorane in dvigajo roke, ko želijo kaj reči. Pogojev in meril za vprašanja ni, igra traja, dokler se izpraševanec ne zlomi in se po možnosti katarzično razjoka pod svojo krinko. Ob tem publika ne sme pokazati niti najmanjšega znaka usmiljenja ali pomilovanja. Tem čustvom se izogibajmo, ker so v resnici samo pregrinjalo za prezir najhujše vrste. Pretirano vživljanje v vloge zakrinkanih tujcev je prepovedano. Nihče ni ubog, smo samo šibki. Potem se vloge zamenjajo.

V soboto zjutraj tako ne bo treba ničesar razlagati, nihče ne bo potreboval opravičil in bednih izgovorov o pijanosti. Maske bodo hkrati ovira in varovalo, otipljiva metafora za prikrite vsakdanje prepreke, ki jih lutke skrivamo v sebi. Nobenih mokrih poljubov, ne bomo videli solz ali začutili tople mehke dlani. Govorili bomo grde resnice z raskavim glasom čez svilo kostuma, od katerih ne bo nihče prizadet, za katere ne bomo plačevali kazni. Največji čar bo vonj naslednjega jutra, ko se bomo osvojenji sami sebe prebudili v najbolj navaden dan doslej, še manj pomembni, še manj zanimivi in dosti bolj prazni. Še dobro, ker potem lahko gradimo znova.

www.park.si

VZPOSTAVITEV KATASTRA GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE V JUGOVZHODNI SLOVENIJI

Mestna občina Novo mesto v partnerstvu z 19 občinami Jugovzhodne Slovenije izvaja triletno operacijo »Vzpostavitev katastrov GJI v JVSLO« (gospodarske javne infrastrukture). Skupna vrednost operacije je 300.000 EUR. Za izvedbo operacije je na 3. javnem razpisu »Razvoj regij« pridobila 212.499 EUR sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa krepitev regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete »Razvoj regij«, prednostne usmeritve »Regionalni razvojni programi«.

Kaj je Gospodarska javna infrastruktura? (GJI)

Med GJI spadajo omrežja in naprave, ki zadovoljujejo osnovne človekove potrebe (oskrba z vodo in energijo, ravnanje z odpadki, prometno omrežje, zagotavljanje sodobnih telekomunikacijskih naprav). Je eden temeljnih meril razvitosti vsakega okolja in eden temeljev bodoče gospodarske rasti. Operacija izgradnja objektov GJI je zelo pomemben segment razvojnih programov na ravni občin in regij.

Kaj omogoča GJI?

Evidentiranje, vzpostavitev in vodenje podatkov GJI omogoča prikaz zasedenosti in opremljenosti prostora z objekti javne infrastrukture. Je podlaga za odločitve vezane na razvoj in upravljanje gospodarskih javnih služb, kot tudi za odločitve na področju gradnje in načrtovanja prostora. Vpis v zbirni kataster GJI je zakonska obveza občinam (**Zakon o prostorskem načrtovanju (Ur.l. RS 33/2007)** in **Pravilnik o vsebini in načinu vodenja zbirke podatkov o dejanski rabi prostora (Ur.l.RS, 9/04)**). Država potrebuje le osnovne podatke, ki jih vodi v zbirnem katastru GJI občine, izvajalci gospodarskih javnih služb, pa za dobro gospodarjenje potrebujejo bolj podrobne podatke.

Aktivnosti v operaciji

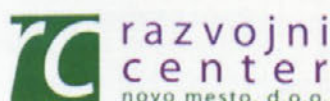
Za potrebe regionalnega vidika katastra GJI je izdelana analiza stanja obstoječih podatkov GJI za vse občine v regiji JV Slovenije, ki je osredotočena na objekte GJI, ki so v lasti občin. V analizi so zajete ceste, vodovod, kanalizacija in javna razsvetljava ter dodatno še javne in zelene površine ter pokopališča. Poleg analize stanja je narejen Načrt in metodologija dela operacije, ki opredeljuje vzpostavitev katastra in izvajanje operacije.

Na območju vseh sodelujočih občin so izvedene aktivnosti zbiranja in urejanja podatkov iz obstoječe evidence katastrov z namenom, da se zagotovi popolno trenutno stanje podatkov o vodovodu, kanalizaciji in cestah. Z izvedbo operacije bomo zagotovili tudi prenos podatkov GJI (vodovod, kanalizacija in ceste) v zbirni kataster GJI. Na osnovi natančne analize procesov, priprave inicialnega stanja podatkov ter posredovanja teh podatkov v zbirni kataster GJI bo za vsako občino zagotovljen sistem za vzdrževanje podatkov GJI, ki bo v prihodnje omogočal delo z ažurnimi podatki tako na ravni izvajalca gospodarske javne službe (GJS), občine kot tudi Geodetske uprave RS (zbirni kataster GJI).

Vzpostavitev ustreznih evidenc GJI v operaciji, ki traja od leta 2008 do 2010, bo zagotovila ustrezne rezultate, ki bodo pripomogli k boljšemu gospodarjenju z GJI v prihodnje.

Mestna občina Novo mesto

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj

Za dodatne informacije lahko pokličete na Razvojni center Novo mesto d.o.o., Miljano Balaban na telefonsko številko 07/33 72 980 ali na Mestno občino Novo mesto, Izidorja Jeralo na telefonsko številko 07/ 39 39 312.

NAPOVEDNIK PRIREDITEV V KNJIŽNICI MIRANA JARCA

marec 2009

5. 3. ob 18.00

Predstavitve knjige

Novomeški ustvarjalci – zgodovina za prihodnost

Trdinova čitalnica

10. 3. ob 10.00

Beremo z Manco Košir

Hosseini: Tisoč veličastnih sonc in Tek za zmajem

Oddelek za odrasle

12. 3. ob 18.00

Predstavitve knjige

Kurja šola, mačja šola avtorice Darje Boben Bardutzky

Trdinova čitalnica

18. 3. ob 18.00

Zgodbe izpod pulta

»Slovar najlepših slovenskih besed«

Oddelek za odrasle

19. 3. ob 10.00

Knjižna čajanka

»Obesi luno na streho moje palače«

Mladinska knjiga

19. 3. ob 18.00

Predstavitve potovanj turistične agencije

Intelakta Novo mesto

Trdinova čitalnica

26. 3. ob 18.00

Potopisno predavanje

»Transibirska železnica, od Moskve do Pekinga«

Trdinova čitalnica

Ure pravljic

v matični knjižnici:

- vsak torek ob 17.00 uri ure pravljic na Oddelku za mladino
- vsak četrtek ob 17.00 uri igralne urice in ustvarjalne delavnice na Oddelku za mladino

Ure pravljic v krajevnih knjižnicah:

- 4. marec ob 16.30 uri v Knjižnici Škocjan
- 4. marec ob 17.00 uri v Knjižnici Straža
- 5. marec ob 17.00 uri v Knjižnici Dvor
- 12. marec ob 17.00 uri v Knjižnici Dolenjske Toplice
- 19. marec ob 17.00 uri v Knjižnici Šentjernej

Razstave:

- v avli knjižnice je na ogled razstava **»Tibet – dežela, ki nikogar ne pušča ravnodušnega«**
- na Oddelku za odrasle je na ogled razstava z naslovom **»Mama Afrika - izbor afriške književnosti in knjig o Afriki«**
- na Oddelku za mladino je na ogled razstava **izdelkov varovancev Varstveno delovnega centra Novo mesto**
- v krajevnih knjižnicah je na ogled razstava

»Gregorjevo-običaji«,

hkrati pa lahko rešujete uganko meseca **»Kdo se ženi na gregorjevo?«**

Vse prireditve so brezplačne.

Vljudno vabljeni!

KOMUNALA

NOVO MESTO d.o.o.

http://www.komunala-nm.si

Okrogla miza Komunale Novo mesto

Pijemo dobro vodo!

Foto: Andrej Matic

»Za mojo lepo dolino« je slogan Komunale Novo mesto in naš moto za prihodnost. Želimo apelirati na vsakogar v naši družbi, da s svojim pozitivnim ravnanjem do okolja naredi veliko in še več **za mojo lepo dolino**.

Tema javne tribune – kakovost pitne vode – je tema, s katero želimo celotni družbi dvigniti zavest, ker nam ni vseeno, kakšno vodo pijemo.

Na okrogli mizi je prvi mož Komunale **Bojan Kekec** povedal, da vsako dejanje v smislu ekologije že izboljšuje stanje na vodah, in še poudaril, da voda iz vodovoda, za katerega skrbi novomeška Komunala, ustreza vsem kriterijem veljavne zakonodaje, v prihodnje pa bo treba nujno sistemsko urediti varovanje vodnih virov. Seveda lahko tudi sami veliko storimo, da vodo ohranimo kakovostno, primerno za pitje. Tudi pristajanje na reševanje vodnega problema z ustekleničeno vodo je po mnenju direktorja sprto s trajnostnim razvojem sveta. »Za vsako plastenko porabimo četrto litra nafte in pet litrov vode. Liter te je tudi do tisočkrat dražji kot voda iz pipe. Naša generacija si mora prizadevati ohraniti vodne vire in zaradi svojih potreb ne sme prikrajšati mlajše«, poudarja direktor Bojan Kekec.

Direktor Zavoda za zdravstveno varstvo **Dušan Harlander** je povedal, da je voda v vseh 14 vodovodnih sistemih, s katerimi upravlja Komunala Novo mesto, zdravstveno ustrezna. Predstavil je tudi prednosti vode iz pipe pred ustekleničeno vodo. Ustekleničena voda vpliva tako na okolje ter zdravje kot tudi na ekonomijo. Pristajanje na to, da za pitno vodo uporabljamo vodo iz plastenke, pomeni, da se predajamo in da smo nehali čutili naravne vire. Svoje videnje je zaključil: »Čistost naših voda je v naših rokah.«

Vodja sektorja vodooskrba **Istok Zorko** je predstavil službo, ki izvaja oskrbo s pitno vodo na področju osmih občin, kjer zagotavljajo vodo za nekaj več kot 60.000 prebivalcev. Osnovo za nadzor in spremljanje kakovosti pitne vode predstavlja izdelan HACCP načrt, interni nadzor pa izvajajo v sodelovanju z ZZV Novo mesto, ki za njih opravlja vse potrebne analize. V letu 2008 je bilo za potrebe analiz odvzetih skupno 780 vzorcev pitne vode na omrežju.

O stanju in človekovem odnosu do vodnih virov pa je govoril **Anton Komat**, svobodni raziskovalec in opozoril, da se bomo zelo kmalu soočili s krizo hrane in vode, opozarja tudi, da je voda življenjsko okolje, da v njej živijo organizmi, ki tvorijo giblivo ravnovesje, odvisno od kroženja vode, podnebnih razmer in človekovega poseganja v naravo. Opozarja še na škodo, ki jo človek povzroča z uporabo pesticidov, kajti mnoge uporabljamo po nepotrebnem in s tem ustvarjamo vse več škodljivcev. Odkril je veliko resničnih zgodb o uničenju narave, vode, čistih virov, ki jih je iz dneva v dan vedno manj.

Dandanes je bolj kot kadarkoli očitno, da moramo spremeniti odnos do narave in okolja, če nam je kaj do tega, da bi tudi naši zanamci lahko občudovali lepote naše doline. V Komunali Novo mesto se zavedamo, da smo pri svojem delu krepko povezani in hkrati soodvisni od okolja, v katerem delujemo. Poleg zagotavljanja kvalitetnih storitev je eno bistvenih poslanstev našega podjetja tudi skrb za ohranjanje okolja in narave.

Bog živi vas prelepe, žlahtne rožice

Natalija Mikec, foto Boštjan Pucelj

Še dobro, da je bil France Prešeren štorast ljubimec – naredil je kar osem nezakonskih otrok, za katere pa je bore malo poskrbel – in ne tako kot dandanašnji, ko šocliji bolj ali manj uspešno izmikajo tekočino, ki oplaja ženske.

“V življenju nam je zajamčena zgolj ena ljubezen – tista od matere,” pravi star slovenski pregovor. Zato namenjam naslednji zapis moji povsem anonimni sedaj že 16 let pokojni mami, ki me je gradila in tudi najmočnejše zaznamovala.

Najbolj od vsega pogrešam svoje otroštvo z njo, ko sva se vračali v njeno 30 kilometrov oddaljeno odročno rojstno vasico in ni minilo 15 minut, pa se je že zbrala cela vas s samoprispevki hrane in pijače v hiši moje stare mame. Bilo je vse temno in zamegljeno od kajenja pip in cigaret v njeni veliki kuhinji. Manjkala ni niti frajtonarica in že se je vsepovsod razlegala večglasna domača ljudska pesem. Že kot petletna deklica sem nekoč objela mamo in ji zagotovila, da “ko bom velika, bom zdravnica, da ne boš nikoli umrčkala”. Resno sem o tem razmišljala v četrtem letniku gimnazije, saj me je fascinirala preciznost kirurgov, nakar sem našla specifično zadovoljstvo v seciranju in iskanju primernih besed in izrazov za misli in občutenja prek študija jezikov in humanistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Od kod jemljem pisunstvo ter ljubezen do rodne grude, kar precej časa nisem vedela. Sem pa nedavno tega izvedela od svoje tete, da se po meni pretaka tudi delec Prešernove krvi. Ena od prababic mojega žal tudi že pokojnega očeta je bila namreč ena od njegovih številnih priležnic. Še dobro, da je bil France Prešeren štorast ljubimec – naredil je kar osem nezakonskih otrok, za katere pa je bore malo poskrbel – in ne tako kot dandanašnji, ko šocliji bolj ali manj uspešno izmikajo tekočino, ki ženske oplaja. Morda zato tako skoraj podzavestno, a načelno preziram gostilne, ki so prerano pokopale že preveč mojih možkih prednikov-vzornikov.

Moja mama je bila nekaj posebnega, kot da ni bila s tega planeta, in prav nerodno (kot tudi v ponos) mi je, ko mi sorodniki včasih rečejo, da sem ji karakterno vedno bolj podobna. Že kot otrok me je učila, da je biti Resn'ca (njen dekliški priimek je bil namreč Resnik) koncept: resnicoljubna borka za pravičnost z neumorno ljubeznijo do življenja. Zadnje ji ni zatrla niti usodna bolezen. Vendar z leti, ki minevajo, ugotavljam, da ljudi po večini ne zanima ta resnica in iskrenost, udobneje je živeti v iluziji in laži. Od tod tudi izvira večina mojih težav in problemov. Nena zadnje – vsaj spanec nimam traten, ker vem, da ostajam zvesta sama sebi in svoji resnici, kar pa ne bi mogla trdit

za ljudi, ki me neposredno obdajajo in so žrtve novodobnega pohlepa po denarju in potrate.

Denar in številke na ban nem ra unu govorijo same po sebi, ne glede na to, od kod izvirajo. Mama mi je ve krat pravila, kako je bila njena družina vedno revna, a la ni dobre hrane niso bili nikoli. Resn'ce so bile in so še vedno znane dobre kuharice, zato me je postavila pred štedilnik že pri desetih letih. Njeni napotki so bili preprosti: “V kuhinji sta najpomembnejša higiena in as.” Ostalo so zgolj izkušnje, ob utek in pa iznajdljivost, bi še dodala jaz.

Bila je dobesedno otrok druge svetovne vojne, saj je bila spočeta v nemškem delovnem taborišču, kamor so deportirali celotno njihovo vas, in se je rodila 14 dni zatem, ko so se po dvomesečnem potovanju v živinskih vagonih iz Nemčije vrnil v domovino. Zdi se mi, da tedaj po koncu vojne leta 1945 ni bilo srečnejše družine na svetu, ki je romala domov, ker so preživeli prav vsi njeni člani, čeprav niso vedeli, v kakšnem stanju bo njihova domačija in kako se bodo preživljali. Dedek, ki jo je porodil (vsem svojim otrokom je bil namreč babica in jim prerezal popkovnice), je zajokal, ko je bila ta brhka dojenčica tako nemogoče podobna njemu. Bal se je namreč, da je babico onegavil kak SS-ovec, ki jih je kar mrgolelo v taborišču. (op. Morda kdaj drugič o njihovem življenju v lagerju, saj sta moja teta in pa stric, ki je prebegel čez jugoslovansko mejo brez denarja, a s harmoniko na rami, in se ustalil nekje v Ameriki, še vedno živa in gojita živ spomin na tista tri leta internacije.)

Zanimivo je, da je ob mojem rojstvu – torej že druge hčere – zajokala moja mama, saj se ji je dozdevalo, da dekleta in ženske na splošno teže živimo na tem svetu kot fantje. Baj je bila moja refleksna gesta, ko sem prišla na svet, ta, da sem jo brcnila v bedro. Kaj so počeli zdravniki med mojim rojstvom, pa ne vem, glede na to, da sem imela izpahnjene kolke in so me takoj zvezali za nekaj tednov med deske. Pustimo pri strani tudi zlorabe s hrano ljudi, ki so me kot otroka čuvali in na ta način razcepili. Nemo sem gledala svoje varuške naravnost v oči in si prisegala, da “ko bom velika, bom drugačna.” Hecno, da me dandanašnji domala vsi imajo za “drugačno”. Morda pa, ker sem dvojčica po horoskopu, se v meni zelo izrazito prepletata moški in ženski princip, čeprav je tudi pri tem vpliv vzgoje pokojnih staršev neizmeren.

Oče me je tako učil, da imam zgolj eno pamet in vest,

ki ji ne moreš uiti, ter kar dvoje rok, in je na tebi, kaj boš počel z njimi. Vse ostalo so le priveski telesa, ki pa vendarle služijo svojemu namenu. Bil je zidar-samouk in bolj za okras oziroma družbo kot kaj drugega me je vodil po gradbiščih. Tako se danes navkljub prestižni izobrazbi ne bojim oziroma sramujem nikakršnega dela, ki ga, če posameznik to želi, nikoli ne zmanjka. Odkar je šel tudi on “rakom žvižgat”, sem že tudi betonirala kar lastnoročno ali pač z električnim vrtnikom vrtala luknje v steno.

Kar je treba postoriti, je pač treba, a se ne fizično ne psihično nimam za kakšno možačo. Minulo stoletje je od sufražetk dalje, od demonstrativnega kajenja cigaret v javnosti, do striženja dolgih las in šivanja čarston mini krilc v 30-ih, in seveda potem še val feministične teorije v 60-ih, pripeljalo do prakse novega stoletja, v kateri ni opaznega razlikovanja med moškim in ženskim delom. Nekateri moški denimo znajo celo bolje kuhati kot ženske. Kot da ob prelomu stoletja pišem o na glavo obrnjenem svetu in nisem čisto prepričana ali smo lahko ženske 21. stoletja hvaležne feminističnim predhodnicam za našo papirnato enakopravnost, saj kavalirij njim navkljub izumirajo. V Angliji je v 90-ih krožila šala v tem smislu: ko je moški neki ženski pridržal vrata, ga je ta zadirčno ošvrknila z besedami: “Ali misliš, da sama ne zmorem odpreti vrat?!” No, pa smo tam, kjer smo! Sedaj mora sodobna ženska vse postoriti kar lepo samcato sama. Poraja se tudi vprašanje otrok samohranilk. Prav trendovsko se je samohranilstvo začelo v 70-ih minulega stoletja v Veliki Britaniji. In to so danes odrasli ljudje, pri katerih lahko vedno znova začutiš prisotnost primanjkljaja očeta, ki “je, pa ga ni” – povsem Antigonin sindrom, ki vodi v krizo identitete oziroma porekla in lastnih korenin.

Morda je to pisanje, cenjeni bralec oziroma bralka, ki se je kar samo zapisalo, “zahajo” in sem se rodila sto let prepozno, kot me včasih ošvrkne moj dragi. Dvorezen meč je tudi javno razgaljanje zasebnosti, kar je sicer bolj za šalo kot zares stalna praksa na računalniških blogih. Beseda ni konj in prenese domala vse. Moj zapis je nastal zato, da bi današnjim generacijam demonstrirala, da je bilo v preteklosti še mnogo huje, kot se obeta nam, in da za dežjem vedno posije sonce. Sicer pa – sonce je itak vedno nekje tam gori nad zemljo, a ga zgolj zaradi prisotnosti oblakov ali pa megle pogosto ne opazimo.

»Novomeška scena je kulturno bogata, epidemije pa se zaen

1. maja 2008 se je Vesna Dular začel mandat direktorice Kulturnega centra Janeza Trdine. Po poklicu je razredna učiteljica in univerzitetna diplomirana organizatorica dela. Po končanem študiju je najprej poučevala na osnovni šoli. Dva mandata je predsedovala Zvezi ljudskih univerz Slovenije in bila članica več projektnih skupin s področja razvoja stroke oziroma področne regulative. Njeno delo je bolj ali manj usmerjeno na področje kulture in izobraževanja, saj je še ne dolgo tega vodila novomeški RIC. V zadnjih letih se je nekajkrat podala tudi v politične vode. Kandidirala je na volitvah za poslansko mesto, še prej za županski stolček v novi občini Straža. Čeprav na volitvah ni dosegla zmage, jo tako kot še mnogo drugih žensk v novomeški občini, ki zasedajo pomembna vodilna mesta, še naprej krasita močna volja in vztrajnost. Prepričuje s svojo vizijo in programom dela, prav tako pa uspeva tam, kjer mnogi drugi niso videli priložnosti za napredek. »Kultura ni poceni in ne prinaša nikakršnega dobička, a smo jo kljub temu dolžni ohranjati,« bi lahko na kratko strnila glavno misel najinega pogovora.

Mesto direktorice KC ste prevzeli pred devetimi meseci. Kaj se je v tem času spremenilo? Kaj je glede na vaše videnje najpomembnejša oz. najvidnejša sprememba?

Težko že zdaj govorim o spremembah in jih ocenjujem. Za to bo čas po koncu mojega mandata. Odločila sem se, da hišo čim bolj odprem, jo naredim prijazno in privlačno, tako da se ljudje v naših prostorih ne srečujejo le takrat, ko obiščejo predstavo. Precej smo delali na obnovi prostorov in lepšem izgledu avle, poglobili pa smo se tudi v kakovost razstav, ki naj bi popestrile ambient.

Prav gotovo je pomemben pozitiven odziv, ki smo ga deležni od obiskovalcev. Mogoče je to tudi razlog, da smo bolj pogumni pri oblikovanju programa in programske ponudbe, ki je kar obsežna.

Katere so vaše programske prednostne naloge?

Že naše temeljno poslanstvo nas zavezuje, da pri oblikovanju programa dajemo prednost visoki umetniški ravni, čemur skušamo slediti predvsem pri oblikovanju našega železnega repertoarja. Sem sodilo vsi trije abonmajski programi ter kulturno vzgojni program za vrtnice in šole. Moram pa povedati, da kakovosten izbor izjemno omejuje naš neprimeren oder in tudi to, da nimamo zaodrja. Zato v Kulturni center Janeza Trdine tudi ne moremo pripeljati predstav in koncertov s številčnejšo igralsko zasedbo ali pa kompleksnejšo scenografijo. Oder, takšen kot je, je primeren za kongresne prireditve. To je problem, v katerega bo nujno treba tudi zagristi. Edino s sodobnejšim odrom in z razširjenim zaodrjem bomo lahko ponudili več kakovostnega in raznovrstnejšega programa. A tega zagotovo ne bomo zmogli sami, potrebovali bomo najmanj pomoč novomeške občine, naše ustanoviteljice.

Torej razmišljate o preureditvi dvorane, morda celo širitvi stavbe KC JT?

O tem se že pogovarjamo. Kdaj naj bi do tega tudi dejansko prišlo, ne morem reči. Zagotovo pa je že za mestno občino nujno, da se to zgodi najpozneje v desetih letih. To čaka ali mene ali pa kogar koli drugega. Naloga zagotovo ne bo lahka in ne bo dovolj le pogum, pač pa veliko volje in vztrajnosti, da do izvedbe tudi dejansko pride.

Pa ima KC JT dovolj razpoložljivega zemljišča za širjenje?

KC JT ga seveda nima, vendar pa glede na to, da je KC v lasti občine, občina pa ima smelega načrte z okolico – tu mislim na stavbo na Novem trgu 6 –, pričakujem, da bo v te načrte vključila tudi prepotrebno širitev KC. Z županom sva o naših potrebah že govorila. Gre predvsem za izgradnjo podzemne dvorane, dvigala in povezave nove parkirne hiše s podzemnim hodnikom.

Kakšne so torej realne možnosti za te pridobitve?

Ko sem dobila informacije o načrtih oz. zahtevah, ki jih je občina imela do investitorja, mi je bilo takoj jasno, da projekt ne vključuje prostorskih pridobitev tudi za našo stavbo. Ravno zato sem to temo tudi kmalu po mojem nastopu dela v KC JT z županom tudi načela. Vem, da so te zadeve trenutno nekje v oddaljenosti. Vendar sem opozorila za ustrezne rešitve posredovala v pravem času in sem tudi trdno prepričana, da se gradnja praktično na našem dvorišču ne bo začela, ne da bi vključevala novih pridobitev tudi za KC JT.

Kako bi primerjali vlogo KC JT nekoč in danes?

Še dobrih deset let nazaj je bil KC JT skorajda edini, ki je ponujal prireditve na odru in na velikem platnu. Potem pa so se v mestu začeli prebujati tudi drugi prireditveni prostori in producenti s svežimi in smelimi idejami. Z ustanovitvijo APT je novomeška kulturna scena izjemno pridobila. Sredi vseh teh sprememb se KC JT ni znašel dovolj hitro, in preteči je moralo kar nekaj let, da smo se zavedli bistva, da smo si različni in da je v tem vendar velika prednost in ne konkurenca, ki se je je treba bati. Slabo bo, če tega ne bomo znali ali zmogli izkoristiti.

Sprejeli ste pobudo za sodelovanje v projektu Cultura Urbana. Nam lahko o tem poveste kaj več?

Gre pravzaprav za razpis čezmejnega sodelovanja, ki ga z denarnimi sredstvi podpirajo EU, Slovenija in Hrvaška. Ideja za ta projekt je prišla s Hrvaške. V kolikor bo projekt izbran, bo prišlo do sodelovanja petih hrvaških in

slovenskim mest (Čakovec, Karlovec, Velenje, Murska Sobota in Novo mesto), ki bi se, vsako s svojo specifično kulturno produkcijo, predstavilo drugim mestom. Izluščilo bi se tisto, kar je v mestu edinstveno, upoštevajoč tako mlade pa tudi že uveljavljene producente. To naj bi hkrati postala neka kulturna identiteta kraja, ki bi se lahko v času trajanja projekta v obliki izmenjav predstavljala po vseh petih mestih. Če navedem primer; v Novem mestu je zelo dobro razvit hip-hop. Ta dejavnost bi se lahko v obliki plesnih prireditev ali delavnice uresničila in pojavljala v ostalih štirih mestih. In tako naj bi krožili kar dve leti. Priprave na projekt naj bi se začele že letos septembra, »dogajati« pa bi se začelo v naslednjem letu.

Že kar nekaj časa je KC JT upravitelj Narodnega doma. Kakšna je vaša vloga?

KC JT je vlogo upravitelja Narodnega doma prevzel še v času, ko je bil direktor Janez Pezelj. Ko je vodenje prišlo v moje roke, sem želela dognati, kakšne so naše obveznosti v zvezi s to stavbo in pa tudi posledice glede odgovornosti, ki jih kot upravniki nosimo. Jaz namreč menim, da so posledice lahko usodne, saj objekt nima obratovalnega dovoljenja, rizična je vsa napeljava, posebno električna. Pred kratkim se je vdrl del strehe, v notranjosti pa opremo uničuje vlaga. Stavba je neprimerna za izvajanje kakšne koli dejavnosti. Glede na to, da je do sedaj KC JT vlogo upravitelja opravljal le na podlagi ustnega dogovora, sem z županom načela tudi to temo in se dogovorila, da do Narodnega doma v prihodnje ne bomo imeli več nikakršnih obveznosti.

Vendar stavba, čeprav nima uporabnega dovoljenja, ne sameva. Ravno nasprotno – v njej ustvarja precej mladih in starejših. Koliko ljudi ima dovoljenje za uporabo?

V stavbi naj bi koordinirali uporabo dvorane v pritličju, vendar je že pred leti nekaterim umetnikom uspelo pridobiti soglasje, da so v stavbi dobili svoje prostore tudi v višjih nadstropjih. Ta trenutek je stavba skoraj popolnoma zasedena, aktivnosti, ki se v njej dogajajo, pa je praktično nemogoče nadzorovati. In glede na to, v kakšnem stanju je stavba, ne moremo prevzeti odgovornosti, če bi se komu kaj pripetilo. A če bo stavba izpraznjena, ji grozi še hitrejši propad.

Kar nekaj let se že govori o nujnosti celotne obnove Narodnega doma, v proračunu MO Novo mesto pa za sanacijo ni predvidenih nikakršnih sredstev. Kje bi po vašem mnenju morali iskati možnosti?

Edina rešitev je, da se stavba preda v upravljanje nekemu, ki ji bo znal določiti pravo vsebino in bo za njeno obnovo sposoben pridobiti evropska sredstva. Nedopustno je, da najstarejši narodni dom v Sloveniji ni priznan kot kulturni spomenik nacionalnega pomena. Politika žal tudi kulturo vedno gleda skozi denar.

Pred kratkim je župan Muhič vse javne zavode pozval k varčevanju. Kakšen je bil vaš odziv?

Ta poziv ni nič takšnega, kar bi nas presenetilo in bi se ne mogli organizirati. Z varčevalnimi ukrepi smo se ukvarjali že leto pred tem oz. takoj ko sem nastopila mesto direktorice. Pri natančnem pregledu poslovanja sem predvidela, kje bi se dalo kaj privarčevati. Znižali smo stroške dela, stroške poslovanja in materialne stroške. Organizirali smo se skrajno varčevalno, da bi si odprli pot v prihodnost. Pekli nas namreč dotrajana

tehnična oprema. Najbolj kritično je s tonsko in lučno opremo, ki bi ju morali čim prej zamenjati. V nasprotnem primeru bomo stavbo lahko kar zaprli, saj za prireditve ne bo več uporabna. Tega se z vso resnostjo zavedamo, zato smo že lani zbrali in namenili kar nekaj sredstev za nujna popravila in obnovitvena dela stavbe in prostorov ter nabavo opreme. V tej luči je naše poslovanje začrtano tudi v prihodnosti.

Kako bi ocenili sodelovanje med KC JT in MO Novo mesto?

Vsako sodelovanje je v bistvu odvisno od ljudi. Trudim se, da bi bilo z moje strani to sodelovanje čim bolj odprto. Popolnoma jasno mi je, da se moramo za napredek dejavnosti truditi tudi mi in da ni vse odvisno od proračunskega

Še dobrih deset let nazaj je bil KC JT skorajda edini, ki je ponujal prireditve na odru in na velikem platnu. Potem pa so se v mestu začeli prebujati tudi drugi prireditveni prostori in producenti s svežimi in smelimi idejami. Z ustanovitvijo APT je novomeška kulturna scena izjemno pridobila. Sredi vseh teh sprememb se KC JT ni znašel dovolj hitro.

denarja. Veliko vlogo občine vidim v obsegu prispevka, ki ga namenja za našo dejavnost. Le s tem prispevkom lahko vzdržujemo kakovost programa, ki ga zavijemo v abonmaje ali kulturno vzgojo, saj je te stroške z vstopnicami nemogoče pokriti. Zato je tako pomembno, da tega obsega ne bi več zmanjševali, kajti le tako bomo lahko tudi vnaprej zagotavljali raven kakovosti programskih vsebin. In seveda – brez sodelovanja občine se ne bomo mogli lotiti prepotrebne obnove stavbe, da o širitvi sploh ne govorimo.

Govora je bilo tudi o možnosti združitve KC JT in APT. Kje so razlogi, da do tega ni prišlo? Ali je med dvema žanrsko različnima gledališčema vzpostavljeno kakšno sodelovanje?

Vprašali so me, kaj menim o združitvi APT in KC JT. Na to bi nemudoma pristala, če bi bile jasne koristi, ki bi jih s tem pridobila tako APT kot mi. Jaz v tej združitvi nisem videla nikakršnih prednosti, saj obstajajo ključne in pomembne razlike v dejavnosti in delovanju obeh zavodov. Koristi od združevanja sem videla le v delu poslovanja, kjer pa bi bil finančni prihranek zanemarljiv. To, da je oba zavoda ustanovila MO Novo mesto, še ni zadosten razlog za združitve. APT je profesionalno gledališče z edinstveno visokokakovostno produkcijo, KC JT pa je stičišče različnih kulturnih vrst, profesionalnih in ljubiteljskih producentov in raznovrstne publike. Naši vloga in naloga sta na različne načine spodbujati in negovati kulturo kot osebno in duhovno vrednoto. Tako tudi razumemo našo vlogo kulturnega žarišča, ki nam jo je z ustanovitvijo podelila MO Novo mesto.

Kako ocenjujete položaj novomeške kulture danes?

Ne gre mi iz glave misel, ki sem jo nedavno prebrala: Bakterija je kultura. Včasih edina kultura, ki jo kdo premore. Novomeška scena je kulturno bogata, epidemije pa se zaenkrat ni bati. Škoda.

Je vredno truda?

Delati bodo morali, dokler se ne zvrnejo v grob. Seveda vmes ne bodo smeli zboleti, si odpreti bolniškega dopusta, dobiti dodatka za leta službe, malico, rekreacijo, regres ali pomisliti na dopust.

V času razstave Plastenja Janka Orača v galeriji Dolenjskega muzeja sva se z avtorjem pogovarjala, kakšen je sploh učinek takšne razstave in koliko se avtorju plača stopiti v tak izredno drag podvig. Janko ni bil prvi, ki mi je kaj takega omenil, podobnega mnenja je bil fotograf Bojan Radovič pa še kdo. Ves napor, vložen v umetniško snovanje in golo izdelavo, konec koncev denar, vložen v barve, čopiče, platna, okvirje, papir, tisk, fotoaparate, različno opremo in še bi se dalo naštevati, se redko kateremu umetniku povrne. Še posebej na od kulturnih tokov odmaknjemem dolenskem območju. Toda kaj bi se zgodilo, če bi zapadli malodušju in podlegli dejanskemu stanju kulturnega duha? Lahko bi zaprli galerije, muzeje, gledališča, ustanove, ki nas kulturno določajo. Tega bi bil verjetno kdo vesel, občini pa bi odleglo, ampak to je že ugibanje.

Kar je ob začetku delovanja Galerije Simulaker ugotovil njen vodja Iztok Hotko, namreč, da Dolenjska, Bela krajina in Posavje skupaj ne premorejo trga, ki bi bil zmožen takšno število umetniških duš, kot jih deluje na omenjenem območju, preživljati, še vedno drži. Poglejmo primer Simulakra, ki je konec leta, da bi slabo delujoči trg umetnin vsaj nekoliko spodbudil, priredil javno dražbo umetniški del pretežno dolenskih likovnih ustvarjalcev z izredno nizkimi začetnimi cenami. Skupaj je bilo na prodaj 36 likovnih del, od teh jih je bilo 11 prodanih po skupni ceni 1384 evrov. Če vsoto delimo s številom prodanih slik in ostalih umetniških stvaritev, je na predmet v povprečju prišlo piškavih 125 evrov in še nekaj drobiža ali z drugimi besedami – od enajstih avtorjev bi vsak v povprečju iztržil 125 evrov. Tako se lahko v nadaljevanju našega razmišljanja vprašamo, koliko slik po tej ali nekoliko višji ceni, kaj dosti višji pa ne, saj bi se potem v Novem mestu težko prodala, kot je bilo zaznati tudi na dražbi, bi morala avtorica ali avtor prodati. Koliko bi morala zaslužiti, da bi lahko preživela mesec in si poleg tega zagotavljala skromne življenjske potrebe, brez tega, da bi morala plačevati račune, šolati otroke, kupovati umetniške potrebščine in vlagati tisoče evrov v nove razstave. Odgovora preprosto ni! V pogojih, kot vladajo pri nas, ne!

Resda večini umetnikov zdravstveno zavarovanje in pokojninske prispevke plačuje država, v prejšnjem mesecu je znesek zanje znašal 225 evrov, ta pa pokriva le znesek, vezan na najnižjo osnovo, kar pomeni, da se bo tako preskrbljenim ustvarjalcem to krepko poznalo pri pokojnini. Z drugimi besedami velja, da bodo morali delati, praktično dokler se ne zvrnejo v grob. Seveda vmes ne bodo smeli zboleti, si odpreti bolniškega dopusta, dobiti dodatka za leta službe, malico, rekreacijo, regres ali pomisliti na dopust. V banki tudi ne bodo mogli najeti posojila. Ves čas bodo lahko le delali in državi plačevali davke.

Ljudje navado mislijo, da se svobodni umetniki in ostali samozaposleni ustvarjalci veljajo v denarju, pa se krepko motijo. Na slabšem kot ustvarjalci, ki jih podpira država, pa so oni, ki si morajo še teh 225 evrov mesečno plačevati sami. Poglejmo recimo v Sloveniji povprečen knjižni honorar, ki razen pri razvpitih in oblasti vsečnih avtorjih komaj dosega povprečno plačo. Tak zanesenjak je več mesecev najmanj po osem ur na dan pisal knjigo, prevajal ali pesnil, da bi dobil, recimo tako na okroglo, 1000 evrov. Tudi če bi mu omenjena vsota zadostovala za vse skromne mesečne potrebe, bi moral na leto izdati ducat knjig, kar je v vseh pogledih nemogoče.

Torej, zakaj, za koga in čemu ustvarjati? Marsikdo v tem ne bi videl smisla. A na srečo tega potrošniškega ljudstva na pragu kulturnega izumrtja umetniška duša razmišlja drugače. Ustvarjanje je njeno življenje, kultura je njena zaveza, zato bo ustvarjala, ker to pač mora početi in ker drugega brez trpljenja ne zmore. Naprej bo šla tudi za ceno lastnega odrekovanja in posmeha. Ker bojda živimo v demokraciji in 21. stoletju, bi se veljalo še dodatno vprašati, kako demokratična je naša kultura. Odgovor je preprost. Glede na množične medije ter možnost dostopanja prek njih do kulturnih dobrin se glasi, da ni demokratična! Kultura v množičnih glasilih velja za nepotrebno, odvečno, nadležno. Poročila o kulturnih dogodkih so navadno stlačena nekam v ozadje večine časopisov, na državni televiziji pa kulture skoraj ni. Če že je, jo kakšni samovšečni in aristokratsko v kulturo posvečeni voditelji ali voditeljice, kakor se sami ocenjujejo, visokostno tolmačijo v nekakšnih od ostalih poročil ločenih televizijskih rezervatih, v poznih večernih urah. Jasno, da se pri takem pristopu zanjo ogrevajo le najbolj zagreti.

Če obrnemo, ker živimo v 21. stoletju in obdobju, ko bi morala biti kultura dostopna vsem, bi upravičeno od naših množičnih medijev terjali njeno večjo prisotnost, pristopnost in z njo demokratičnost. Dokler bomo na kulturo gledali iz stolpov vzvišenega jaza, bo vladalo stanje, kot ga imamo, umetniki pa se bodo spraševali, kako skrpati mesec z mesecem.

Ocenjuje Rasto Božič,
foto Rasto Božič

Igor Lumpert Trio

Kulturni dom Krško
31. januar

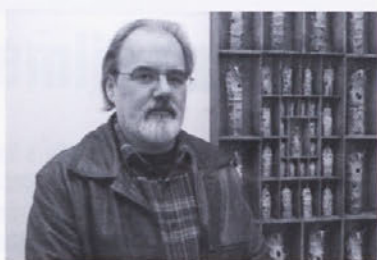
Gwen Hughes & International Gang

LokalPatriot
31. januar

Dubzilla

LokalPatriot,
6. februar

Andrej Pavlič: Naprej v preteklost

Jakčev dom
30. januar-5. april

**Eden opaznejših domačih jazzovskih
ustvarjalcev.**

**Mojstrica, vendar tokrat z močno predvi-
dljivim sporedom.**

**Čvrsto zasnovana, stilno pestra in
ritmično bogata izpeljanka duba.**

**Razstava, ki si jo velja ogledati in
zapomniti**

Teden dni pred otvoritvenim nastopom novega niza LokalPatriotovega Jazzinty abonmaja se je pretežno v New Yorku delujoči novomeški oziroma lešniški saksofonist in jazzovski skladatelj Igor Lumpert v Krškem predstavil ob boku ameriških kolegov, klaviaturista Sama Barsha in bobnarja Tommyja Cranea.

Predstavil je glasbo iz različnih obdobj njegovih glasbene rasti, slišali smo nekaj tem z njegovih albumov Inertextures (Goga 2004), Mineral Mind (samozaložba 2005) in novejših skladbe, vse pa odete v sveže, nekoliko svetlejšo, ritmično in izvedbeno barvitejšo preobleke. Po nastopu sodeč je Lumpertova glasba zadnjega obdobja postala precej bolj funky in radoživa, spogleduje pa se tudi s popularnejšimi smernicami, s fuzijo, soulom, v enem primeru tudi z dubom.

Da njegove skladbe zvenijo sveže, gre zaslugi tudi obema Lumpertovima soustvarjalcema, saj je zvočno podoba tria poleg Lumpertovega saksofona odločno zaznamoval zvok električnih klaviatur, orgel in samplerja, klaviaturist pa je hkrati igral še vlogo basista. Skupaj z energičnim in zvočno pestrim Tommyjem Craneom sta Lumpertu zagotavljala več kot čvrsto ritmično podlago, pogosto pa sta se za njim in z njim podajala v improvizacijske izlete in jih v skupnih vrhuncih tria večkrat združila. Glasba, kot je zastavil Lumpert, je prosto dihala. Gibala se je od skupnih tem do številnih izpeljank, večkrat izbruhnili in se nekajkrat baladno umirila, vsi trije glasbeniki pa so v skupno zvočno sliko zlili dobro mero ustvarjalne moči.

Poleg Lumpertove izvrstne saksofonske tehnike velja poudariti njegovo skladateljsko vlogo, ki ga vse bolj izrisuje kot enega opaznejših domačih jazzovskih ustvarjalcev, katerega glasbene izdaje pa so izrazito podhranjene. Lumpertova samosvoja in zanesenjaška glasbena pot tako ostaja nezabeležena. Ob njegovih obiskih doma se zdi, da sta zanj odločilnega pomena le igranje in preživetje ob njem, zato bi ga veljalo podpreti tudi s strani lokalne glasbene založbe, ki ga z novim urednikom ne bi smela spregledati.

Ime ameriške pevke, pod rodu iz Atlante v Georgiji, Gwen Hughes je dokaj ugledno, saj o njej na spletu najdemo množico podatkov. Tam izvemo tudi, da je v zadnjih dvanajstih letih izdala pet albumov z glasbo, označeno za mehkejšo izpeljanko jazz-a, kar pomeni, kot smo lahko ugotovili tudi po njenem novomeškem nastopu z International Gangom, da izvaja, čeprav je Američanka in ne Britanka, tako imenovani soul modrih oči in klasični soul s pridihom bluesa. Kar je res, saj njen spored poleg njenih manj opaznih avtorskih pesmi sestavljajo uspešnice na primer Marvinina Gayea, Stevieja Wonderja, Jamesa Taylorja in številnih tovrstnih mačkov, vajenih drsenja po robu različnih glasbenih slogov.

Na LokalPatriotov oder je v sklopu nje- ne šeste turnee po Sloveniji stopila ob spremljavi mednarodnega nabora glasbenikov pod vodstvom bobnarja Tomija Puriča, z basistom Giovannijem Toffolonijem, s pianistom Maasejem Kovačevićem, kitaristom Teom Collorijem in trobentačem Mirkom Cisilinom. Našteti glasbeniki so prikazali izvrstno uigranosti, izvajanju odra vaje pevke so zagotavljali več kot trdno oporo, večkrat pa so se podali v lastne in pretežno predvidljive vložke. Pri teh jim je pevka prostor ravnodušno odmerjala, skupaj z njo pa so vrh večera dosegli v zaključni in dokaj jazzovsko obarvani izvedbi Karavane Dukea Ellingtona.

Petje Gwen Hughes se je večkrat spogledovalo z jazzovskim, nekaj je bilo scata pa sozvočij, predvsem pa je lastno izvajanje in pod odrom poplesujoče-uživajoče občinstvo podžigala z ognjevito ali pa tako dobro zaigrano telesno govorico. Izkazala se je za v nastopanju izvedeno mojstrico, več kot solidno vokalistko, katere tehnika je brez pripomb, po drugi strani pa je novomeškemu občinstvu postregla z močno predvidljivim sporedom. Če ga sodimo s stališča zabave in plesa, je vsekakor zadel namen, skozi nekoliko zahtevnejšo prizmo pa je stregla s popevkarsko nastrojeno izvedbo na meji med tržno privlačnejšim in ustvarjalno ter komercialno manj donosnim toda zahtevnejšim žanrom.

V sklopu večera dub glasbe je novomeška Dubzilla nastopila pred znano hrvaško zasedbo Radikal Dub Kolektiv. Nastala je pred dobrima letoma, sprva je preigravala tako imenovano roots reage glasbo, ki ji je začela dodajati dub in rock prvine. Kot se člani zasedbe, Buc - bobni, Suš - bas, Singer - kitara, Sleyk - kitara, klaviature, sampli in vokal, Sašo - zvočni efekti, djembe in didgeridoo, ocenjujejo sami, skupina današnji glasbeni izraz črpa iz osnovnega duba, izročilo reggaeja pa meša s številnimi sodobnimi glasbenimi tokovi in z oblikami, na primer z elektronično, alternativo in rockom.

Vse smo slišali tudi v LokalPatriotu, kjer se je, kljub za stopnjo višji kakovostni, a nekoliko preveč sintetični izvedbi, nastop Radikal Dub Kolektiva zdel nepotreben, saj je Dubzilla izčrpala večji del večeru pripadajoče energije.

Dubzilli se je pri izvajanju, čeprav so nekateri njeni člani, kot Dejan Slak, tokrat v vlogi kitarista in vokalista, izkušeni glasbeniki, poznalo še nekoliko iskanja. Po drugi strani je glasba Dubzille čvrsto zasnovana, stilno pestra in ritmično bogata izpeljanka duba, zasedba pa pobira z bogate palete glasbenih slogov, jih medsebojno povezuje in zliva z različnimi zvočnimi učinki. Svojevrsten vtis ustvarja tudi s predvajanjem različnih posnetkov, tako Titovega govora, povesti o Martinu Krpanu, kakšne pravljice, prazničnega zvonjenja ali kdo ve katerega zvočnega zapisa.

Glasbena nastrojnost skupine se nagiba v alternativno smer, med njenimi viri pa ne presenetijo punkovsko energična kitara, rock prvine in elektronika. Pravzaprav je njen dub močno nadgrajen, zlit s sodobnim pogledom na eklektično dožemanje glasbe, v izvajanju skupine pa je kljub predanemu ustvarjanju opaziti razpoke. Zdi se, da je glasbeno znanje njenih članov zelo raznoliko. Kot poslušalec bi si tako pri Dubzilli želel nekoliko širše razmišljajočo ritmično sekcijo, več vmesnega, nezatrpanega prostora, večjo izpiljenost in manj kosmat zvok. Nekoliko bi veljalo omejiti tudi decibeles.

Kaže, da je novomeška likovna kolonija, sad naprežan Janka Orača, za prireditelje likovnih razstav v Jakčevem domu postala odlično izhodišče, njeni gosti minulih let pa preverjeni in dobrodošli razstavljalci. Tako smo bili tam v zadnjem času priča več izvrstnim samostojnim razstavam udeležencev kolonije, zadnji v nizu pa v Jakčevem domu razstavlja ljubljanski likovni ustvarjalec, prvenstveno slikar, Andrej Pavlič.

Enainpetdesetletni akademski slikar Pavlič se v Novem mestu predstavlja z nizom Naprej v preteklost, ki je razstavno razdeljen na dva dela. Kot je delno sam pojasnil, je sčasoma skozi njegove slike, ki se zdijo kot antični portreti ali upodobitve starih mojstrov, skozi katere prosejajo sporočila mnogo starejših, celo prazgodovinskih slikarjev in simbolov, prodrla preteklost. Njeno sporočilo, ki deluje kot napotek za prihodnost, je skušal ujeti v tako imenovanih skulptoslikah oziroma v slikah, ki ležejo v prostor, njihove niše pa so zapolnjene s figuricami rogatih govejih lobanj, z njihovimi sencami in prikrito šifriranimi sporočili.

Preteklost za prihodnost, bi jih lahko označil tudi opazovalec, ki med sprehtom skozi galerijo slik tu in tam opazi drobne podrobnosti, kot so kapljice, palčice mikada in očem napol prikriti simboli, ki s ponavljanjem dajejo razstavi svojevrsen ritem. Nekakšna pozabljena poganska mitologija se skriva za njo, na dan udarja opozorilo. Pavličeve skulptoslike pa se zdijo kot oltarji, diptihi, triptihi in poliptihi tega poganskega občutja, večnosti in posmeha, hkrati bivanju in smrti. Saj vse slej ko prej mine, pride na dan, vprašanje je le, kako in kje. Pri Pavliču skozi površino slik, njegovo sporočilo pa z opazovalčevimi mislijo plete tisočere zgodbe in prinaša v njegovo zavest dih večnosti.

Če si sposodimo Horaca, ki naj bi dejal, da te umetniško delo zapiše večnosti, lahko nekaj podobnega ugotovimo tudi za Pavliča. Skozi njegov palimpsest potujemo iz preteklosti v prihodnost. Vsekakor razstava, ki si jo velja ogledati in zapomniti.

Zilhad Ključanin: Nova bosanska senzibilnost ali Čisto kratka navodila za branje sodobne bosanske zgodbe

Faruk Šehić ... AVTOMATSKA PUŠKA

Antologija bosanske kratke proze je bolj diahroničen presekok (1990 - 2008) kot antologija. Odbrano obdobje ni naključno, saj je skoraj prelomno v bosansko-hercegovski književnosti. Leto 1990 je prelomno, do tedaj se je do konca izoblikovala neandričevska in neselimovičevska pripovedna poetika. Vrsto let je v Bosni in Hercegovini nastajala proza, ki se je napajala iz narativnih modelov Iva Andrića na eni, in Meše Selimovića na drugi strani. Seveda je bilo v tem obdobju nekaj izjem, (npr. Nedžad Ibrišimović), ki so iskali drugačne pristope k strukturi proznega besedila.

V osemdesetih letih je bil odklon do teh poetik še večji. Pisatelji so vzore iskali v svetovni književnosti, od modernističnih avtorjev (npr. Faulknerja) pa do postmodernistov (Borges, Eca in drugih). Takšni so bili Vitomir Lukić, Tvrko Kulenović, Irfan Horozović, Dževad Karahasan, Dario Džamonja in drugi.

Do vojne v Bosni si je proza tako po tematiki kot vsebinsko pridobila določen prostor svobode. Paradoksalno je, da se je to območje svobode med vojno še povečalo. Med vojno in po njej je bilo napisanih več dobrih knjig vseh literarnih zvrsti, kot nekaj desetletij pred tem. Razlogov za to bosanska kritiška misel še ni odkrila. Eden gotovo tiči v izkušnji socializma po drugo svetovni vojni. Po njej je namreč v bosanski literaturi kar nekaj desetletij prevladovala tako imenovana teorija odseva, literarna glorifikacija zmagovalcev, ki je bosanski književnosti prinesla ogromno škode. O bosanski vojni pisatelji niso pisali panegrikov, literatura pa tudi ni služila nobeni obliki propagande. Pisali so - literarna dela. Ta seveda lahko vsebujejo patriotsko razsežnost ali pa tragiko, vendar se v bistvu ukvarjajo s človečnostjo, s tistim, kar preostane po vseh nesrečah. Zanimivo je, in to je treba poudariti, da je veliko proznih del bosanskih pisateljev, ki tematizirajo vojno skozi humoristični profil, tipičen bosanski humor na račun samega sebe. Takšne zgodbe so tudi v tem izboru, na primer zgodbe Doruša Damira Uzunovića, Kondor Miljenka Jergovića, Muholovec Zilhada Ključanina ...

Za povojno bosansko kratko zgodbo je značilno, da se ukvarja deloma z vojno tematiko (ali s temami, povezanimi z vojno), vse bolj pa je obrnjena k sodobni, brezčasni, človeški tematiki.

Po poetični nomenklaturi je bosanska proza zares raznovrstna, lahko bi rekli celo pisana. V Bosni nikoli ni bilo niti enega profiliranega literarnega gibanja, na koncu stoletja in na začetku tisočletja pa sploh ne. V Bosni so vsi individualisti. To seveda ne pomeni, da ni opaziti poetoloških vplivov na prozo, tako tradicionalno bosanskih kot svetovnih. V pričujočem izboru bo bralec lahko opazil vplive Danila Kiša (Kulenović, Ličina), Borges (Irfan Horozović), ameriške stvarne proze (Džamonja, Jergović), Carverja (Samardžić), Baricca (Ključanin), itd. Ampak poleg tega bo vsak tuj ali domači bralec v teh zgodbah takoj prepoznal bosansko občutenje. Kritiki v Bosni in Hercegovini so to poimenovali nova bosanska senzibilnost, s čimer so poimenovali novo blagovno znamko, ki jo poznajo tako v državah bivše Jugoslavije kot tudi po Evropi. Ali pa bo to tudi znamka izvozne kakovosti, bomo šele videli.

Na koncu še neka čisto antologijska zadeva: Ta izbor je - kot vsak drug - eden od avtorskih poskusov sestavljalcev te antologije. Kot je videti, ni generacijski. Tudi ni prikazana določna poetološka smer v bosanskem pripovedništvu. Po drugi strani ga letnici 1990 - 2008 omejujeta na avtorje, ki so v tem času napisali svoje zgodbe. Zato v antologiji ni odločnih bosanskih pisateljev, ki so svoj pripovedni opus končali pred tem časom (na primer Čamil Sirajić, Vitomir Lukić, Nenad Ešpek) niti pripovednikov, ki v tem obdobju niso napisali relevantne knjige kratke proze, ki pa sicer spadajo v sam vrh te zvrsti (Nedžad Ibrišimović, Dževad Karahasan in drugi). Nazadnje velja omeniti, da izbor (kot naravno omejen na določeno število zgodb) ni zajel še mnogih drugih avtorjev, ki so napisali dobre knjige kratke proze, kot so na primer: Nenad Radanović, Hazim Akmađić, Isnam Taljić, Nenad Veličković in drugi.

1. Sedel je v zemljanki št. 6 levo od vodovodnega rezervoarja. To je bilo na kraju, ki nosi ledinsko ime Padež.
- a) December je prinesel suho zimo.
- b) Zmrznjeno listje je hrustalo pod podplati.
2. Z levico je držal leseno oblogo cevi na avtomatski puški.
3. Zložljivo kopito je naslonil na trebuh.
4. S prsti desne roke je napel petelin zaklepa.
5. Zaklep je potegnil naboj iz okvirja.
6. Videl je medeninast tulec in broneno zrno pred ustjem cevi.
7. Spustil je petelina in naboj je legel v cev.
- a) Dobil je asociacijo na seks.
- b) Bal se je smrti.
- c) Ta občutek je hitro minil.
8. Odšel je v strelski jarek, ki je bil zmrznjen in nepripraven za hojo.
9. Na hitro je pogledal čez prsobran.
10. Spodaj je bila njihova fronta, zakrita z gostim drevjem.
11. Regulator strelov je naravnal na rafal.
12. Malo se je pripognil in dvignil puško nad glavo.
13. Naslonil je cev na deblo v prsobranu.
- a) V bukovo skorjo je bilo vrezano: Čapljo jebe jež, joka se ko dež.
- b) Grb Vojske BiH.
- c) Dva gola kurca, prekrižana kot meča, nad njima pa mrtvaška glava.
14. Glava mu je bila strahotno prazna.
- a) Drl se je: sveti Sava je peder! Poščijem se vam na križ!
- b) Pri tem se je tresel od jeze in strahu.
- c) Ustnice so mu drhtele.
- d) Kot pred prvim poljubom.
15. Streljal je s kratkimi rafali.
16. V dvajsetih sekundah je izstrelil cel nabojnik.
- a) Imel je suha usta in grlo.
- b) Ko papirus.
17. Cev puške je bila žareča in sijoča od olja za čiščenje.
18. Prižgal je cigareto iz napol praznega zavojčka, ki ga je dobil zjutraj kot dnevni odmerek.
19. V nosnicah je čutil vonj smodnika in tobaka.
20. To je bil vsakodnevni ritual.
21. Videti je bilo, da so se oni spodaj zježili in so začeli streljati.
22. Čepel je v strelskem jarku in strmela na dno menažke.
- a) Razmišljal je: košček sira Feta, narezan paradižnik in ščep soli in žganje iz steklenega samovarja kako diši pizdin sok na prstih sto dvajset nabojev, dve ročni bombi, pa naj napadejo če umreeeeeeem, mi ne bo žal v kavbojskih filmih se po pretepu vsi spravijo žabji kraki so okusni še štiri dni do konca izmene nisem si porezal nohtov mrzlo je
23. Padali so trombloni.
24. Naboji, ki so škropili naokrog, so povzročali paranoičen občutek, da je sovražnik čisto blizu.
25. Odšel je v zemljanko.
26. Bila je slabo pokrita.
27. Skozi polivinil UNHCR-ja so tu in tam prodirali sončni žarki, v katerih so plesali drobci prahu.
28. Neki njegov soborec je iz lesa izrezljal kalašnikov za otroka.
29. Drugi je spal na kamnu, ki ga niso mogli izpuliti.
- a) Telo spečega je imelo obliko zarodka. Iz ust se mu je cedila slina.
- b) Prvič je bil z njimi na fronti.
30. Kamen so prekrili s slamo in z odejami iz humanitarne pomoči.
31. Trombloni so zadevali veje in se raztreščili v zraku.
- a) Zanimiv prizor za vojnega fotoreporterja.
32. Postopoma je ogenj z obeh strani ponehaval.
33. Vrnil se je v strelski jarek.
34. Bilo je okrog pol petih popoldne.
35. Ob tej uri so navadno lažni napadi ponehali.
- a) To je bil vsakodnevni ritual.

Faruk Šehić (1970, Bihać)

je pesnik, pisatelj in novinar. Je kolumnist časopisa *Start* v Sarajevu. Napisal je štiri knjige, kratka zgodba *Avtomatska puška* je iz knjige kratke proze *Pod pritiskom* (Sarajevo - Zagreb 2004).

36. Potil se je, čeprav je bilo mrzlo.
37. Snel je čelado in jo odložil na prsobran.
38. Prijalo mu je kroženje ledenega zraka okrog prepotene glave.
a) Lase je imel zlepljene.
39. Misлил je, kaj bo za kosilo.
a) Fižol.
b) Riž.
40. Bilo mu je vseeno.
41. Če bo v hrani kaj mesa, potem bodo šli na akcijo.
a) To je bil občasni ritual.
42. Vzel je razsuto strelivo iz desnega hlačnega žepa.
43. Potrpežljivo je polnil prazen okvir avtomatske puške.
44. Od prekinitve ognja je minilo petnajst minut.
a) Ptice so bile tiho.
b) Tišina je bila popolna in melodična.
45. Spuščal se je mrak, ko brokatna zavesa.
a) Črni strdki, podaniki noči, so zavzemali bele razpoke med gostimi drevesi.
46. Nebo ob zahodu, ki ga je opazoval skozi temne veje, je bilo rdeče.
47. Daleč dol, za sovražnimi linijami je bila Una mirna in strahotno modra.
48. Zvezde so se prikazale iz svojih zatočišč.
49. To je bil vsakodnevni obred.
50. Vladavina zobatega sonca je bila končana.
51. V njegovi zemljanki so kurili ogenj.
a) Nazobčano kolesce plastičnega vžigalnika je drgnilo ob kremenasto paličico.
b) Iskra, potem modro-zeleni plamen.
52. Slišal je, kako se pogovarjajo, ali bo izmena.
53. V rovu sosednje zemljanke je nekdo kadil cigareto.
a) Spremljal je pot iskric, ki je plesala po zraku.
b) Nekaj temnih krogcev mu je brizgnilo pred očmi.
c) Okrog njegove glave se je naredila črnina.
54. Bilo mu je slabo.
55. V ustih se mu je nabirala slina.
56. Bruhnil je rumenkasto tekočino in pri tem poškrpil škornje.
a) Njegova glava je bila kot boben.
b) Škornji so mu smrdeli po klorovodikovi kislini.
57. Nekajkrat je hrknil in iz ust ter grla izpljunil vsebino želodca z redkimi koščki neprebavljene hrane.
58. Obrisal si je ustnice in lica z rokavom zamaščene vetrovke.
59. Prižgal si je cigareto.
a) Kot Clint Eastwood.
b) Ali kot Lee Marvin.
Dodatek. Zvezdni datum št. 2562. Iz dnevnika kap. Picarda.
60. S pepelom si je natrl obraz in lase.
a) Črno volneno kapo si je potegnil do oči.
61. Pretihotapil se je skozi sovražnikove položaje, tak, podoben noči.
62. Z nožem med zobmi je preplaval reko.
a) Reka je dišala po vodni travi.
b) Plaval je po žensko, da ga niso slišali.
63. Prehodil je minsko polje, varen kot Jezus, ko je hodil po vodi.
64. Prišel je do tankovskega položaja.
65. Tank je bil odlično vkopan.
66. Prek prsobrana iz vreč s peskom je kukala njegova dolga cev.
67. Posadka tanka je spala v betonskem vkopanem bunkerju.
a) Naokrog so ležale razmetane grške konzerve mleka in zarjaveli tankovski tulci.
b) Zaledeneli kupčki govna so bili prekriti z listi iz knjig.
68. Splezal je na prsobran.
69. Z obema rokama je objel tankovsko cev.
70. Zvil jo je proti tlom.
71. Cev je postala rilec.

72. Tank se je spremenil v cirkuškega slona.
a) Silno je zarjul in se vzpel na noge.
73. Zares je napravil čudež in pokoro.
74. Aleluja, aleluja, so v zboru peli vrabci v krošnjah.
75. Mislim, da se je vse odvilo čisto tako.

Osman, ki so ga klicali Japonec, je padel v rovu zemljanke št. 5 na Padežu 17. 11. 1994. To je bil žrtveni rov. Pred vojno je bil študent književnosti v Zagrebu. Bofors mu je odtrgal obe nogi nad kolenom. Dimnik na strehi zemunice je zadel izstrelak. Ko smo Japonca nosili proti zemljanki poveljstva, smo poskušali zavstaviti krvavitev. Izdihnil je v trenutku, ko smo se spuščali navzdol h zemljanki poveljstva in drseli po plasti trohnečega listja. V tisti gneči mi je nekdo dal njegov nahrbtnik. Kakšno uro kasneje sem iz radovednosti pregledal, kaj je v njem. Našel sem tole zgodbo, napisano s svinčnikom na belih servietah. Nekatere besede sem komaj razvozlat, ker je sčasoma grafit na papirju obledel. Častnik, zadolžen za moralo v četi, je njegovim staršem vrnil nahrbtnik z njegovimi stvarmi. Zgodbo pa sem zadržal, upajoč, da bo nekoč objavljena.

Naslonil sem nos na okno. Že tretji dan smo bili v kasarni in čakali, da mine pripravljenost. Zunaj je medlo sneg z neba in s tal. Snežinke so bile tako velike kot mačje glave. Korakal sem po lesenem podu kasarne. Deske so se upogibale in škripale pod mojimi zloščeni škornji. Cela baraka je smrdela po gnilih iverkah. Zgodbo sem bral naglas. Po tem proznem recitalu sem si prižgal cigareto. Redog je z iverkami hranil pločevinasto peč v kotu barake. Preostali del našega voda je bil na kosilu, nekateri so pobegnili v vas Pištaline. Tam je bilo po štiriindvajset ur na dan odprtih štiri ali pet gostiln.

»Prijatelj, kakšna se ti zdi zgodba,« sem vprašal Redoga.

»Dobra, čeprav nisem vsega razumel ...«

»Kar v redu je, ne?«

»Samo tisto ni dobro, ko se tank spremeni v slona. Jebiga, to je fantastika. Saj veš, da kaj takega ni mogoče. Če bi bila bolj resnična, bi bila boljša. Ampak domišljivo pa ima, to je treba priznati. Priznati je treba, da se je odrezal.«

»Japonec je bil dober borec,« je rekel dežurni.

»Škoda, da je padel, imel je dar, lahko bi postal dober pisatelj,« sem odvrnil.

»Ni se dovolj pazil. Te dni kar umirajo. Škoda. Se spomniš tistega stavka, ki ga je stalno ponavljal, takole nekako se je glasil: To je vsakodnevni obred. Smrt, jebenti ji mater, je vsakodnevni obred.«

»To je bil vsakodnevni obred, natanko tako se glasi,« izbrskam Japončev stavek iz spomina.

»Saj ni pomembno, sporočilo je enako.«

Dežurni je segel pod pulover in iz srajčnega žepa potegnil škatlo galesa. Gledal je zarošeno okno, skozi katerega je bilo videti snežene kosme.

»Boš prižgal?«

Prižgala sva cigareto kot v Japončevi zgodbi.

»Jebenti in Clint Eastwood!«

Antologija bosanske kratke proze Konec stoletja, začetek tisočletja je pred kratkim izšla pri Založbi GOGA. Gre za zbirko kratkih zgodb dvajsetih sodobnih bosanskih avtorjev, ki jih je v slovenski jezik prevedla Barica Smole. Objavljamo kratko zgodbo Faruka Šehića in navodila za branje izpod peresa Zilhad Ključanina. Avtor naslovnice je Jure Šulin.

Če bi jaz bil župan Novega mesta ...

Tokratno dogodivščino bi povsem z lahkoto začel tudi takole: Ne prezgodaj jutraj, ko je bilo sonce pravzaprav že kar visoko, čeprav je bil moj organizem še v napol zaspanem modu, sem naletel na težavo. Ne sicer na prvo težavo na poti, vsekakor pa na prvo resno težavo. Kar nekaj časa sem že hodil in utrujenost se mi je počasi že začela zajedati v ude. Če bi bil povsem spočit, težava morda niti ne bi bila tako velika, kaj pa vem. Ali pa če bi bil malo mlajši, tudi ne bi škodilo, sem prepričan, a kakšna kila manj na trebuhu bi tudi lahko umanjala. A kar je, pač je, ko si soočen s težavo, nima smisla tarnati, ko bi vsaj bil bolj spočit, mlad, suh in fit! Jebiga, s težavo se moraš soočiti takšen, kakršen si. Že nekje na pol poti sem imel slab občutek, da se bo kje zalomilo, pot namreč ni bila najbolj optimalna, poznalo se ji je, da zanjo bolj slabo skrbijo in da po njej topota preveč nog. Začelo se je s kratkim vzponom, ki ni bil pretežak, še posebej zato, ker mu je sledila razmeroma dolga pot po ravnici, ki je bila, če zanemarim zanemarjenost in ponekod že močno načetost zaradi zoba časa in uporabe, pravzaprav kar prijetna. Moja obutev ni bila najbolj optimalna za takšno pot, to moram priznati, doma imam celo boljše čevlje, bolj primerne in trpežne, a dopoldne, ko sem se odpravljal na pot, sem se pač odločil, kakor sem se. Malo lažja obutev se mi je zdela kar pravšnja, a tedaj seveda še nisem vedel, da bom prav pred ciljem, ko ga bom pravzaprav od daleč že videl, naletel na težavo. Prišel sem do točke, kjer bi se moral vsak normalen človek navezati. Izkušeni alpinisti bi si nadel čelade, se opasali s klini, cepini in kladivi, roke bi si popudrali s kredo, zategnili bi si vezalke in si za srečo segli v roke. Najbolj izkušeni bi pred prečkanjem težave celo odložili balast iz črevesa, a vse to vedenje mi tedaj ni nič pomagalo, ker me je težava pričakala kakor najbolj bednega amaterja. Nič od varnostne opreme nisem imel s sabo. Jezil sem se sam nase in na ves svet, da sem se pustil tako presenetiti, a kaj dosti to pomagalo seveda ni.

Težava je bila kar zahtevna, še posebej zame, nič ne tajim. Pa tudi nevarno je bilo, takole afnati se brez zaščite nad prepadom, in kar nekajkrat sem resno razmišljal o tem, ali naj odneham, se vrnem domov, poberem opremo in poskusim znova, varneje, a me je hudič gnal dalje, ne glede na to, da sem ves čas pravzaprav nosil glavo v torbi. In ker imam samo eno (ok, teoretično imam dve, a tista z luknjo v njej v tej prisposobi pač ne šteje!), moje početje res ni bilo najbolj pametno. Nekje na sredini sem postal, da si oddahnem in malce pomirim prestrašene živce. Cilj sem imel jasno pred sabo, a prav tako opozorilno tablo, ki je opozarjala, da se igram z življenjem. Jebiga, skoraj čez polovico sem, nazaj iti bi bilo prav tako nevarno kakor naprej ... Nehote sem se spomnil, kako mi je Luka iz knjižnice razlagal, kako je bilo v El Capitanu, kjer si v povsem navpični steni nekaj dni zapored sam in poslušal sem ga odprtih ust z velikim zanimanjem. Še sreča, ker človek se uči tudi iz izkušenj drugih in potem te njihove izkušnje lahko uporabi tudi takrat, ko je sam v podobnih težavah ...

Nič, potegnil sem še en dim, zadnji, in ogorek odvrgl v globino. Sledil sem mu s pogledom, ko je kar padal in

padal in je ogorek zaradi vetra postajal vse bolj žareč, zaradi globine pa tudi vse manjši in manjši, dokler na koncu ni padel v spodaj deročo reko. Skoraj slišal sem lahko, kako je ugasnil ob stiku z vodo in se stresel od strahu. Da mi le ne spodsne in mu ne bom sledil ...

Kako je minila naslednja polovica težave, pravzaprav niti ne vem najbolje. Bil sem v nekakšnem zunajtelesnem stanju, ki mi je pomagalo prebroditi skozi vse preostale nevarnosti in težave, ki sem jih premagoval največ z improvizacijo, moram pa tudi priznati, da sem bil nekajkrat zaradi obupa na robu joka! Nekajkrat sem bil tako na koncu, da ko bi morda moral jokati, sem se samo še smejal. Ker mi je bilo popolnoma jasno, da sem sam to želel.

A nenadoma sem težavo premagal. In bil sem živ. Na relativno varnem mestu. Potreboval sem kar nekaj debelih minut, da sem prišel k sebi, potem pa se je pojavilo tisto, kar opisuje Nejc Zaplotnik v svoji knjigi, ko premagáš kakšen res velik problem.

A za zmago slavje ni bilo časa, cilj je bil prav pred mano, zato sem stisnil zobe in naredil še tistih nekaj sto metrov do knjižarne Goga v središču mesta, kjer so me čakali zaslužena bela kava in občudujoči pogledi sodelavcev, prečkanje Kandijskega mostu pa je bilo le še oddaljen spomin na preživeto grozo. Saj ni več nič važno, živ sem in lahko spijem kavo in potem začnem delati ...

Ja, tudi tako bi lahko začel svojo zgodbo prihoda na vsakodnevno tlako v center Novega mesta, a je ne bom, ker vse skupaj niti smešno več ni! Novo mesto je povsem izgubilo svojo dinamiko razvoja in se ne more primerjati niti s Spodnjim Duplekrom, če mene vprašate. Pustimo vse drugo ob strani, kriza je, svetovna kriza, krivi so drugi in tretji pa malo tudi četrti, a stanja, v kakršnem je več ko stoletni Kandijski most, pa pri najboljši volji ne razumem. Evo, res ne! Pred sto leti so naredili lep most s pločni-

kom za pešce. Pred STO leti. Vmes so potem Američani poslali na Luno človeka, Rusi pa opico okoli Zemlje. Še malo kasneje smo dobili satelite, s pomočjo katerih se ne moreš več izgubiti, če imaš mobilni telefon. Pa, tristo kosmatih medvedov nazaj in še sonce kalajzano, kakor bi rekel Miha Mazzini, v telefon naložiš Googleve mape in ti pokaže, kje si. Evo, teh stvari ne razumem popolnoma, a so mi vsaj približno jasne, da pa danes ne znamo zaflikati enega usranega pločnika na mostu, mi pa ni niti jasno niti zadeve ne razumem. Saj to ne more biti kakšna posebna raketna znanost, res ne. Ne bom preveč poenostavljal zadeve, ker morda ni tako enostavno zacementirati luknje na mostu, kaj pa vem, tega nisem še nikoli počel, a tako zajebano pa spet ne more biti, da se DANES ne bi moglo popraviti. Če bi bil jaz župan Novega mesta, bi me spoznali po tem, da bi mi na špagci okoli vratu bingljala privezana jajca. Pa ne kurja, da ne bo pomote. Temveč od človeka, ki bi zadevo popravil in ko bi se čez dva dni spet pokvarila in bi jo spet popravil in bi se spet pokvarila in bi jo spet popravil in ves čas izdajal seveda tudi račun za svoje storitve, bi enkrat vmes zagotovo znorel in mu odtrgal tisto bingljajočo vrečko!

♥ ČESTITKE ZA IAN ŽENA
IN ŠE DOLGO POTEM !,.....

POZOR
PRIJAZEN PES!

POTLAČ

l o k a l n o t r o b i l o

Glasbena mojstrovina podira vse rekorde JV od Novega Pazarja

Atomik Harmonic in podžupan I. Prhljaj združeni: »Ni tako slabo, kot nam očitajo, kikirikiii!!!!!«

Romska skupnost protestira – Anonimna svetniška skupina anonimnih svetnikov anonimno zgrožena – Rafael Kržani na rehabilitaciji v toplicah

Kot meteor izpod oblačnega neba je udarila novica, da je predsednik novomeških Socialnih demokratov in podžupan občine, veliki in dolgoletni podpornik katere koli novomeške oblasti ne glede na strankarsko pripadnost, skratka pravi demokrat na pravem mestu in s pravim razlogom, z razlogom, ki seveda ni povezan s tem, da je tudi dolgoletni direktor javnega zavoda v lasti občine (gasilcev) iznašel recept, ki bo bankrotirani, dezorientirani, potopljeni, uničeni, sesuti, v celoti in posamično in za naslednjih 100 let (sramote) zavoženi novomeški občini hitro in učinkovito pomagal popraviti prej na kratko omejeno stanje občine.

Podžupan I. Prhljaj, ki je po svoji uspešni politični drži poznan tudi zunaj meja svoje gasilske enote – znamenita je njegova izjava: »Malo delovanja prinese malo negativnih posledic za politike, nič delovanja pa sploh nima negativnih posledic« –, je tokrat presegel celo lastna svetovno-nazorska prepričanja in ponudil ukrep, ki ne samo da nima negativnih posledic, ampak ima celo zgolj pozitivne. Podžupan se je namreč odločil, da bo mizeriji novomeške občine storil konec, pa četudi je to prvič in zadnjič, kar je kadar koli naredil v zvezi z njo. V ta namen je dal na razpolago svoje najboljše talente (ki pa do danes niso bili znani zunaj meja njegove gasilske enote), in sicer svoja stas in glas. Ali kot je zapisal na svoji spletni strani www.rdecebukve.si: »Ponosno lahko rečem, da sva si z Borutom (predsednik vlade Borut Pahor, op. ur.) v marsičem podobna tudi po zunanji podobi, le da imam jaz še prečudovit glas, kar sem že večkrat dokazal na javnih shodih svojega volilnega telesa, torej gasilskih veselica.«

Prhljaj je posnel komad, kaj komad, pravo turbofolk uspešnico, pravi money maker, kot bi rekli naši kolegi dopisniki iz LA, huronski hit vsebalkanskega formata, katerega celoten zaslužek bo namenil ubogi občini. In kot kažejo prve analize piratskega trga JV od Novega Pazarja, gre za pravo mednarodno uspešnico in pravo valilnico denarja, se opravičujemo, dinarjev. To pa sploh še ni vse. Prhljaj, v zabavno-glasbeni industriji bolj znan pod imenom Perhy, je združil moči z največjo, najlepšo, najboljšo, najkvalitetnejšo, najbolj prodajano in najbolj znano slovensko zasedbo, Atomik Harmonik. Oziroma z njeno lepšo dvetretjinsko polovico, Špelcama. Ali kot je pojasnil na [rdecebukve.si](http://www.rdecebukve.si): »Za ta korak sem se odločil iz

praktičnih razlogov; na odru bi bila prevelika gneča, če bi nastopali štirje, fantu iz skupine sem zato svetoval, naj kakšno leto ali dve predahne in se uči od najboljšega, torej od mene, čeprav, če smo čisto iskreni, je težko nadomestiti pomanjkanje glasa, kaj šele stasa.«

Po Perhyju bo tako imelo njegovo glasbena – če ne kar umetniško – udejstvovanje same pozitivne posledice za občino. Poleg finančnih tudi turistične in kadrovske; v novi občinski branži bi se lahko zaposlilo kar nekaj zaslužnih političnih kadrov, saj, kot vemo, je v podjetju Zarja že velik dren, na ravni celotne občine pa kronično primanjkuje direktorskih položajev. Predvsem pa bi občina s tem ponudila svojim občanom umetnost, ki jih bo v teh težkih in prelomnih časih razveselila in preprečila marsikateri samomor in umor, hkrati pa jo bodo tudi razumeli: »Obljubim, da bo vsak občan, ki bo prišel na moj koncert, razumel, za kaj gre, ne pa tako kot tisti, ki hodijo v neko čudno gledališče in ne razumejo ničesar. Za to gre!« je še na [rdecebukve.si](http://www.rdecebukve.si) zapisal podžupan, predsednik novomeških socialnih demokratov in direktor gasilcev.

Ker smo novomeški novinarji, se ne bomo ukvarjali z analizo dejanskih učinkov tovrstnega angažmaja, nam pa je posebej za naše bralce uspelo priti do besedila tega potencialnega svetovnega hita.

Ni tako slabo, kot nam očitajo (remix brizgalne brizge)

Perhy:
Vse gre tja navzdol, k hudiču, rakom žvižgat,
ukinjajo nam šolo, z vrtci v maloro,
ni vse tako slabo, kot nam očitajo,
ni vse tako slabo, kot nam očitajo.

Špelci:
Izbrala si bom fanta »Perhyja velizga«
saj brizgalna ta njegova res najlepše brizga
izbrala si bom fanta »Perhyja velizga«
tudi meni je lepo, ko tako zavriska

Perhy:
Ceste lukenj polne, prav tako blagajna,
voziš se po mestu, zdi se, da je gmajna,
ni vse tako slabo, kot nam očitajo,
ni vse tako slabo, kot nam očitajo.

Špelci:
Izbrala si bom fanta »Perhyja velizga«
saj brizgalna ta njegova res najlepše brizga
izbrala si bom fanta »Perhyja velizga«
tudi meni je lepo, ko tako zavriska

Perhy:
Nič ne bo od športa, še manj pa od kulture,
doktor moj živi samo še za nadure,
ni vse tako slabo, kot nam očitajo,
ni vse tako slabo, kot nam očitajo.

Perhy + Špelci:
Ni vse tako slabo, kot nam očitajo,
danes mi je fajn, zakaj bi me skrbelo,
ni vse tako slabo, kot nam očitajo,
jutri bom pa že, kakor bo zavelo.
Kikirikiiiiiiiiii!!!!

2 x ponovitev

Finančna kriza

ARHITEKTON d.o.o.
Novi trg 9, 8000 Novo mesto
tel.: 07 33 71 520
fax: 07 33 71 521
gsm: 041 671 338
projektiranje
inženiring

MARJAN ŠMALC s.p.
041/671-461, fax: 07/33-25-968
PROVA e-mail: marjan.smalc@siol.net
VARNOST PRI DELU - POŽARNA VARNOST

DARO BIRO
- računovodske in knjigovodske storitve
- črpanje in naloz gradbenih instalacij
Rozalija Judež s.p.
Velika Cikava 12B
8000 Novo mesto
tel./fax: 07/33 72 930, mobilni: 031 293 661
delovni čas: od pon. do pet. od 8. do 15. ure
GSM: 041 643 133 e-mail: daro.biro@siol.net

ToMaS
PRODAJA IN SERVISIRANJE RAČUNALNIŠKE OPREME
PRODAJALNA LOČNA, Seidlova 48
Tel.: 07/30 20 190 • www.tomas.si

AVTOHIŠA ADRIA
Avtohiša Adria Plus
Podbevškova 13, Novo mesto

Gradbeno projektiranje
in inženiring d.o.o. **GPI**
Ljubljanska cesta 26, Novo mesto
tel.: 07 33 77 630, www.gpi.si

Zavarovalnica **TILIA**, d. d.
Seidlova cesta 5
8000 Novo mesto
www.zav-tilia.si
TILIA
Zavarovalnica Tilia, d.d.
Članica skupine Swire

VIDENTIC
ESTETIKA V ZOBNI TEHNIKI
VIDENTIC d.o.o. 041/ 572 497

Avtohiša Berus
Podbevškova 1, Novo mesto
Servisno prodajni center
vozil Volkswagen in Audi
07 371 98 00

INFOTEHNA
Glavni trg 20, Novo mesto
tel.: 07 39 30 600

agencija **mservis**
Novo mesto: Prešernov trg 6,
Trebnje: Baragov trg 1,
Črnomelj: Kolodvorska c. 35,
Brezplačna tel.št.: 080 22 16
www.mservis.si

www.park.si

AVTOŠOLA RIBA
Ulica stare pravde 15
Novi trg 11, Novo mesto
tel: 07/ 33 26 722
m-tel: 041 671 480

MONTAŽA IN POPRAVILO VODOVODNIH INŠTALACIJ
Jernej Jakše s.p.
Bršljin 32, Novo mesto
gsm: 041 650 700

MASAŽNISALON
Grabič David s.p.
Kandijska cesta 34, Novo mesto
T: 051 325 270 W: www.masazni-salon.si
PONUDBA DARILNIH BONOV!

Branko Tratar s.p.
projekiranje,
posl. posredovanje, nadzor
Ul. talcev 2, Novo mesto
tel.: 07 33 80 900
PROJEKT biro

Lesbo mizarstvo
lesbo.mizarstvo@volja.net
Jože Bogovič, s.p.
Izdela masivnih postelj in posteljnih vložkov
tel: 07/33 46 586, gsm: 041 385 670, fax: 07/33 46 587

Konvikt
REKLAMNA AGENCIJA

RENNER
WOOD COATINGS
AICO Novo mesto, d. o. o.

ORIKS
VODENJE POSLOVNIH KNJIG ZA PODJETJA IN
SAMOSTOJNE PODJETNIKE TER POMOČ
OD USTANOVITVE DO REGISTRACIJE PODJETJA
Mira Lalič
Danila Bučarja 22 tel.: 07 / 33 73 380, 33 73 381
8000 Novo mesto fax: 07 / 33 73 382
GSM: 041 / 682 - 470
UPOŠTEVAMO KARTICO OBRTRNIK OBRTNIKU!
Podružnica Žužemberk tel.: 07 / 36 91 960

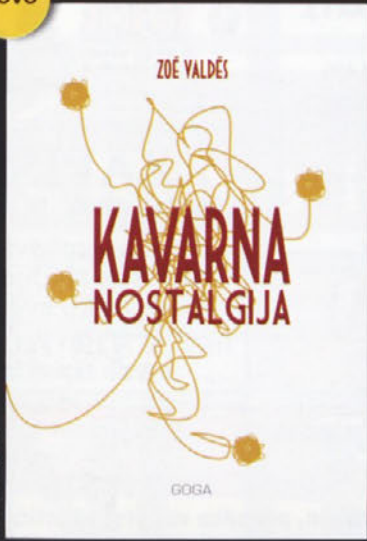
RENAULT
TIMI d.o.o. Novo mesto
Smolenja vas 10 a, Novo mesto
Tel: 07/3374-200, fax: 3374-202
• POOBlašČENI SERVIS VOZIL RENAULT
• AVTOELEKTRIKA • VULKANIZERSTVO

fine cars® d.o.o.
Prodaja vozil
Bajčeva 6, Novo mesto
Tel./fax: 07 33 80 860

Založba GOGA predstavlja

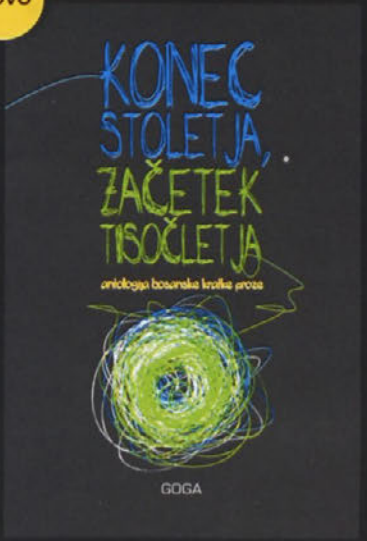
NOVO

cena: 24,90€

Zoë Valdés
KAVARNA NOSTALGIJA
roman
Prevod: Nina Kovič
Roman ene najslavnejših kubanskih političnih emigrantk. Na Kubi so njeni romani prepovedani, čeprav jih Kubanci berejo na skrivaj. Morda tudi zaradi njenega razmerja s Castrovim sinom ...

NOVO

cena: 24,90€

Antologija bosanske kratke proze:
KONEC STOLETJA, ZAČETEK TISOČLETJA.
kratke zgodbe
Prevod: Barica Smole in Damijan Sinigoj
Antologija sodobne bosanske kratke proze, v kateri se predstavlja 20 bosanskih avtorjev.

NOVO

cena: 24,90€

Aleksandra Kardum
A SPIŠ?
roman
Prevod: Barica Smole
Druga knjiga večkrat nagrajene hrvaške avtorice Aleksandre Kardum, ki je šla z novim romanom še dlje.

park
medijski sponzor

www.goga.si

VARNOŠTNI INŽENIRING
PARMA tel./fax: 07 33 44 220
 preventivna regulativa
 mob.: 041 649 277
PARMA Rudi IVANČIČ s.p.
 Mala Cikava 17c, 8000 Novo mesto

Cvetličarna Cvetnik
 Ljubljanska 27,
 Podbevškova 4,
 Novo mesto

ACER
 Prostorsko načrtovanje, projektiranje
 in varstvo okolja Novo mesto, d.o.o.

Lubcon d.o.o.
 Adamičeva 26
 Novo mesto
 tel.: 07 33 80 760

NOUN 07 33
 reklamna agencija 21 391

ARCHLINEA
 projektiranje, načrtovanje, oprema, design
 Ljubljanska cesta 26, 8000 Novo mesto
 tel 07 30 -79-811, 041 671-321

UDARNI list

tak Novo mesto d.o.o.
 NAŠE DELO:
 STANOVANJSKE STAVBE
 INDUSTRIJSKE STAVBE
 JAVNE STAVBE
 ŠPORTNI OBJEKTI
 URBANISTIČNO NAČRTOVANJE
 PROSTORSKO NAČRTOVANJE
 Tel./fax: 07 33 78 780

SOREX d.o.o.
 Foersterjeva 10, 8000 Novo mesto
 e-mail: info@sorex.si, www.sorex.si
 Tel.: 07 33 79 010
 Fax: 07 33 79 011

www.Luminus.si

RSL PRODUCTION
 www.rsl-production.com

**Vse na enem mestu: izleti, potovanja,
 sejmi, letovanja, zimovanja, letalske
 vozovnice za posameznike in skupine!**

KOMPAS NOVO MESTO d.o.o.
 tel. 07/39 31 520

OŠ Dragotin Kette
 Šegova 117, 8000 Novo mesto
 T: 07 373 0850, F: 07 373 0860
 Tajništvo-os.dk@guest.arnes.si

**GOZDNO GOSPODARSTVO
 NOVO MESTO d.d.**
 Gubčeva 15, 8000 Novo mesto
 Telefon: h.c. 07/33 21 043

Moba
 izdelava posteljnih vložkov Latoflex
 Stopiče

LoGing ESTABLISHED 1993
 NOVO MESTO - www.loging.si
 INDUSTRIJSKI MONTAŽNI OBJEKTI

ZP MS
 Rozmanova ulica 10, Novo mesto
 Tel.: 07 33 71 470, 041 643 969
 e.mail: dpm.moja.l@siol.net
 www.drustvopim-mojca.si
 Društvo prijateljev mladine
 "Moja" Novo mesto

ROBERT'S ELEKTRONIK, d. o. o.
 Novomeška 79, Straža
 T: 07 30 84 840

30 let
ROLETARSTVO MEDLE d.o.o.
 8000 Novo mesto • Podbevškova ulica 31 • tel.: 07/33 930 930
 E-mail: roletarstvo.medle@siol.net

N.Si *Zaupamo v moč dobrega*
 Nova Slovenija
 Krščanska ljudska stranka

YURENA
 šola tujih jezikov
 Glavni trg 11, Novo mesto

[...]N3 N3 d.o.o.
 Krajčeva 17
 Novo mesto

SOPHOS
 SOPHOS ANTI-VIRUS
 Pooblaščen distributer za Slovenijo
 www.sophos.si

KODA KNJIGOVODSTVO
 ORGANIZACIJA IN
 TRGOVINA d.o.o.
 NOVO MESTO, ŠEGOVA 90, TEL.: 07/33 75 960,
 FAKS: 07/33 75 961, e-mail: koda@siol.net
 VODENJE KNJIGOVODSTVA ZA PODJETJA IN
 SAMOSTOJNE PODJETNIKE ZA DOMAČI IN TUJI TRG

Sporti d.o.o.
 Košenice 83, Novo mesto
Cviček
 družine ZAJC

3TAV
 Izbrane informacije d.o.o.

- Poslovni informacijski sistemi (Windows okolje, SQL odjemalec/strežnik)
- Razvoj nove programske opreme po meri uporabnika
- Razvoj internet aplikacij in web gostovanje

KAMNOSEŠTVO
 Marjan LUKŠIČ s.p.
 Košenice 92, Novo mesto,
 Tel./fax: 07 33 47 015, gsm: 041 720 102

DRAGAN ŠOBAR s.p.
 Elektroinstalacije
 Ravgovska 2
 8000 Novo mesto
 Tel. fax: 07 / 334 12 93
 Mob: 041 / 616 762

atmosferacaffè

stia info@stia.si
 d.o.o. Novo mesto
 tel.: 07 39 34 780 • fax: 07 39 34 789

MAJČEN Novo mesto
 Tel.: 07 33 22 193, Fax: 07 33 70 601

Forex Commerce d.o.o.
 Smrečnikova ulica 19
 8000 Novo mesto

Visio d.o.o.
 Metelkova 7b, Ljubljana

HHRANILNICA LON
 d.d., Kranj
 PE Novo mesto
 TEL.: 07 337 10 10

Slovenska demokratska stranka
SDS
 Mestni odbor
 Novo mesto

REAL, d.o.o. Novo mesto
 Kočevarjeva 2
 8000 NOVO MESTO

LDS
 liberal democracy of slovenia
 Mestni odbor Novo mesto

KNJIGOVEŠTVO
 Kelbič Pavel, s. p.
 Delavnica: Pod Trško goro 11, T: 07 3325 718
 Doma: Mestne njive 6, T: 07 3325 926
 GSM: 041 726 644

GALERIJA GOSPODIČNA
 OKVIRJANJE SLIK
 PRODAJNO RAZSTAVNA GALERIJA
 UL. Njive 2, Novo mesto
 TEL. FAX: 07/30-21-178

harlem računalniški inženiring
 Foersterjeva ulica 10
 8000 Novo mesto
 tel: 07 3382 900
 http://www.harlem.si/

SALON MASAZE IN ZDRAVJA
 Matjaž BUČAR s.p.
 Glavni trg 2
 Novo mesto
 Tel.: 041 736 495
PONUDBA DARILNIH BONOV

ID - INTERIER DESIGN d.o.o.
 ARHITEKTURA & DESIGN
 GERMOVA 3, 8 000 NOVO MESTO
 t: + 386 (0)7 393 20 80
 f: + 386 (0)7 393 20 89
 e: info@id-design.si
 w: www.id-design.si

MALKOM
 Ljubljanska 1, Novo mesto
 tel.: 39 31 470

PARKETARSTVO
 Marjan Kovačič s.p.
 Polaganje, brušenje, lakiranje, ponudba več vrst eksotičnih parketov

INTERIER

TRESPA SANITARNE KABINE IN GARDEROBE
KNAUF MAVČNE STENE IN OBLOGE
Armstrong SPUŠČENI STROPI
fermacell Mestna gradbena podjetja

Pleskarstvo Tomazin d.o.o.
 Gorenja vas 9a
 8220 Šmarješke Toplice
 GSM: 041 619 625

SILVER
 Novi trg 1, Novo mesto
 BTC Ljubljanska 27, Novo mesto

boplast
 PYO-BU-LES OKRA IN VRATA ZA VAŠ DOM
 Hribo 57, 8000 Novo mesto / T: 07 3371 370, F: 07 3371 371

TRGOVINA VIVA SPECIALIZIRANA TRGOVINA S PERILOM (v trgovski hiši Bršljin)
 tel.: 07/393-17-96
LISCA

VZAJEMNA
 Jaz zate, ti zame.

steklarstvo Vidmar
 Brod 11,
 8000 Novo mesto
 Tel.: 07 337 90 90

dacomm
 KERAMIKA

CEMENTNI IZDELKI BREZNIKAR
 Straža 13, 8232 Šentrupert
 Tel.: 07/ 34 34 590 Fax: 07/ 34 34 591
 Mobiltel: 041 427 652

NOE MONDIAL TRAVEL
 Glavni trg 74
 Tel.: 07 33 72 740

BELBLED
 Trgovina in servis z računalniško opremo
 Tel: 07/30-99-400, http://www.belbled.si

ISER
 Jakobova 10, Novo mesto
 T: 07-33-74-051
 www.iser-ak.si
 Računalniško izobraževanje, svetovanje in inženiring

ZAPIS PLUS
 Podjetje za poslovne storitve d.o.o.

- Vodenje poslovnih knjig
- Poslovne študije in načrti
- Podjetniško svetovanje

Tel. 07 33 70 150 • Fax. 07 33 70 151
 e-mail: zapis@insert.si

Prisojna pot 4, Novo mesto
 Tel. 041 652 747
 parketarstvo.kovacic@siol.net

www.kik-interier.si

Kik Interier d.o.o., Bršljin 18 a, 8000 Novo mesto, tel.: 07/33 21 028, 33 22 944, GSM: 041 612 505

VRTEC CICIBAN NOVO MESTO
Ragovska ulica 18, 8000 Novo mesto

OŠ DRSKA
Slavka Gruma 63, Novo mesto
tel.: 07/39 35 860
fax: 07/39 35 876
e-mail: info@os-draska.si

RIC Novo mesto
Novi trg 5, Novo mesto
tel.: 07 39 34 550
www.ric-nm.si
Razvojni izobraževalni center Novo mesto

Visoka šola za upravljanje in poslovanje
Dodiplomski in podiplomski visokošolski programi
Na Loko 2, Novo mesto
tel.: 07 39 30 020

DOLENJSKI MUZEJ
Muzejska 7, Novo mesto
www.dd.muzej.com

ib Investbiro
Ulica Mirana Jarca 33, Novo mesto
07 332 81 97

Šolski center Novo mesto
Šegova 112
Novo mesto

OŠ BRUSNICE
OŠ Brusnice
Velike Brusnice 101
Velike Brusnice

KNJIŽNICA
Rozmanova 26/28, Novo mesto
tel.: 07 393 46 74
MIRANA JARCA

Osnovna šola CENTER
Seidlova cesta 7
8000 Novo mesto

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Območna enota Novo mesto

KULTURNI CENTER JANEZA TRDINE
Novi trg 5, Novo mesto
www.kulturnicenter.com

ZARJA d.d.
Stanovanjsko podjetje
Prešernov trg 5
Novo mesto

Osnovna šola GRM
Trdinova ul. 7,
8000 Novo mesto
Tel.: 07 39 35 900

Šolski center
Novo mesto

Center biotehnike in turizma
Sevno 13
Novo mesto

GIMNAZIJA NOVO MESTO
Seidlova cesta 8
8000 Novo mesto

Dijaški dom Novo mesto
Šegova ulica 115
8000 Novo mesto

OŠ Šmarjeta
Šmarjeta 1, Šmarjeta
tel.: 07 38 44 180

GASILSKO REŠEVALNI CENTER NOVO MESTO
Seidlova cesta 29, 8000 Novo mesto

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM
Ulica talcev 3
Tel.: 07 332 15 27

EKONOMSKA ŠOLA
Novo mesto
Ulica talcev 3/a
07 39 33 264

Mestna občina Novo mesto
Seidlova 1, Novo mesto

SLS.
Slovenska ljudska stranka
Mestni odbor Novo mesto

MKO d.o.o. NOVO MESTO
KOVINSKE KONSTRUKCIJE
KOČEVARJEVA ULICA 1, 8000 NOVO MESTO
Telefon: (+386 7) 39 30 480, 39 30 490
Fax: (+386 7) 39 30 491, E-mail: mko@mko.si
http://www.mko.si/

Plesni center Dolenjske
Novi trg 7, Novo mesto
gsm: 041 754 911

Galerija Božidar Jakac
Grajska cesta 45, 8311 Kostanjevica na Krki
TEL.: 07/49 87 008, FAX: 07/49 87 335
Ogled razstav in stalnih zbirk:
vsak dan razen ponedeljka od 9. do 18. ure.
www.galerija-bj.si, e-pošta: info@galerija-bj.si

NOVI MEDIJ
Glavni trg 14
8000 Novo mesto
E: novi.medij@siol.net

PUB PRI VODNJAKU
Glavni trg 3, Novo mesto

triglav

HAROLOGI SALON
SAMO NARAVNO JE DOVOLJ DOBRO ZA VAŠE LASE
031 607 966 | MILANA MALČIČNA 9 | 8000 NOVO MESTO

Frizerstvo in lašuljarstvo
KODRČEK
Ljubljanska 80, tel.: 07 33 26 028
Smolenja vas 3, tel.: 07 33 44 118

Frizerski salon Jure
Kandijska 19, Novo mesto

COMPLAN
Trženje in servis računalniške opreme
Ljubljanska 8, Novo mesto
tel.: 07 33 21 638

Nova KBM d.d.
Nova Kreditna banka Maribor
Podružnica Novo mesto, Novi trg 7, Novo mesto

Gostilna Bučar
Boženko Grah, s.p.
Šmihel 14, Novo mesto
Tel.: 07 33 75 325, gsm: 031 647 084
TUDI ŠTUDENTSKA KOSILA

KAVKA PUB
DOBRA KAVA IN DOBRO VZDUŠJE.
Primož Polak s.p.
Ljubljanska cesta 26 (TC HEDERA)
8000 Novo mesto • tel: 07/33 28 041
DELOVNI ČAS
Ponedeljek - srede 7h 23h Petek in sobota 7h 03h
Četrtek 7h 01h Nedelja 16h 23h

Prepih
Gornja Težka voda 19
Stopiče
tel.: 07 30 89 404
PREPIH d.o.o.

NLB

BAKS
mednarodni transport, logistika,
inženiring in storitve Novo mesto d.o.o.
tel.: 07/33 70 700; fax: 07/33 70 701

TOTAL
d.o.o.
PIZZERIA TOTALKA
Kandijska cesta 60
Tel.: 07 302 01 00

ZAVAROVALNICA MARIBOR
Zwittrrova ulica 1, 8000 Novo mesto
tel: +386 7 332 53 30
fax: +386 7 332 53 31
e-mail: pe-novo-mesto@zav-mb.si

DOLENJSKI LIST
Več kot tednik - dolenjski.list.si

TOTAL TOTALČEK

OGLOSA

PARK

III 857/2008/2009

200915205,5

COBISS

KRKA
KUPON
KUPON
KUPON

Krka, d. o. o., Novo mesto, Šmarješka cesta 6, 8501 Novo mesto, www.krka.si

MAYER McCANN

Znanost povezuje.

Študente dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov vabimo, da se prijavite na razpis za

39. Krkine nagrade

K sodelovanju vabimo vse, ki ste oziroma boste svoje raziskovalne naloge končali v obdobju **od 1. septembra 2008 do 31. avgusta 2009** ter jih boste prijavili in poslali na naš naslov **do 1. septembra 2009**. Informacije o številu nagrad, načinu prijave in ostalih razpisnih pogojih najdete na <http://www.krka.si/krkinenagrade>.

Svet Sklada Krkinih nagrad bo na osnovi prijav in v skladu s Krkino razvojno-raziskovalno usmeritvijo ter željo po spodbujanju odličnosti na vseh področjih izbral najboljše naloge, ki bodo nagrajene s Krkino nagrado ali s Krkino nagrado za posebne dosežke. Med prijavljenimi nalogami bomo izbrali in nagradili do 30 nalog v kategoriji raziskovalnih nalog študentov dodiplomskega in podiplomskega študija. Avtorjem petih najdrznejših, najodmevnejših in za Krko najuporabnejših nalog bomo podelili Krkine nagrade za posebne dosežke.

Krkine nagrade bomo podelili na prireditvi, ki bo **16. oktobra 2009 v Novem mestu**.

Usmerite svojo prihodnost, bodite v družbi več kot 2000 odličnih Krkinih nagrajencev, ki nagrade prejemajo že vse od leta 1971.

Vse, ki imate znanje, voljo, ideje in željo po spoznavanju novega, pa vabimo k sodelovanju na razpisu za

Krkine nagrade

Tudi v letu 2009 smo odprli vrata za sveže zamisli. Sprejmite raziskovalni in elektronski izziv na www.krka.si/enagrade.

Krka si pridržuje pravico do javne objave naslovov nalog, podatkov o mentorjih in somentorjih ter pravico do objave povzetkov v zborniku in v elektronskih medijih.

Živeti zdravo življenje.